

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTITOM ŽIVOTNE SREDINE I DRUŠTVENE ZAJEDNICE

Investitor: Opština Sjenica
Ulica Zmaja od Bosne br.1
Sjenica

Objekat: Gradska pijaca u Sjenici
Ulica Isa-bega Ishakovića
kat. parc. 2278/1 i 590/2, KO Sjenica

Vrsta dokumentacije: Plan upravljanja zaštitom životne sredine i
društvene zajednice

Za projekat: Projekat za radove na izgradnji objekta Gradske
pijace u Sjenici

Obrađivač: BMSK d.o.o.
Beograd, Visokog Stevana 43a

Odgovorno lice: Biljana Aćimović, direktor

Potpis:

Plan izradili:

Borisav Todorović, dipl.ing.arh.
licenca broj 300 0178 03

Biljana Aćimović, dipl.ing.građ.
licenca broj 310 3651 03

Broj tehničke dokumentacije: **PZI- 5 / 578-2022 - ESMP**

Mesto i datum: Beograd, septembar 2022. godine

Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice

1. Opšte informacije

Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice (u daljem tekstu ESMP) za Projekat za izvođenje (PZI) za radove na izgradnji objekta Gradske pijace u Sjenici treba da obezbedi primenu Ekoloških i socijalnih standarda Evropske investicione banke (Environmental and Social Standards; European Investment Bank; Environment, Climate and Social Office; Projects Directorate; Version 10.0 of 08/10/2018)¹, koji definišu predmet, ciljeve, obim i procedure za izradu ESMP za investicione projekte koje finansira Evropska investiciona banka (u daljem tekstu: EIB).

Republika Srbija je sa Evropskom investicionom bankom dana 15. aprila 2019. godine potpisala Finansijski ugovor „Partnerstvo za lokalni razvoj“, kojim je definisano finansiranje Projekta i uslovi korišćenja kredita, i koji je potvrđen Zakonom o potvrđivanju Finansijskog ugovora Partnerstvo za lokalni razvoj između Republike Srbije i Evropske investicione banke („Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 6/2019).

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave (u daljem tekstu: MDULS), kao Promoter Projekta i Program Ujedinjenih nacija za razvoj (u daljem tekstu: UNDP), kao implementacioni partner u sprovođenju Projekta, kroz realizaciju Projekta će pružiti pomoć jedinicama lokalne samouprave (u daljem tekstu: JLS) koje su III i IV kategorije razvijenosti u popravljajući postojeće infrastrukture i unapređenju kvaliteta života lokalnih zajednica i smanjenju odliva stanovništva.

¹ Nov dokument Ekoloških i socijalnih standarda EIB objavljen je 2.2.2022. godine, gde je definisano jedanaest poglavlja koja tretiraju sve bitne oblasti zaštite životne sredine i društvene zajednice i koje treba razmotriti u ESMP u obimu i sadržaju koji odgovara konkretnom Projektu:

- 1) Uticaji i rizici za životnu sredinu i socijalni aspekt;
- 2) Uključenost stejkholdera (zainteresovanih strana);
- 3) Efikasnost upotrebe resursa i prevencija zagađenja;
- 4) Biodiverzitet i ekosistem;
- 5) Klimatske promene;
- 6) Prisilno raseljavanje;
- 7) Osetljive grupe, autohtoni narodi i pol;
- 8) Radna prava;
- 9) Zdravlje i bezbednost;
- 10) Kulturno nasleđe;
- 11) Posredničko finansiranje.

Međutim, u skladu sa dogovorom Vlade Republike Srbije i EIB, za potrebe predmetnog projekta primenjuje se verzija EIB standarda iz 2018. godine, koja obuhvata 10 poglavlja, i to:

- 1) Procena i upravljanje uticajima i rizicima na životnu sredinu;
- 2) Prevencija i značenje zagađenja;
- 3) Standardi EIB o biodiverzitetu i ekosistemima;
- 4) Klimatski standardi EIB;
- 5) Kulturno nasleđe;
- 6) Nevoljno raseljavanje;
- 7) Prava i interesi osetljivih grupa;
- 8) Standardi rada;
- 9) Bezbednost i zdravlje na radu;
- 10) Angažovanje zainteresovanih strana.

U skladu sa Finansijskim ugovorom i Projektnim dokumentom „Partnerstvo za program lokalnog razvoja“, kao moguće oblasti intervencije navedene su: popravka i poboljšanje javnih zgrada, rekonstrukcija / izgradnja lokalnih pijaca, obnova javnih prostora i lokalnih obeležja, i obnova ili dogradnja drugih elemenata lokalne infrastrukture.

- 1.1. ESMP za Projekat za izvođenje (PZI) za radove na izgradnji objekta Gradske pijace u Sjenici se radi u skladu sa osnovnim principima standarda EIB, koji se ogledaju u sledećem:
 - 1.1.1. EIB je javna institucija vođena ciljevima politike Evropske unije i principima održivog razvoja, učešća javnosti i odgovornosti, koja postavlja jasne zahteve da se zaštiti životna sredina i dobrobit ljudi kroz sve faze pripreme i sprovođenja projekata koje finansira EIB.
 - 1.1.2. Priprema i sprovođenje projekta mora da bude u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim konvencijama i sporazumima koje je ratifikovala država domaćin, a za države kandidate mora da ispunjava i najbolju međunarodnu praksu u pogledu procene i upravljanja ekološkim i socijalnim uticajima i rizicima, da promovišu dobro ekološko i socijalno upravljanje i usklađuju se sa relevantnim principima i standardima EU.
 - 1.1.3. Kroz planirane faze projekta mora da se promoviše sveobuhvatni pristup upravljanju ekološkim i socijalnim uticajima i rizicima.
 - 1.1.4. Uspostavljanje sistema upravljanja životnom sredinom i socijalnom zaštitom omogućiće da se standard primenjuje na sve postupke za koje postoji verovatnoća da će uticaj izazivati rizike na životnu sredinu i društvenu zajednicu.
 - 1.1.5. Uticaji i rizici moraju da se uzmu u obzir u najranijoj mogućoj fazi svih procesa planiranja i donošenja odluka, što je i osnovni cilj ovog ESMP-a.
- 1.2. Obim i sadržaj ESMP-a treba da budu usklađeni sa analizom i procenom konkretnih uslova prirodnog i društvenog okruženja, odnosno sa vrstom, razmerom i lokacijom projekta. U tom smislu treba da se identifikuju sve zainteresovane strane koje mogu da utiču na projekat. Priroda, verovatnoća i veličina identifikovanih uticaja i rizika, kao i njihov značaj, odrediće i obim procene ekoloških i socijalnih parametara. Treba imati u vidu i povezanost ekoloških i socijalnih uticaja.
- 1.3. Cilj izrade ESMP-a je da se, na osnovu ekoloških i socijalnih procena i rezultata konsultacija sa zainteresovanim stranama, ublaže potencijalni uticaji i rizici na životnu sredinu i društvo i da se poboljšaju učinci i potencijali planiranog projekta. Nivo detalja i složenosti ESMP-a i prioritet identifikovanih mera i akcija biće srazmerni prirodi i veličini uticaja i rizika projekta i uzimaće u obzir ishod procesa angažovanja sa zainteresovanim stranama. Očekuje se da će ESMP:

- 1.3.1. sprečiti negativne uticaje koji bi se mogli izbeći;
- 1.3.2. ublažiti negativne uticaje koji se nisu mogli izbeći, ali bi se mogli smanjiti;
- 1.3.3. nadoknaditi / otkloniti negativne uticaje koji se nisu mogli izbeći niti smanjiti;
- 1.3.4. pojačati pozitivne uticaje.

2. Politika, relevantna pravna regulativa

2.1. Zaštita životne sredine

- 2.1.1. Prevencija i kontrola zagađenja su ključni stubovi politike zaštite životne sredine EU. Pristup na nivou prevencije i kontrole zagađenja znači da će se sve operacije koje finansira EIB u okviru zemalja kandidata pridržavati EU standarda zaštite životne sredine, kako je utvrđeno u važećim pravnim tekovinama Zajednice u oblasti zaštite životne sredine.
- 2.1.2. U svim fazama realizacije projekta, od pripreme do redovne upotrebe i uklanjanja, poštovaće se:
 - relevantni instrumenti evropskog i međunarodnog prava;
 - zakonodavstvo EU o životnoj sredini u fazi prilagođavanja za zemlje kandidate;
 - međunarodne konvencije i sporazumi, kao i relevantne odredbe i standardi u njima.
- 2.1.3. Za smanjenje, eliminaciju zagađenja i uspostavljanje opštih okvira za kontrolu aktivnosti na konkretnom projektu bitne su intervencije na izvoru i racionalno upravljanje prirodnim resursima, prema sledećim opštim principima:
 - preduzimaju se sve preventivne mere protiv zagađenja;
 - primenjuju se najbolje dostupne tehnike;
 - sprečava se stvaranje otpada, a tamo gde se otpad stvara, vrši se priprema za ponovnu upotrebu, reciklira, prerađuje ili, gde je to tehnički i ekonomski nemoguće, odlaže se uz izbegavanje ili smanjenje bilo kakvog uticaja na životnu sredinu;
 - energija i resursi se efikasno koriste, pružajući značajne mogućnosti u pogledu konkurentnosti, smanjenja troškova, poboljšane produktivnosti i sigurnosti snabdevanja;
 - preduzimaju se potrebne mere za sprečavanje nezgoda i ograničavanje njihovih posledica.

2.2. Zaštita društvene zajednice

2.2.1. Sa stanovišta standarda EIB u pogledu zaštite društvene zajednice, politika i regulativa na svetskom, evropskom i državnom nivou obuhvataju sledeće, bitno različite segmente:

- kulturno nasleđe, kao deo individualnog i kolektivnog identiteta sa centralnom ulogom u podržavanju ciljeva održivog razvoja;
- nevoljno raseljavanje sa lokacije, kao posledica pripreme i realizacije velikih projekata;
- prava i interesi (osetljivih) ugroženih grupa stanovništva;
- standardi rada;
- bezbednost i zdravlje na radu za fazu realizacije projekta (izvođenja radova);
- bezbednost i zdravlje na radu za fazu upotrebe objekta posle izvođenja radova;
- oblici angažovanja zainteresovanih grupa.

2.2.2. Politika EIB je da za svaki od ovih segmenata obezbedi da se planiranjem i realizacijom projekata, kao i upotrebom objekata, sačuvaju i zaštite lokacije i objekti, grupe i pojedinci kao deo kompleksne društvene zajednice na užem i širem prostoru realizacije projekta. Mehanizmi zaštite su definisani standardima EIB, zasnovanim na raspoloživoj i obavezujućoj regulativi za konkretnu lokaciju projekta.

2.2.3. Regulativa se zasniva na sledećim principima:

- očuvanje, zaštita i upravljanje materijalnim i nematerijalnim kulturnim dobrima sa ciljem da se osigura njihovo održivo korišćenje;
- poštovanje osnovnih ljudskih prava na imovinu, na stanovanje, na životni standard i na hranu;
- pravo na jednakost, odnosno na nediskriminaciju, na jednakost pred zakonom, na kulturnu, versku i jezičku raznolikost, na jednakost muškaraca i žena, prava deteta, prava starijih i integracija osoba sa invaliditetom;
- zaštita prava radnika u fazi realizacije projekta, bezbednost i zdravlje na radu svih zaposlenih, zabrana dečijeg i prisilnog rada, uklanjanje svih oblika diskriminacije u zapošljavanju, dužnost poslodavaca da brinu o zaposlenima, i obezbede zaštitu svih njihovih prava;
- zaštita prava radnika u fazi korišćenja objekta, bezbednost i zdravlje na radu svih zaposlenih, smanjenje rizika koji mogu da nastanu realizacijom projekta, kako za zaposlene, tako i za zdravlje stanovništva u okruženju;
- javno učešće, nediskriminacija i transparentnost zainteresovanih strana za realizaciju i korišćenje projekta.

2.2.4. Društvene promene se ogledaju kroz promene jednog ili više sledećih pokazatelja. Izbor relevantnih pokazatelja i njihova provera na predmetnom projektu, će biti predmet ovog plana:

- način svakodnevnog života ljudi;
- kulturni obrazac (zajednička verovanja, običaji, vrednosti, jezik);
- društvena zajednica (povezanost, stabilnost, karakter, objekti);
- politički sistemi (učestalost ljudi u odlukama od značaja za život);
- okruženje (kvalitet vazduha i vode, dostupnost i kvalitet hrane, nivo opasnosti ili rizika, prašine i buke kojima su izloženi, adekvatnost sanitarnih uslova, njihova fizička sigurnost i pristup resursima i kontrola nad njima);
- njihovo zdravlje i dobrobit – zdravlje je stanje potpunog fizičkog, mentalnog, socijalnog i duhovnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti ili nemoći;
- njihova lična i imovinska prava – posebno da li su ljudi ekonomski pogođeni ili imaju ličnu štetu koja može uključivati kršenje njihovih građanskih sloboda;
- njihovi strahovi i težnje – njihova percepcija o njihovoj bezbednosti, njihov strah od budućnosti njihove zajednice i njihove težnje za njihovom budućnošću i budućnošću njihove dece.

2.3. Relevantna pravna regulativa

Pravna regulativa bitna za primenu u navedenim oblastima, od međunarodne i evropske, do državne i lokalne, navedena je u **Prilogu III** ovog Plana.

3. Opis projekta zasnovan na raspoloživoj projektnoj dokumentaciji (Projekat za izvođenje (PZI) za radove na izgradnji objekta Gradske pijace u Sjenici; Građevinska dozvola prema članu 135 Zakona o planiranju i izgradnji);

Projekat za građevinsku dozvolu i projekat za izvođenje po obimu i sadržaju ispunjavaju zahteve koji se određuju Pravilnikom o sadržini, načinu i postupku izrade i načinu vršenja kontrole tehničke dokumentacije prema klasi i nameni objekata („Sl. glasnik RS“, br. 73/2019) za projektnu dokumentaciju potrebnu za pribavljanje građevinske dozvole i za izvođenje radova na izgradnji Gradske pijace.

Objekat je kategorije “V”, klasifikacioni broj 123002 – Zgrade za trgovinu na veliko i malo; Komunalni objekat – zatvorene pijace preko 400 m², do P+1.

Za planirane radove merodavne su i specifične odredbe Pravilnika o bližim uslovima koji obezbeđuju higijensko postupanje sa životnim namirnicama i mogućnost zdravstvenog nadzora nad prometom van prostorija određenih za prodaju („Sl. glasnik RS“, br. 25/1976), gde se za otvorenu pijacu navodi da lokacijom u naseljenom mestu treba da se obezbede odvojeni prilazi za potrošače od prilaza za vozila kojima se vrši snabdevanje pijace. Pijačni prostor ne može se koristiti za parkiranje motornih i zaprežnih vozila. Pijačni plato mora biti obrađen od čvrstog materijala pogodnog za čišćenje i pranje (asfalt, beton, ploča i dr). Na pijaci mora biti obezbeđeno dovoljno higijenski ispravne tekuće vode za piće, pranje objekata pijace i ostale potrebe, kao i dovoljno higijenskih sudova za skupljanje smeća, klozeta sa pretprostorom, sa obezbeđenim uređajem sa tekućom vodom i priborom za pranje ruku. Klozeti moraju biti izdvojeni od prostora za prodaju životnih namirnica. Odvođenje otpadnih voda mora biti obezbeđeno na higijenski način. U naselju gde postoji vodovod i kanalizacija, pijaca mora biti priključena na vodovodnu i kanalizacionu mrežu. Za pranje pijace mora biti dovoljno hidranata, a za odvođenje otpadnih voda dovoljno slivnika. Klozeti u naselju gde postoji vodovod i kanalizacija moraju biti priključeni na vodovodnu i kanalizacionu mrežu. Na pijaci moraju biti izdvojena mesta za prodaju: voća i povrća, mleka i mlečnih proizvoda, jaja, testenina i meda. Prodajna mesta za prodaju pojedinih proizvoda moraju predstavljati celinu. Radi zaštite od spoljnog zagađivanja, mlečni proizvodi i testenine moraju biti smešteni u staklene vitrine ili prekriveni materijalom koji ispunjava uslove propisane za ambalažu za životne namirnice (hartija, tekstil, ambalaža od veštačkih masa i dr). Zatvorena prodajna mesta na pijaci, moraju imati odgovarajuće uređaje i opremu za čuvanje, izlaganje i prodaju namirnica, uređaj (rezervoar sa česmom) i pribor za pranje ruku i dvodelni garderobni orman za zaposlene radnike. Takođe je od značaja i Pravilnik o minimalnim tehničkim uslovima za obavljanje prometa robe i vršenje usluga u prometu robe („Sl. glasnik RS“, br. 47/96, 22/97, 6/99, 99/05, 100/07, 98/09 i 62/11-dr. pravilnik), gde se, između ostalog, navodi da pijace imaju odgovarajuće prilaze prodajnim objektima radi snabdevanja robom, opremu neophodnu za vršenje prometa robe i usluga, kao i odgovarajuće prostorije za upravu pijace i za organe koji vrše inspeksijski nadzor na toj pijaci. Na pijacama se obezbeđuju opšti sanitarno-higijenski uslovi u pogledu izgradnje i uređenja pijaca, snabdevanja vodom, odvoda otpadnih voda, uklanjanja

čvrstih otpadnih materijala, potreban broj toaletnih prostorija srazmeran broju prodajnih objekata, odnosno prodajnih mesta na pijaci, u skladu sa propisima kojima se uređuju sanitarno-higijenski uslovi za tu vrstu objekata.

Posle detaljnog pregleda dokumentacije i posle obilaska i pregleda objekta, kao i sagledavanja ukupnog stanja i potreba objekta, za delove obuhvaćene projektom, konstatovano je sledeće:

Postojeća Zelena pijaca u Sjenici je privremenog / montažnog karaktera i ne ispunjava osnovne zahteve za obavljanje pijačnih aktivnosti. Kompletna trgovina se obavlja na otvorenom i nema odgovarajućih uslova za prodaju mlečnih i mesnih proizvoda (nema rashladnih uređaja). Pijačni plato je pod tezgama nepravilno raspoređenim po asfaltnoj površini. Sva atmosferska voda sa asfaltirane površine platoa, urednim padovima usmerena je ka rigolama za odvodnju, koje zauzimaju centralni, pravougaoni oblik. Na taj način omogućeno je gravitaciono oticanje atmosferske vode dalje ka slivnicima i kanalizacionom šahtu. Na južnoj strani, na granici K.P. 590/2 i 590/1, prema Ulici Isa-bega Ishakovića, nalaze se dva privremena objekta, ucrtana u katastarsko topografskom snimku iz juna 2020. godine, bez oznaka u katastarskom planu. Glavni ulaz u pijacu je sa trotoara glavne saobraćajnice, Ulice Isa-bega Ishakovića. Opremljen je kolskom i pešačkom kapijom. Na severnoj strani je slobodan prolaz prema susednoj parceli. Uz bočnu, zapadnu stranu, na granici parcela 590/2 i 590/1, nalazi se privremeni parking sa internom saobraćajnicom. U nastavku parcele 590/1, između pijačne ograde i interne saobraćajnice, je novoizgrađena, nezavršena, stambena zgrada. Iza ove zgrade, dalje, internom saobraćajnicom, uz severnu stranu parcela, pristupa se neuređenom uličnom prolazu (buduća saobraćajnica), kojim se izlazi na gradsku saobraćajnicu na istočnoj strani. Na istočnoj strani parcele su porodične stambeno poslovne zgrade u nizu, sa pristupom iz gradske ulice.

Planirani su radovi na uklanjanju privremenih objekata na predmetnoj lokaciji, ograde oko parcele i ulaznih kapija i radovi na izgradnji novog objekta Gradske pijace u Sjenici. Novi uređeni prostor treba da obezbedi sve potrebne organizacione, prostorne i sanitarno-tehničke uslove za uredno i kvalitetno funkcionisanje Gradske pijace na duži vremenski period. Projekat podrazumeva izgradnju 3 objekta na parcelama 2278/1 i 590/2 KO Sjenica: 1 zatvoreni objekat i 2 otvorena objekta (nadstrešnice). Objekat 1 – zatvoreni objekat Gradske pijace, spoljnih dimenzija 45,70 m x 25,70 m, predviđen je kao prizemni objekat sa potkrovljem nad delom istočnog krila. Osnovnu organizaciju zatvorenog objekta pijace čine tri povezane prostorije sa južne strane objekta: centralno postavljena zatvorena zelena pijaca sa bočnim prolazima do otvorenih delova pijace i bočne prostorije, pijaca za meso u zapadnom i mlečna pijaca u istočnom krilu. U produžetku zapadnog krila se nalazi nadstrešnica robne pijace, a u istočnom krilu namenske i pomoćne prostorije pijace (garderobe mlečne pijace i pijace za meso, sanitarni čvor, sanitarni čvor za osobe sa invaliditetom, pomoćne prostorije za održavanje pijace, službeni ulaz, kotlarnica i kafe bar – u prizemlju, i kancelarije uprave i inspekcija u delu potkrovlja objekta). Objekat 2 podrazumeva centralnu nadstrešnicu otvorene zelene pijace, spoljnih dimenzija konstrukcije 10,30 m x 10,30 m, a planiran je kao prizemni objekat sa stubovima i tavanicom, otvoren sa tri

strane, a prema zatvorenom objektu Gradske pijace. U natkrivenom i okruženom prostoru centralnog dela pijace postavljene su fiksne tezge u nizovima i grupacijama sa jasno definisanim mogućnostima izbora svakog zakupca. Severna strana nadstrešnice je zatvorena zidom da bi se obezbedila stabilnost konstrukcije i da bi se prostor zaštitio od uticaja jakih i hladnih severnih vetrova. Zid je sa druge strane, uz široku komunikaciju, pogodan za postavljanje niza točjećih mesta sa trajnim i robusnim vindabonama namenjenih prodavcima i kupcima na pijaci. Objekat 3 podrazumeva veliku nadstrešnicu otvorene zelene pijace, spoljnih dimenzija konstrukcije 35,30 m x 10,30 m, a planiran je kao prizemni objekat sa stubovima i tavanicom, uz odgovarajući raspored zidnih ispuna. U natkrivenom i okruženom prostoru severnog dela pijace postavljene su fiksne tezge u nizovima i grupacijama sa jasno definisanim mogućnostima izbora svakog zakupca. Severna strana nadstrešnice je zatvorena zidom sa vratima, da bi se obezbedila stabilnost konstrukcije i da bi se prostor zaštitio od uticaja jakih i hladnih severnih vetrova. Na ostalim zidnim rubnim zonama postavljeni su zidovi za ukrućenje.

Planirani građevinski i građevinsko-zanatski radovi i radovi na instalacijama na objektu Gradske pijace obuhvataju:

- Radove na konstrukciji – armirano-betonski prostorni skelet, liven na licu mesta, formiran od stubova i greda, prema usvojenoj geometriji; u određenim poljima postoje zidani zidovi od opekarskih giter blokova, uokvireni stubovima i gredama; na armirano-betonske grede oslanjaju se lake polumontažne tavanice; po obimu je naglašena nadstrešnica u širini od 1,00 m; komunikacija između prizemlja i potkrovlja u objektu 1 se obavlja dvokrakim stepenicama, armirano-betonskim, livenim na licu mesta, precizno u glatkim oplatama sa završnom obradom od keramičkih pločica i ogradom od čeličnih profila.
- Radove na fasadi i fasadnoj bravariji – zidanje fasadnih zidova na licu mesta giter blokom, sa ili bez termoizolacionog sloja, zavisno od položaja u objektu, sa unutrašnjim obradama mašinskim malterom, gletovanjem i akrilnim bojama; prozori i vrata se izvode od kvalitetnih aluminijumskih profila sa termo prekidom.
- Radove na unutrašnjim zidovima i bravariji (objekat 1) – zidovi se izvode od opekarskih blokova i obostrano su malterisani tankoslojnim mašinskim malterom; unutrašnja vrata su od aluminijumskih profila za unutrašnje elemente, sa krilima i ispunima od ploča, odnosno zastakljenjima, prema zahtevima za prostorije na kojima se nalaze.
- Radove na krovu – krovna konstrukcija je rešena kao drvena, a krovni pokrivač se formira preko rogova, OSB ploča i odgovarajuće folije, od bojenog pocinkovanog falcovanog lima sa odgovarajućim opšivkama, olucima i olučnim vertikalama; na krovne površine se postavljaju snegobrani odgovarajuće konstrukcije za falcovani limeni pokrivač – vertikalni nosači koji su zavrtnjima pričvršćeni za uspravni falc, a kroz njih su provučeni profili koji sprečavaju klizanje snega niz krovne ravni.
- Radove na podnoj ploči – podna ploča je izvedena u debljini od 10 cm i armirana mrežastom armaturom Q-335, B500; ploča leži na nasutom materijalu; nastavak mreža

izveden je preklopima u dužini širine tri okca; armatura podne ploče je povezana sa armiranobetonskim temeljnim zidovima.

- Hidrotehničke instalacije (fekalna i kišna kanalizacija, vodovod – sanitarna i hidrantska mreža, sanitarni uređaji i galanterija);
- Elektroenergetske instalacije (unutrašnji priključak, razvodni orman i napojni vodovi, instalacija opšte i panične rasvete i utikačkih kutija, gromobranska instalacija);
- Telekomunikacione i signalne instalacije (unutrašnje TK instalacije – strukturna mreža, WiFi instalacija, sistem za dojavu požara);
- Mašinske instalacije (radijatorska instalacija, klimatizacija prostorija – split sistem, kotlarnica na pelet);
- Spoljno uređenje (popločavanje, ograda, ozelenjavanje);
- Saobraćajno rešenje: Kolski pristup ograđenoj lokaciji gradske pijace je formiran preko dva kontrolisana ulaza, glavnog sa severa, za snabdevanje i prilaz motorizovanih kupaca, i službenog, odnosno izlaznog, sa juga. Parking za motorizovane kupce na Gradskoj pijaci će se nalaziti uz planiranu pristupnu saobraćajnicu u bloku. Kolski saobraćaj se odvija na kolovozu koji sa tri strane okružuju objekte pijace. Zapadno se nalaze podužni parkinzi (7 mesta) i prostor za brzi istovar / utovar robe (2 mesta), a istočno koso parkiralište za standardna vozila i za rezervisano parking mesto za kupce sa invaliditetom (ukupno 8 + 1 mesta). Kolski saobraćaj omogućuje uredan pristup i prolaz vatrogasnih vozila. Uz severnu ogradu pijace su uz kolovoz uređena 4 mesta za pijačnu prodaju iz specijalno prilagođenih kombi vozila. Pešački saobraćaj je rešen trotoarima pored kolskih saobraćajnica i preko pristupnog trga duž cele južne strane objekta, prema glavnoj pristupnoj ulici, širine cca 20,00 m. Prolazi pešaka između objekata i kroz objekte su jasno naznačeni, a širine komunikacija su definisane prema vršnim očekivanim opterećenjima na pijaci. Parking za bicikle će se postaviti uz bočne strane pristupnog trga. Nivelacija saobraćajnih površina na pijaci je predviđena tako da se odgovarajućim poprečnim i podužnim nagibima omogući gravitaciono oticanje atmosferske vode od objekta ka betonskim pokrivenim rigolama i ivičnjacima, a odatle preko slivnih rešetki i slivnika do zatvorenog sistema kišne kanalizacije.

U zatvorenom delu pijace biće 14 + 5 elemenata tezgi, a u natkrivenom delu robne pijace 16, oblikovanih kao jednostavni armirano-betonski elementi sa bočnim zidovima i pločama osnovnog raspona cca 2,00 m. Dimenzije segmenata su cca 200,00 x 100,00 cm i sastavljaju se u nizove od 2, 3, 4 ili 5 elemenata, uz mogućnost da zakupac iznajmi određen broj segmenata u određenom redu. Svaki segment ispod osnovne armirano-betonske konstrukcije ima čeličnu bravarsku konstrukciju (kasete na zaključavanje) za smeštaj robe. Tezge se izrađuju u glatkoj čeličnoj oplati, a završna obrada gornje površine je epoksitnom smolom. Delovi za promet su natkriveni, te su pijačne tezge bez nadstrešnice. U mlečnoj i mesnoj pijaci se planira postavljanje ukupno 14 + 14 mesta za pojedinačne prodavce mleka i mlečnih proizvoda, odnosno mesa i

mesnih proizvoda. Svako mesto je projektovano sa tezgom od armiranog betona sa zidovima i policom odgovarajućih obrada za postavljanje rashladne vitrine, sa jedne i elementa sa sudoperom i kasetama za čuvanje robe, sa druge strane.

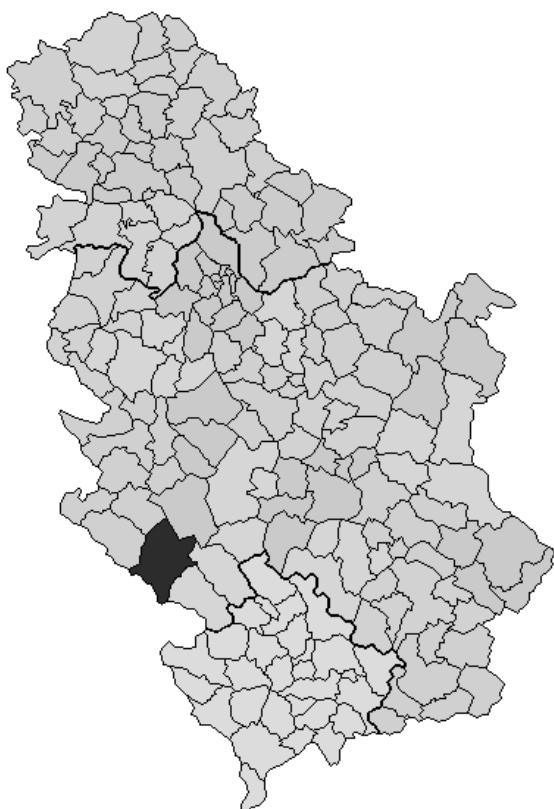
U skladu sa dodatnim uslovima (EIB) koji se postavljaju za kompletnu realizaciju projekta za izgradnju objekta, obezbeđeno je da budu ispunjeni osnovni zahtevi za objekat i njegove delove (Prema Direktivi EU):

- nosivost i stabilnost prostornih sistema konstrukcije za sva tri objekta i svakog pojedinačnog elementa konstrukcije, koji obezbeđuju prijem svih opterećenja i uticaja u svim fazama objekta, od izgradnje do eksploatacije, na način koji isključuje pojave kao što su pomeranja, prsline ili oštećenja;
- nosivost i stabilnost mora biti obezbeđena i kod svih elemenata obrade i ugrađene fasadne i unutrašnje bravarije u odnosu na uticaje kojima su izloženi;
- otpornost na požar primenjenih materijala elemenata i konstrukcije u celini u određenom vremenskom periodu, sa ograničenjem stvaranja i širenja požara u objektu, ili ka susednim objektima, kao i stvaranje propisanih uslova za bezbednu evakuaciju u slučaju opasnosti;
- higijena, zdravlje i životna sredina, kako u fazi realizacije, tako i za fazu eksploatacije i uklanjanja objekta;
- bezbednost i pristupačnost prilikom upotrebe objekta i njegovih elemenata;
- zaštita od buke prema uslovima okoline;
- ekonomično korišćenje energije i očuvanje toplote, što direktno treba sprovesti za slojeve krova i fasadnih zidova i izbor elemenata fasadne stolarije u skladu sa propisima;
- održivo korišćenje prirodnih resursa sa odgovarajućim preporukama za odlaganje građevinskog otpada, usmeravanje određenih elemenata na reciklažu i upotrebu novih elemenata u kojima se reciklaža primenjuje i dokazuje.

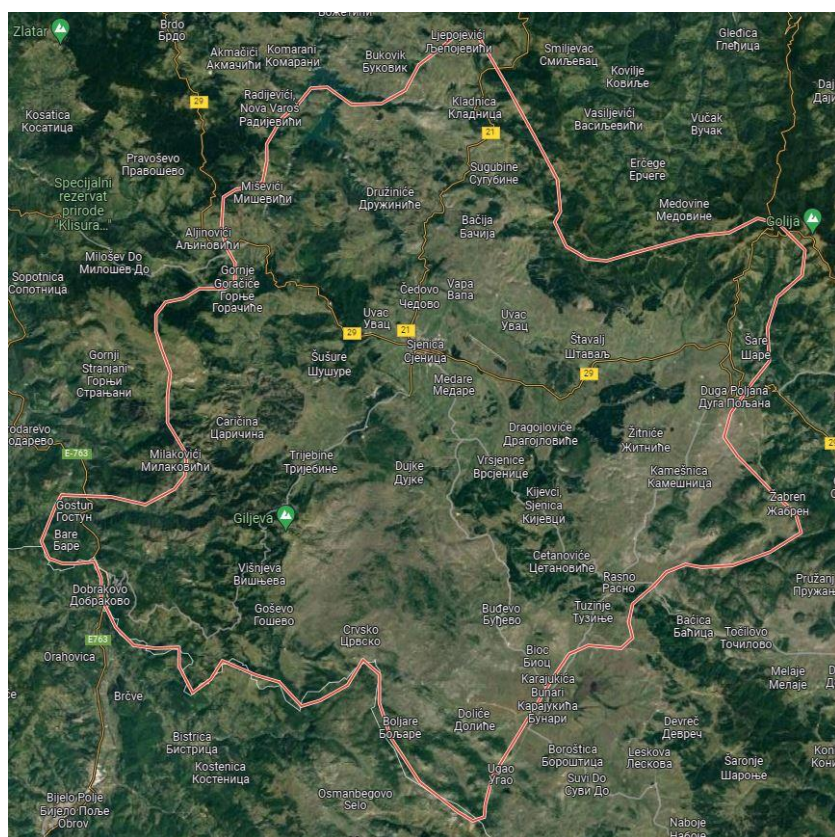
Ispunjenje ovih zahteva je dokumentovano tekstualnom, numeričkom i grafičkom dokumentacijom Projekta za građevinsku dozvolu.

4. Opis lokacije objekta Gradske pijace u Sjenici

Područje opštine Sjenica se prostire na južnom delu Zlatiborske oblasti regiona Šumadije i Zapadne Srbije, na Sjeničko-Peštarskoj visoravni. Severni deo Opštine obuhvata padine Javora, zapadni deo obronke Zlatara, Jadovnika i istočnu stranu kanjona Lima, na jugu je planina Žilindar, a na istoku su ogranci Jaruta i Velika Ninaja.² Opština zauzima površinu od 1.059 km², što je svrstava među najveće opštine u Republici Srbiji. Smeštena je u jugozapadnom delu zemlje, a geografski položaj Opštine određen je 20° istočne geografske dužine i 43° severne geografske širine. Najveći deo teritorije Opštine (68%) ima nadmorsku visinu od 1.200 do 1.500 m, dok 10% teritorije beleži nadmorsku visinu iznad 1.500 m, a oko 20% ispod 1.000 m.³

Opština Sjenica na mapi Republike Srbije

Prikaz reljefa⁴

Plansko područje obuhvata 53 katastarske opštine, a 101 naselje.⁵ Od ukupnog broja naselja, 100 naselja je seoskog tipa, dok je jedno naselje – Sjenica, gradsko naselje. Izgradnja objekta Gradske pijace u Sjenici planirana je na teritoriji gradskog naselja Sjenica, na postojećoj lokaciji Zelene pijace u Sjenici.

Objekat Gradske pijace u Sjenici je lociran u Ulici Isa-bega Ishakovića, na katastarskim parcelama: KP 2278/1 i 590/2 KO Sjenica u opštini Sjenica. Ukupna površina parcela iznosi

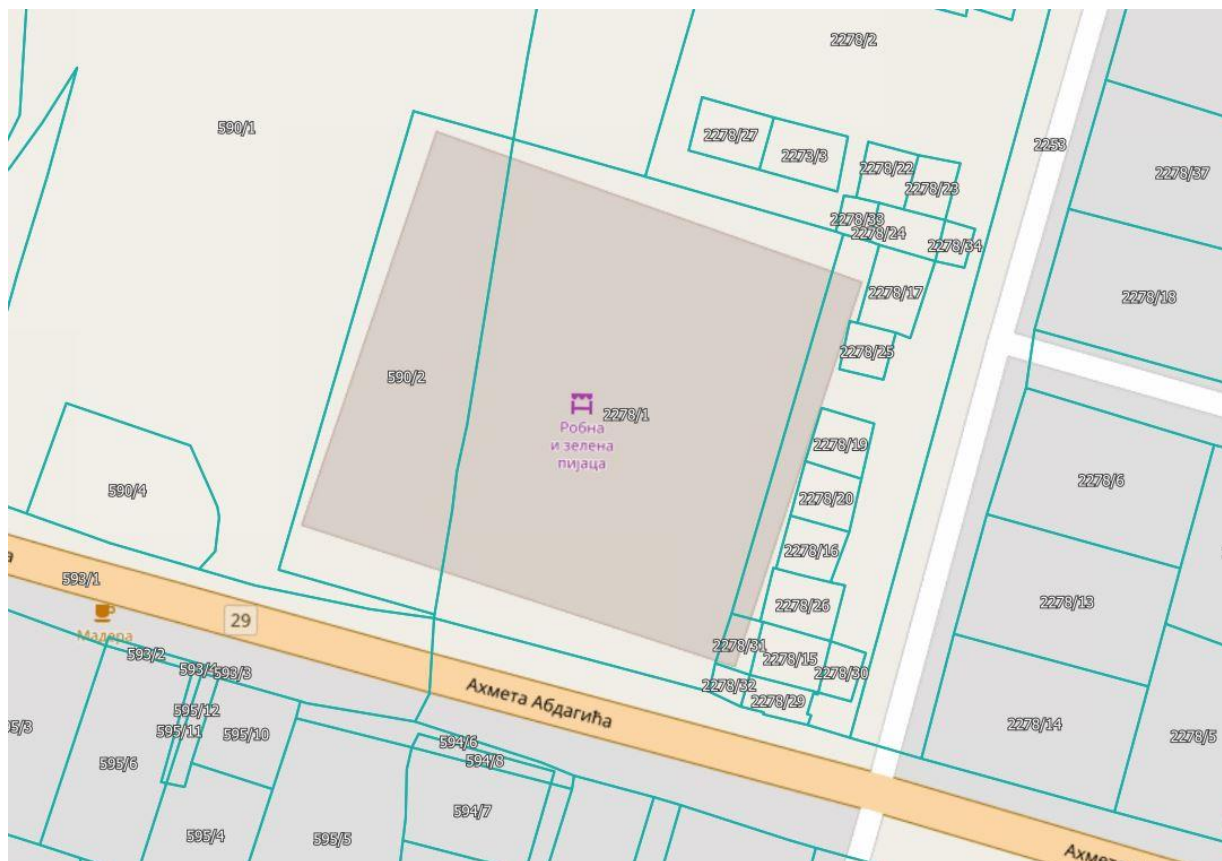
² Javno preduzeće Direkcija za urbanizam, projektovanje i izgradnju Sjenica i Evropski centar za mir i razvoj (ECPD) Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija, Prostorni plan opštine Sjenica, opština Sjenica, 2013. godina

³ *Ibid.*

⁴ Izvor: *Google Maps*

⁵ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

4.583 m², od čega je površina KP 2278/1 3.219 m², a površina KP 590/2 1.364 m². Ukupna površina nadzemnih objekata na terenu je 1.391,85 m², od čega se 819,17 m² odnosi na površinu zatvorenih prostora, a 572,68 m² na površinu otvorenih prostora, dok ukupna bruto površina objekata takođe iznosi 1.391,85 m². U okviru ukupne bruto površine, na objekat 1 odnosi se 922,17 m² (819,17 m² zatvoreni prostor i 103,00 m² otvoreni prostor), na objekat 2 (otvoreni prostor) 106,09 m² i na objekat 3 (otvoreni prostor) 363,59 m². Ukupna neto površina iznosi 1.266,57 m², od čega se 743,89 m² odnosi na zatvorene prostore, a 522,68 m² na otvorene prostore. Neto površina objekta 1 iznosi 835,97 m² (743,89 m² zatvoreni prostor i 92,08 m² otvoreni prostor), objekta 2 (otvoreni prostor) 94,02 m² i objekta 3 (otvoreni prostor) 336,17 m². Spratnost objekta 1 iznosi: P i P+Potk, a objekta 2 i 3: nadstrešnice: P. Katastarske parcele 2278/1 i 590/2 čine gradsko građevinsko zemljište u javnoj svojini, koje je u opštoj upotrebi. Parcele čine građevinsku parcelu, Planskim dokumentom u potpunosti opredeljenu za Zelenu pijacu. Zelena pijaca je svojim frontom, na južnoj strani orijentisana na Ulicu Isa-bega Ishakovića, koja je potpuno izvedena u svojoj regulaciji gradske saobraćajnice II reda. Uz bočnu, zapadnu stranu, na granici parcela 590/2 i 590/1, nalazi se privremeni parking sa internom saobraćajnicom. U nastavku parcele 590/1, između pijačne ograde i interne saobraćajnice je novoizgrađena, nezavršena, stambena zgrada. Iza ove zgrade, dalje, internom saobraćajnicom, uz severnu stranu parcela, pristupa se neuređenom uličnom prolazu (buduća saobraćajnica), kojim se izlazi na gradsku saobraćajnicu na istočnoj strani. Na desnoj, istočnoj strani parcele je uski, pešački prolaz, duž koga su porodične kuće u nizu.

Prikaz katastarskih parcela u okruženju

Trenutni kapacitet Zelene pijace iznosi 126 prodajnih mesta, od kojih 85 ima tezge različitog tipa. JKP „Vrela“ Sjenica upravlja pijacom, i prema evidenciji preduzeća, pijačnim danima su sve tezge zakupljene, dok ostala prodajna mesta koriste prodavci za direktnu prodaju proizvoda iz vozila. Postojeća pijaca je privremenog / montažnog karaktera i ne ispunjava osnovne zahteve za obavljanje pijačnih aktivnosti. Kompletna trgovina se obavlja na otvorenom. Ne postoje odgovarajući uslovi za prodaju mlečnih i mesnih proizvoda, s obzirom na nedostatak rashladnih uređaja.

Fotografija: postojeća Zelena pijaca u Sjenici⁶

Fotografija: postojeća Zelena pijaca u Sjenici⁷

⁶ Izvor: JKP „Vrela“ Sjenica: <https://www.jkpvrela.rs/>

⁷ Izvor: JKP „Vrela“ Sjenica: <https://www.jkpvrela.rs/>

5. Osnovni prirodni uslovi šireg okruženja [a) zemljište, b) vodotoci, c) klima]

5.1. Zemljište

Teritorija opštine Sjenica nalazi se u jugozapadnom delu Republike Srbije, u regionu Šumadije i Zapadne Srbije i Zlatiborskoj oblasti. Na teritoriji Opštine i u njenom okruženju su planine Golija, Jadovnik, Ozren, Zlatar, Giljeva, Žilindar, Javor, Ninaja i Jarut, kao i Sjenička, Pešterska i Koštanska kotlina.

Reljef Opštine je dominantno brdskoplaninski, sa Pešterskom visoravni u centralnom delu Opštine, dolinama Ibra i Lima na istoku i zapadu, i planinama Golija, Radočelo, Rogozna, Giljeva, Ninaja, Jadovnik i Zlatar na obodima Pešterske visoravni. Teritoriju Opštine karakteriše značajna raščlanjenost reljefa, a dominantna je vertikalna raščlanjenost od 20 do 50 m/ha i od 10 do 20 m/ha, dok oko 50% teritorije ima nagib manji od 20°. Koeficijent disekcije je na najvećem delu teritorije iznad 1, dok je oko 15% teritorije bez disekcije. Navedeno je rezultat erozivnih procesa i intenzivne karstifikacije terena.⁸

Geološka građa je izrazito heterogena, a najrasprostranjeniji su paleozojski škriljci, mezozojski krečnjaci, a nešto manje i peščari, dijabazi, rožnaci i magamtske stene.⁹

Karte seizmičkog hazarda po parametru makroseizmičkog intenziteta definišu ovu lokaciju na sledeći način: za povratni period od 95 godina nalazi se u VI-VII stepenu makroseizmičkog intenziteta, za povratni period od 475 godina nalazi se u VII-VIII i VIII stepenu, a za povratni period od 975 godina nalazi se u VIII stepenu.¹⁰

Prema podacima poslednjeg dostupnog Prostornog plana Opštine, poljoprivredno zemljište u opštini Sjenica ima učešće od 76,3% u ukupnoj površini Opštine. Površina korišćenog poljoprivrednog zemljišta iznosi 56.446 ha, od čega se 32,5% odnosi na oranice i bašte, 0,3% na voćnjake i 67,2% na livade i pašnjake,¹¹ što je ujedno i faktor koji doprinosi razvijenom stočarstvu Opštine.

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, obrasla šumska površina na teritoriji opštine Sjenica iznosi 28.585,92 ha, odnosno oko 27% ukupne teritorije Opštine.

5.2. Hidrografija

Teritoriju opštine Sjenica na zapadu preseca Lim, na severozapadu i centralnim delovima Uvac i Vapa, na istoku i jugu Ibar sa pritokama Vidrenjak i Raška, a na severu manje reke u izvorištu Moravice i Studenice. Najveća i najznačajnija reka severozapadnog dela područja i opštine Sjenica je Uvac sa svojom najvećom pritokom Vapom. Na karstnim terenima Sjeničko-

⁸ Javno preduzeće Direkcija za urbanizam, projektovanje i izgradnju Sjenica i Evropski centar za mir i razvoj (ECPD) Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija, Prostorni plan opštine Sjenica, opština Sjenica, 2013. godina

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Republički seizmološki zavod Republike Srbije

¹¹ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

Pešterske visoravni javlja se nekoliko ponornica. U Pešterskom polju to su Borovštica, Čađavica i Đurđevica.¹²

Na području Opštine postoje brojni karstni izvori, uglavnom veoma malih kapaciteta (nekoliko l/s i manje), koji služe za snabdevanje individualnih domaćinstava u seoskim naseljima, ili za realizaciju manjih grupnih vodovoda u selima. Sjeničko Vrelo, jedan od većih izvora, beleži izraženu neravnomernost kapaciteta (od oko 30,40 l/s do preko 1 m³/s). Veliki problem predstavlja zagađivanje reka, što nepovoljno utiče na kvalitet vode u izvorištima za snabdevanje.

5.3. Klima

Teritoriju Opštine karakterišu tri klimatske zone:

- planinska – na nadmorskim visinama iznad 1.300 m, sa prohladnim letima sa povremenim padavinama i vremenskim nepogodama i dugim i hladnim zimama sa mnogo snega;
- dolinska – u dolinama Ibra, Lima i njihovih pritoka, na nadmorskim visinama između 400 i 700 m, sa blažom klimom u odnosu na više nadmorske visine i
- prelazna – na nadmorskim visinama od 700 do 1.300 m, modifikovana planinska klima sa nešto povoljnijim vremenskim uslovima.¹³

Prema podacima Republičkog hidrometeorološkog zavoda Republike Srbije za 2021. godinu, opštinu Sjenica karakteriše prosečna godišnja temperatura od 7,7°C, prosečna relativna vlažnost vazduha tokom godine od 76%, godišnja insolacija od 1912,6 h i godišnje padavine od 765,1 mm. Maksimalna zabeležena temperatura iznosila je 32,7°C, a minimalna -20,5°C.¹⁴

U proseku je najtopliji mesec jul (sa prosečnom temperaturom 16,5°C), a najhladniji januar (sa prosečnom temperaturom -3,6°C). Prosečan godišnji broj mraznih dana iznosi 142, dok je prosečan godišnji broj tropskih dana 5. Prosečan godišnji broj vedrih dana iznosi 48, a oblačnih dana 110. Prosečan godišnji broj dana sa snegom iznosi 61, sa snežnim pokrivačem 103, sa maglom 92 i sa gradom 1.¹⁵

¹² Javno preduzeće Direkcija za urbanizam, projektovanje i izgradnju Sjenica i Evropski centar za mir i razvoj (ECPD) Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija, Prostorni plan opštine Sjenica, opština Sjenica, 2013. godina

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Republički hidrometeorološki zavod Republike Srbije, Meteorološki godišnjak 1, Klimatološki podaci 2021, Beograd, 2022. godina

¹⁵ Prema podacima Republičkog hidrometeorološkog zavoda Republike Srbije koji analiziraju period od 1981. do 2010. godine.

6. Socijalna osnova u opštini Sjenica – opšti kontekst i osnovne informacije, demografija i ekonomija

6.1. Osnovni geografski podaci i istorijski razvoj

Opština Sjenica locirana je u jugozapadnom delu Republike Srbije, odnosno južnom delu Zlatiborske oblasti regiona Šumadije i Zapadne Srbije, na Sjeničko-Pešterskoj visoravni. Opštine sa kojima se graniči su: Bijelo Polje (Crna Gora) i Tutin na jugu, Ivanjica i Nova Varoš na severu, Prijepolje na zapadu i Novi Pazar na istoku.

Sedište Opštine je grad Sjenica, gradsko naselje Opštine, locirano 263 km južno od Beograda (dužina saobraćajnica), a od drugih većih gradova u Srbiji (po površini ili broju stanovnika) 225 km zapadno od Niša, 167 km jugozapadno od Kragujevca, 134 km jugozapadno od Kraljeva, 113 km južno od Čačka, 63 km južno od Ivanjice. Najbliži aerodrom je aerodrom „Ponikve“ Užice (118 km), dok je Opština od aerodroma „Nikola Tesla“ u Beogradu, aerodroma „Konstantin Veliki“ u Nišu i aerodroma „Morava“ u Kraljevu udaljena 255 km, 232 km i 139 km, respektivno. Na teritoriji opštine Sjenica zastupljen je samo drumski saobraćaj, dok je železnička stanica Vrbnica (železničke pruge Beograd-Bar), na jugozapadnoj granici Opštine, povezana sa područjem Opštine opštinskim putevima. Na teritoriji Opštine postoji vojni aerodrom, kao i dva terena za poletanje i sletanje helikoptera. Dužina osnovne putne mreže iznosi 537 km, od čega se 88 km odnosi na državne puteve I reda, 161 km na državne puteve II reda i 288 km na opštinske puteve. Dužina i gustina putne mreže je skoro dvostruko manja u odnosu na republički prosek. Na teritoriji Opštine je državni put I reda br. 8: Prijepolje-Mileševo (Begov Most)-Aljinovići-Sjenica-Duga Poljana-Novii Pazar, sa vezom za državni put I reda br. 22 do Raške, gde se povezuje sa Ibarskom magistralom.¹⁶

Sjenički kraj bio je naseljen još tokom praistorije. Ostaci praistorijskog utvrđenja pronađeni su na obodu Sjeničkog polja, na uzvišenju Zarudine, u blizini Sjenice. Na ovom, ali i širem, prostoru živeli su Dardanci, do dolaska ilirskog plemena Autarijata. Sjenica se prvi put pominje 1253. godine kao mesto na dubrovačkom putu, gde su pristajali i plaćali carinu dubrovački trgovci. U prvim decenijama pod Osmanlijama (XV vek), Sjenica je istoimeni vilajet i nahija u sastavu Sandžaka Bosna, odnosno jedan u nizu hasova skopsko-bosanskog sandžak-bega i krajišnika Isa-bega Ishakovića. Osmanlijski defteri (popisne knjige) iz tog perioda (iz 1455. godine) navode da je deo sjeničke oblasti bio u sastavu tadašnje Oblasti Brankovića. Od 1790. do 1817. godine Sjenica je bila jedan od pet kadiluka novoformiranog Novopazarskog sandžaka: Novi Pazar, Stari Vlah (Nova Varoš), Sjenica, Mitrovica i Trgovište. Zbog strateškog, vojnog i političkog značaja, tokom XIX veka Sjenica je smatrana važnim odredištem, pa su prema njoj bile usmeravane vojne i druge operacije u kojima je u više navrata stradao veliki broj stanovništva njene teritorije. Godine 1835. Sjenica se pominje kao središte Novopazarskog sandžaka. Posle

¹⁶ Javno preduzeće Direkcija za urbanizam, projektovanje i izgradnju Sjenica i Evropski centar za mir i razvoj (ECPD) Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija, Prostorni plan opštine Sjenica, opština Sjenica, 2013. godina

Prvog balkanskog rata, 1912/13. godine, sjenički kraj je ušao u sastav Kraljevine Srbije. Sjenica je postala središte istoimenog sreza, koji je imao 26.381 stanovnika i u čijem sastavu se nalazilo 12 opština, 80 sela, 44 zaseoka i jedna varoš (Sjenica).

6.2. Stanovništvo

Prema procenama Republičkog zavoda za statistiku, u 2020. godini broj stanovnika opštine Sjenica bio je 25.560.¹⁷ Time stanovnici Sjenice učestvuju sa oko 10% u ukupnoj populaciji Zlatiborske oblasti, 1,4% u populaciji regiona Šumadije i Zapadne Srbije i 0,4% u ukupnoj populaciji Republike Srbije. Gustina naseljenosti Opštine iznosi 24 stanovnika na km². U polnoj strukturi stanovništva Opštine žene učestvuju sa 49%, a muškarci sa 51%.¹⁸

Broj stanovnika Opštine beleži kontinuirani trend smanjenja, što je karakteristično i za Oblast i Region u kome se Opština nalazi, ali i za nivo Republike Srbije. Prosečna ponderisana godišnja stopa smanjenja broja stanovnika opštine Sjenica tokom petogodišnjeg perioda od 2016. do 2020. godine iznosila je 0,4%. Međutim, navedeno smanjenje niže je u odnosu na smanjenje na nivou Zlatiborske oblasti (gde analizirana stopa smanjenja iznosi 1%), na nivou regiona Šumadije i Zapadne Srbije (gde je prosečna ponderisana godišnja stopa smanjenja 0,9%) i na nivou Republike (stopa smanjenja od 0,6%).

Prirodni priraštaj u opštini Sjenica u 2020. godini iznosio je -2,6 na 1.000 stanovnika, što u apsolutnom iznosu znači da je mortalitet veći od nataliteta za 67 stanovnika. Navedena vrednost prirodnog priraštaja je najnepovoljnija u proteklih pet godina (negativne vrednosti zabeležene samo tokom 2018. i 2020. godine), međutim još uvek je značajno povoljnija u poređenju sa nivoom Zlatiborske oblasti, regiona Šumadije i Zapadne Srbije i Republike Srbije, gde prirodni priraštaj iznosi -8,5, -8,8 i -8,0 na 1.000 stanovnika, respektivno.

Prosečna starost stanovnika Opštine iznosi 38,46 godina. Navedeno stanovnike Opštine svrstava među u proseku najmlađe u odnosu na druge opštine Republike Srbije, što je ujedno u skladu sa podacima o prirodnom priraštaju i njegovim poređenjem sa drugim nivoima teritorijalnih jedinica. Indeks starenja (odnos broja starog – 60 i više godina i mladog – 0-19 godina stanovništva) u Opštini iznosi 76,9. U poređenju sa nivoom Zlatiborske oblasti, regiona Šumadije i Zapadne Srbije i Republike Srbije, vrednost navedenog pokazatelja je oko 2 puta niža. Međutim, i u opštini Sjenica, prosečna starost stanovništva beleži rast iz godine u godinu, te je, na primer, u 2016. godini ovaj pokazatelj iznosio 37,93 godina (sa indeksom starenja 73,2). Očekivano trajanje života (podaci obuhvataju analizu tokom perioda 2018 – 2020. godine) stanovnika Opštine iznosi 72 godine za muškarce i 75,8 godina za žene. Tokom poslednjih nekoliko godina ovaj pokazatelj beleži negativne tendencije, odnosno trend smanjenja.

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku za 2020. godinu o osnovnim kontingentima

¹⁷ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

¹⁸ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Demografska statistika 2020, Beograd, 2021. godina

stanovništva opštine Sjenica, radni kontingent (stanovništvo starosti 15-64 godina) imao je učešće od 65,8% u ukupnoj populaciji Opštine, stariji od 18 godina činili su 76,3% populacije, deca predškolskog (0-6 godina) i školoobaveznog uzrasta (7-14 godina) 8,5% i 10,8% populacije, respektivno, a žene u fertilnoj dobi (15-49 godina) 22,4% ukupne populacije. Prema poslednjim detaljnim podacima o starosnoj strukturi stanovništva po opštinama zemlje (Popis 2011. godine), starosna struktura Sjenice bila je sledeća: 0-4 godine – 6,69%, 5-9 godina – 7,31%, 10-14 godina – 7,13%, 15-19 godina – 6,88%, 20-24 godine – 7,38%, 25-29 godina – 6,69%, 30-34 godine – 6,69%, 35-39 godina – 6,76%, 40-44 godine – 6,85%, 45-49 godina – 6,85%, 50-54 godine – 6,07%, 55-59 godina – 5,93%, 60-64 godine – 5,46%, 65-69 godina – 4,01%, 70-74 godine – 4,05%, 75-79 godina – 3,04%, 80-84 godine – 1,51% i 85 i više godina – 0,69%.¹⁹

Prema poslednjim dostupnim podacima (Popis 2011. godine), obrazovna struktura stanovništva opštine Sjenice bila je sledeća: 6% bez školske spreme, 11,8% sa nepotpunim osnovnim obrazovanjem, 32,3% sa osnovnim obrazovanjem, 40,6% sa srednjim obrazovanjem i 8,8% sa višim i visokim obrazovanjem (0,4% je nepoznato).²⁰ Prema navedenim podacima, Sjenica beleži nešto viši procenat stanovnika bez školske spreme i sa nepotpunim osnovnim obrazovanjem u odnosu na Zlatiborsku oblast (gde ovaj procenat iznosi 16,3%), a za 2,3 procentna poena niži procenat stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem. U odnosu na region Šumadije i Zapadne Srbije procenat populacije bez školske spreme i sa nepotpunim osnovnim obrazovanjem je sličan, dok je procenat populacije sa višim i visokim obrazovanjem u Sjenici za oko 3 procentna poena niži. U odnosu na nivo Republike Srbije, u populaciji Sjenice stanovništvo bez školske spreme i sa nepotpunim osnovnim obrazovanjem beleži za 4 procentna poena više učešće, dok stanovništvo sa višom i visokom školskom spremom beleži 7,4 procentna poena niže učešće. Na obrazovnu strukturu stanovništva u opštini Sjenica značajan uticaj ima polna struktura stanovništva, imajući u vidu da u ukupnoj populaciji bez školske spreme i sa nepotpunim osnovnim obrazovanjem žene učestvuju sa čak 68%. Nepismeno stanovništvo u Opštini čini 4,8% ukupne populacije, a od toga čak 80% formiraju žene.

U opštini Sjenica ukupan broj zaposlenih stanovnika u 2020. godini iznosio je 5.046, od čega 39,4% žena i 60,6% muškaraca. Učešće mladih (15-29 godina starosti) u ukupnoj zaposlenosti iznosilo je 16%. Broj nezaposlenih je tokom 2020. godine iznosio 4.416, od čega su žene formirale 51,2%.²¹ Na bazi prethodno iznetog podatka o radnom kontingentu stanovništva i podatka o broju zaposlenih može se obračunati stopa zaposlenosti u Opštini, i ona iznosi 30%. Naime, okvirno svaki treći stanovnik Opštine starosti 15-64 godine je zaposlen. Navedeni indikator značajno je niži od stope zaposlenosti na nivou Zlatiborske oblasti, regiona Šumadije

¹⁹ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. u Republici Srbiji, Knjiga 2: Starost i pol, Beograd, 2012. godina

²⁰ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. u Republici Srbiji, Knjiga 3: Školska sprema, pismenost i kompjuterska pismenost, Beograd, 2013. godina

²¹ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

i Zapadne Srbije i Republike Srbije, gde stopa zaposlenosti iznosi 47,4%, 45,9% i 49,7%, respektivno. Stopa nezaposlenosti obračunata je kao odnos broja nezaposlenih lica i radno aktivnog stanovništva, i ona je u opštini Sjenica u 2020. godini iznosila čak 46,7%. Stopa nezaposlenosti u Opštini je značajno viša od stope nezaposlenosti na nivou Zlatiborske oblasti (2,2 puta viša), regiona Šumadije i Zapadne Srbije (2 puta viša) i Republike Srbije (2,6 puta viša). Međutim, veoma je značajno naglasiti da stope zaposlenosti i nezaposlenosti beleže povoljan trend kretanja u analiziranom periodu 2016 – 2020. godine, te je tako stopa zaposlenosti u 2020. godini za oko 3 procentna poena viša u odnosu na zabeleženu 2016. godine, a stopa nezaposlenosti za oko 8 procentnih poena niža.

Ukupan broj doseljenog stanovništva u opštinu Sjenica u 2020. godini iznosio je 239 (prosečne starosti 33,9 godina), dok je ukupan broj odseljenog stanovništva iznosio 356 (prosečne starosti 34,5 godina). Dakle, migracioni saldo Opštine u 2020. godini bio je negativan i iznosio je -117.

6.3. Privreda

Opština Sjenica spada u četvrtu grupu prema stepenu razvijenosti jedinica lokalnih samouprava, odnosno u grupu izrazito nedovoljno razvijenih jedinica lokalne samouprave, sa stepenom razvijenosti nižim od 60% republičkog proseka.²²

Kako na nivou opština nisu raspoloživi podaci o bruto dodatoj vrednosti (BDV), od značaja je navesti podatak da je u Zlatiborskoj oblasti, kojoj opština Sjenica pripada, BDV 2020. godine iznosila 129.649 mil. RSD, čime je Zlatiborska oblast učestvovala sa 2,8% u stvaranju BDV-a Republike Srbije.²³ U odnosu na druge oblasti regiona Šumadije i Zapadne Srbije (ukupno osam), samo je Šumadijska oblast zabeležila višu vrednost ostvarene BDV (140.565 mil. RSD). Kako bi se u obzir uzele razlike među oblastima u veličini i broju stanovnika, može se koristiti poređenje pokazatelja BDV po stanovniku oblasti. U Zlatiborskoj oblasti ovaj pokazatelj je u 2020. godini iznosio 494 hilj. RSD, što je svrstava na četvrto mesto među oblastima regiona Šumadije i Zapadne Srbije (veću vrednost zabeležile su Moravička oblast – 552 hilj. RSD, Šumadijska oblast – 504 hilj. RSD i Kolubarska oblast – 502 hilj. RSD). Međutim, Zlatiborska oblast je zabeležila drugu najnižu prosečnu ponderisanu godišnju stopu rasta BDV-a po stanovniku u periodu 2016 – 2020. godine (4,8%), što je za oko 5 procentnih poena niže u odnosu na najvišu zabeleženu stopu rasta tokom obuhvaćenog perioda među opštinama Regiona – u Rasinskoj oblasti.

Najveće učešće u stvaranju BDV-a Zlatiborske oblasti beleže (grupno posmatrano) sektori *Rudarstva, Prerađivačke industrije, Snabdevanja električnom energijom, gasom i parom, Snabdevanja vodom i upravljanja otpadnim vodama* – 30,6%, zatim sektori *Trgovine na veliko i malo i popravke motornih vozila, Saobraćaja i skladištenja, Usluga smeštaja i ishrane* – 17,4%

²² Uredba o utvrđivanju jedinstvene liste razvijenosti regiona i jedinica lokalne samouprave za 2014. godinu („Sl. glasnik RS“, br. 104/2014)

²³ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Regionalni bruto domaći proizvod, Regioni i oblasti Republike Srbije, 2020, Beograd, 2022. godina

i sektori *Državne uprave i obaveznog socijalnog osiguranja, Obrazovanja, Zdravstvene i socijalne zaštite* – 15,3%. Sektor *Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva* je u 2020. godini u BDV-u Oblasti učestvovao sa 11,2%.²⁴ U odnosu na nivo regiona Šumadije i Zapadne Srbije najveća razlika se javlja sa aspekta učešća sektora *Prerađivačke industrije, Snabdevanja električnom energijom, gasom i parom, Snabdevanja vodom i upravljanja otpadnim vodama*, čije je učešće na nivou Regiona za preko 2 procentna poena niže u odnosu na Zlatiborsku oblast. U odnosu na nivo Republike Srbije, najveće razlike se javljaju u sektorima *Prerađivačke industrije, Snabdevanja električnom energijom, gasom i parom, Snabdevanja vodom i upravljanja otpadnim vodama* (učešće preko 7 procentnih poena više na nivou Oblasti), sektoru *Informisanja i komunikacije* (učešće 4,5 procentna poena više na nivou Republike), sektorima *Stručnih, naučnih, inovacionih i tehničkih delatnosti, Administrativnih i pomoćnih uslužnih delatnosti* (učešće 4,2 procentna poena više na nivou Republike) i sektoru *Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva* (učešće 3,5 procentna poena više na nivou Oblasti). Navedeno svedoči o niskoj razvijenosti kvartarnih sektora delatnosti i delatnosti sa višim nivoom dodate vrednosti u Zlatiborskoj oblasti, kojoj pripada opština Sjenica.

U domenu poljoprivrede u Opštini je dominantno stočarstvo, s obzirom na povoljne geografske uslove i rasprostranjenost livada i pašnjaka. Industrija je dominantno prerađivačka, sa fokusom na tekstilnu industriju, ali i prerađivačke kapacitete u oblasti poljoprivrede, a Opština raspolaže i značajnim potencijalima za turizam (Pešterska visoravan, prirodni rezervat Uvac i dr).²⁵

6.3.1. Poljoprivreda

Sektor *Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva* u opštini Sjenica učestvuje sa 3,2% u ukupnom broju aktivnih privrednih subjekata (pravna lica i preduzetnici)²⁶, dok ovaj sektor u Opštini formira 1,5% ukupne zaposlenosti.²⁷ Pored toga, u Opštini je registrovano ukupno 536 individualnih poljoprivrednika. Uzevši navedeno u obzir, kada se obuhvate sva lica registrovano zaposlena u poljoprivredi, njihovo učešće u ukupnoj zaposlenosti iznosi 13%. Navedena vrednost je značajno viša u poređenju sa nivoom Zlatiborske oblasti, gde iznosi 4,6%, nivoom regiona Šumadije i Zapadne Srbije – 7,1% i nivoom Republike Srbije – 4,4%. Navedeno svedoči o izuzetnom značaju poljoprivrede za razvoj Opštine i životni standard njenih stanovnika.

Ukupan broj poljoprivrednih gazdinstava u Opštini je tokom 2018. godine (poslednji dostupni podaci, Anketa o strukturi poljoprivrednih gazdinstava Republičkog zavoda za statistiku) iznosio 5.225, što je smanjenje od skoro 6% u odnosu na 2012. godinu, kada je ovaj broj iznosio 5.550 (Popis poljoprivrede Republičkog zavoda za statistiku). Sa druge strane, površina korišćenog poljoprivrednog zemljišta je tokom istog perioda porasla sa 54.051 ha, koliko je iznosila u 2012.

²⁴ Obračunato na bazi podataka preuzetih iz: Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Regionalni bruto domaći proizvod, Regioni i oblasti Republike Srbije, 2020, Beograd, 2022. godina

²⁵ Plan razvoja opštine Sjenica 2020 – 2028 „Volim ovde da živim“, Sjenica, 2019. godina

²⁶ Obračunato na bazi podataka preuzetih iz: Portal Privredne Komore Srbije i Cube Team-a: PKS Partner

²⁷ Obračunato na bazi podataka preuzetih iz: Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

godini, na 56.446 ha. Dakle, došlo je do povećanja prosečne površine korišćenog poljoprivrednog zemljišta po gazdinstvu – sa 9,7 ha na 10,8 ha, što je važan osnov za dalji razvoj poljoprivredne proizvodnje u Opštini. U Sjenici je u 2018. godini zabeležena 2,3 puta veća prosečna površina korišćenog poljoprivrednog zemljišta po gazdinstvu u odnosu na Zlatiborsku oblast i 2,5 puta veća u odnosu na region Šumadije i Zapadne Srbije. Najveći broj gazdinstava (60%) imaju 1 do 2 člana, 32,1% gazdinstava broji 3 do 4 člana, 7,5% 5 do 6 članova i 0,8% 7 i više članova. Najveći broj upravnika gazdinstava poseduje isključivo poljoprivredno iskustvo stečeno praksom, dok je samo manji broj završio kurseve iz oblasti poljoprivrede ili poljoprivrednu srednju, višu ili visoku školu.

Najveći deo korišćenog poljoprivrednog zemljišta, koje čini 53,3% ukupne teritorije Opštine, čine livade i pašnjaci (37.906 ha), zatim oranice i bašte (18.342 ha) i malim delom voćnjaci (129 ha).²⁸ Prema poslednjim dostupnim podacima (Popis poljoprivrede 2012. godine) na oranicama i baštama u najvećem obimu se gaje žita (80%) – uglavnom pšenica i krupnik, ječam i ovas, zatim krmno bilje (14,5%) i krompir (4,5%). Prema pomenutom popisu, svega 53 ha zemljišta je pod sistemima navodnjavanja, što iznosi 0,1% ukupnog korišćenog poljoprivrednog zemljišta (dominantno površinsko navodnjavanje).

S obzirom na geografske i klimatske karakteristike Opštine, kao i visoku zastupljenost livada i pašnjaka u strukturi korišćenog poljoprivrednog zemljišta, stočarstvo ima značajno učešće u poljoprivredi. Tako je ukupan broj goveda u Opštini 33.177, broj svinja 1.500, broj ovaca 51.602, a broj živine 71.693. Time Sjenica značajno doprinosi razvijenosti stočarstva Zlatiborske oblasti, sa najvećim brojem goveda (čak skoro 4 puta veći broj goveda od opštine Nova Varoš, gde je druga najveća zabeležena vrednost u Zlatiborskoj oblasti), najvećim brojem ovaca (1,6 puta više od opštine Užice, gde je druga najveća zabeležena vrednost u Zlatiborskoj oblasti), a druga je opština u Zlatiborskoj oblasti prema broju živine (najveći broj zabeležen je u Požegi). U odnosu na podatke Popisa poljoprivrede iz 2012. godine, broj goveda je u 2018. godini porastao 21,6%, broj ovaca 70,2%, živine 66,7%, dok se broj svinja smanjio 12,2%.

U Opštini postoji i Regionalni centar za razvoj poljoprivrede i sela, sa osnovnom funkcijom povezivanja individualnih proizvođača u opštinama, obezbeđenja laboratorije i stručne pomoći.²⁹

Obrasla šumska površina u Opštini zauzima 28.586 ha, odnosno 27% teritorije opštine Sjenica.

6.3.2. Industrija

Od ukupnog broja aktivnih privrednih subjekata (pravna lica i preduzetnici), privredni subjekti u sektoru *Prerađivačka industrija* formiraju 18,8%.³⁰ U registrovanoj zaposlenosti Opštine sektor

²⁸ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

²⁹ Plan razvoja opštine Sjenica 2020 – 2028 „Volim ovde da živim“, Sjenica, 2019. godina

³⁰ Obračunato na bazi podataka preuzetih iz: Portal Privredne Komore Srbije i Cube Team-a: PKS Partner

Prerađivačka industrija učestvuje sa 21,8%.³¹ U poređenju sa Zlatiborskom oblašću, Opština beleži niži procenat zaposlenih u prerađivačkoj industriji za oko 9 procentnih poena, u poređenju sa Regionom oko 7 procentnih poena niži, a ostvaruje procenat sličan onom zabeleženom na nivou Republike Srbije. Ukupne ostvarene investicije u nova osnovna sredstva u prerađivačkoj industriji opštine Sjenica u 2020. godini iznosile su 59.120 hilj. RSD, što je treća najniža vrednost zabeležena među opštinama Zlatiborske oblasti.³² Međutim, značajno je naglasiti da je u odnosu na godinu koja je prethodila, 2019. godinu, ova vrednost u opštini Sjenica porasla čak 19 puta. Ujedno, u 2020. godini je tokom posmatranog petogodišnjeg perioda 2016 – 2020. godine, zabeležena najviša vrednost investicija u nova osnovna sredstva u prerađivačkoj industriji opštine Sjenica.

Osnovnu prepreku razvoju industrije predstavlja nepostojanje industrijske zone, kao i činjenica da ne postoji visoko-naponska mreža u delu seoskog područja pogodnog za industriju.³³

U sektoru prerađivačke industrije Opštine dominantno mesto zauzimaju preduzeća tekstilne industrije i prerađivački kapaciteti u oblasti poljoprivrede (zanatske klanice, mlekare). Tako su pokretači industrije u Opštini, odnosno preduzeća u sektoru prerađivačke industrije sa najvećom vrednošću prometa: Sanatex DOO (proizvodnja rublja, 3 mil. EUR poslovnih prihoda u 2021. godini), Henna Produkt DOO (proizvodnja metalnih vrata i prozora, 922 hilj. EUR), Beni-Komerc DOO (prerada mleka i proizvodnja sireva, 917 hilj. EUR), DOO Turković (prerada i konzervisanje mesa, 869 hilj. EUR) i Daxintimo DOO (proizvodnja rublja, 705 hilj. EUR). Prema broju zaposlenih Sanatex DOO je takođe na prvom mestu (340 u 2021. godini), a slede ga: Daxintimo DOO (41 zaposleni), Zes-Koton DOO (proizvodnja rublja, 36 zaposlenih), SZKTR Night Secret (proizvodnja rublja, 34 zaposlena) i Anonymous Clothing SZKTR (proizvodnja ostale odeće, 18 zaposlenih). Svega oko 11% preduzeća iz sektora prerađivačke industrije u Opštini ima više od 10 zaposlenih, a oko 4% promet viši od 500.000 EUR.

³¹ Obračunato na bazi podataka preuzetih iz: Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

³² Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

³³ Plan razvoja opštine Sjenica 2020 – 2028 „Volim ovde da živim“, Sjenica, 2019. godina

7. Ekološki i socijalni uticaji

7.1. Uticaji u okruženju

U ovom poglavlju plana će biti analizirani stanje životne sredine okruženja po osnovnim parametrima bitnim za predmetni projekat, izvršiće se provera i procena uticaja planiranih radova na to stanje i odnos i očekivanja društvene zajednice u vezi s tim.

7.1.1. Vodosnabdevanje

Potreba za kvalitetnom i ispravnom pijaćom vodom je sve veća. Nasuprot tome, sve brža urbanizacija dovodi do ugrožavanja vodnih resursa. Veoma je važno uspostaviti balans koji omogućava zadovoljenje potreba sa jedne strane, a sa druge strane sprečava uticaj negativnih faktora na snabdevanje.

Prema podacima JKP „Vrela“ Sjenica, sistem vodosnabdevanja Sjenice i nekoliko prigradskih naselja zasniva se na korišćenju podzemnih voda iz priobalja reke Vapa. Vodovodni sistem pokriva ceo grad i užu okolinu. Sastoji se od: izvorišta Zarudine sa istoimenom crpnom stanicom, transporta sirove vode, rezervoara Suvo polje sa istoimenom pumpnom stanicom i postrojenjem za prečišćavanje vode, buster stanice „Dubnica 1 i 2“ sa dva rezervoara, buster stanice „Neznanih junaka 1 i 2“ i gradske distributivne mreže. Procenjeni trenutni kapacitet izvorišta Zarudine iznosi 250 l/s. Distributivna mreža za transport vode od izvorišta do centra grada sastoji se od cevovoda prečnika od 400 mm do $\frac{3}{4}$ cola. Cevi su formirane od azbestcementsa, tvrdog polietilena, PVC-a i livenog gvožđa. U Opštini se tokom poslednjih nekoliko godina vrši rekonstrukcija starih i dotrajalih cevovoda i ugradnja polietilenskih cevi visoke gustine. Pritisci u vodovodnoj mreži su uglavnom od 3 do 5 bara u centru grada, a oko 1,5-2 bara na periferiji.³⁴ Pored JKP „Vrela“, u Opštini postoji i JKP „Seoski vodovod“ Sjenica. Ukupna dužina vodovodne mreže u Opštini iznosi 1.201 km.³⁵

Broj domaćinstava Opštine priključenih na vodovodnu mrežu je u 2020. godini iznosio 6.285.³⁶ Prema poslednjim dostupnim podacima (Popis 2011. godine), prosečan broj članova domaćinstva u Sjenici iznosio je 3,99.³⁷ Pod pretpostavkom da je navedeni broj ostao nepromenjen, može se izvesti procena da je oko 98% stanovništva Opštine priključeno na vodovodnu mrežu.

Kontrola kvaliteta vode se vrši prema važećem Pravilniku o higijenskoj ispravnosti vode za piće³⁸, usaglašenim sa direktivama Evropske unije i preporukama Svetske zdravstvene organizacije. Pravilnik definiše uslove obavljanja kontrole kvaliteta vode sa aspekta vrsta

³⁴ JKP „Vrela“ Sjenica: <https://www.jkpvrela.rs/>

³⁵ Plan razvoja opštine Sjenica 2020 – 2028 „Volim ovde da živim“, Sjenica, 2019. godina

³⁶ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

³⁷ Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. u Republici Srbiji, Knjiga 10: Domaćinstva prema broju članova, Beograd, 2013. godina

³⁸ „Sl. list SRJ“, br. 42/98 i „Sl. glasnik RS“, br. 28/2019

analiza, broja uzoraka, mesta i dinamike uzorkovanja. U opštini Sjenica kontrolu kvaliteta vode vrši Zavod za javno zdravlje Užice. Higijenska ispravnost vode za piće utvrđuje se vršenjem mikrobioloških i fizičko-hemijskih analiza vode, kako osnovnih tako i proširenih analiza vode. Kontrolom su obuhvaćeni uzorci vode sa svih crpnih stanica i iz rezervoara, iz vodovodne mreže na različitim lokacijama, kao i uzorci sirovih voda pre dezinfekcije. Tokom jednog meseca ispita se 21 uzorak vode, na godišnjem nivou oko 250 uzoraka i na osnovu pregledanih parametara stručno lice Zavoda za javno zdravlje Užice daje mišljenje i ocenu o higijenskoj ispravnosti vode za piće.³⁹ Prema podacima Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“ o javnim vodovodima gradskih naselja u Republici Srbiji, vodovod opštine Sjenica spada u ispravne javne vodovode, odnosno vodovode sa manje od 5% mikrobiološki i manje od 20% fizičko-hemijski neispravnih uzoraka vode na godišnjem nivou. Vodovod opštine Sjenica beleži 0% fizičko-hemijske neispravnosti i 1,4% mikrobiološke neispravnosti.⁴⁰

7.1.2. Otpadne vode

Ukupna dužina kanalizacione mreže u opštini Sjenica iznosi 47 km. U gradu ne postoji sistem za prečišćavanje otpadnih voda, a kanalizaciona mreža se izliva u reke Uvac i Vapu.⁴¹ Ukupan broj domaćinstava priključenih na kanalizacionu mrežu je 2020. godine iznosio 3.576.⁴² Na bazi prethodno iznete pretpostavke o prosečnom broju članova domaćinstava (3,99), može se izvesti procena da je oko 56% stanovništva Opštine priključeno na kanalizacionu mrežu. Prema navodima Prostornog plana Opštine, poseban problem predstavljaju otpadne vode seoskih naselja, koje u karstnim uslovima mogu trajno zagađiti sopstvena i susedna izvorišta podzemnih voda. Prostorni plan takođe navodi upravljanje otpadnim vodama kao prvi i ključni problem u domenu zaštite životne sredine. Posebno se ističe problem zaštite voda u slivu reke Uvac sa postojećom akumulacijom „Uvac“ i reka Grabovica, Jablanica i Vapa. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, u 2020. godini je u opštini Sjenica ukupno ispušteno 1.591 hilj. m³ otpadnih voda, dok je u sisteme za odvođenje otpadnih voda ispušteno 228 hilj. m³ otpadnih voda.⁴³ Prema podacima Prostornog plana, na urbanom području Opštine postoji veći broj zagađivača: mlekare, klanice, stočne farme, kožare i pogoni tekstilne industrije. Takođe, u Opštini ne postoji kolektor za atmosfersku vodu.

Opisana praksa evakuacije komunalnih otpadnih voda naseljenih mesta opštine Sjenica je neodrživa sa stanovišta očuvanja kvaliteta životne sredine, odnosno sa aspekta mogućih uticaja na zdravstvenu zaštitu stanovništva. Samo uspostavljanje integralnog sakupljanja komunalnih i industrijskih otpadnih voda i njihov adekvatan tretman prečišćavanja može da smanji nivo sadašnjeg negativnog uticaja na zdravlje stanovništva Opštine.

³⁹ JKP „Vrela“ Sjenica: <https://www.jkpvrela.rs/>

⁴⁰ Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“, Izveštaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće javnih vodovoda i vodnih objekata u Republici Srbiji za 2020. godinu, 2021. godina

⁴¹ Plan razvoja opštine Sjenica 2020 – 2028 „Volim ovde da živim“, Sjenica, 2019. godina

⁴² Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Opštine i regioni u Republici Srbiji, Beograd, 2021. godina

⁴³ *Ibid.*

Opština Sjenica je deo projekta „Čista Srbija“ – projekat izgradnje komunalne (kanalizacione) infrastrukture i infrastrukture za odlaganje komunalnog čvrstog otpada u Republici Srbiji, koji sprovodi Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Planirana dužina kanalizacione mreže koju projekat podrazumeva za opštinu Sjenica iznosi 53.430 m, ekvivalent stanovnika koji će biti obuhvaćen postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda iznosi 16.000, a vodni sistem (recipijent) koji će biti zaštićen i prečišćen od otpadnih voda koje su ga do sada zagađivale je reka Vapa.⁴⁴

7.1.3. Kvalitet vazduha

Prema podacima Prostornog plana opštine Sjenica, zagađenost vazduha ima značajno mesto među ekološkim problemima opštinskog centra. Problem predstavlja i nepostojanje kvantitativnih podataka o konkretnim izvorima koji najviše doprinose zagađenju, ali se može pretpostaviti da su glavni izvori sagorevanje čvrstih i tečnih goriva u individualnim ložištima i saobraćaj na najopterećenijim tranzitnim ulicama u centralnoj zoni urbanog centra.⁴⁵ Aktuelni Plan razvoja Opštine kao slabosti u domenu zaštite životne sredine navodi: veliki broj domaćinstava, institucija i industrijskih objekata koji se greje na čvrsto gorivo, posebno ugalj, nepostojanje filtera na dimnjacima i nepostojanje prečišćivača vazduha u kamenolomu. Dodatno, na kvalitet vazduha nepovoljno utiče i nepostojanje sanitarne deponije, nerešeno pitanje odnošenja smeća u seoskim sredinama, nepostojanje sistema za uklanjanje ostataka uginulih životinja, kao i generalno niska ekološka svest stanovnika Opštine.

Pokazatelji kvaliteta vazduha u Sjenici mogu se samo paušalno proceniti jer ne postoje egzaktni merni podaci. Najbliža merna stanica je u Novom Pazaru, gde je u 2020. godini vazduh bio III kategorije, odnosno prekomerno zagađen vazduh, usled prekoračenja graničnih vrednosti suspendovanih čestica PM₁₀ i PM_{2.5}. Zabeležena vrednost suspendovanih čestica PM₁₀ iznosila je 52 µg/m³ (granična vrednost iznosi 40 µg/m³), a suspendovanih čestica PM_{2.5} 41 µg/m³ (granična vrednost stadijuma 1 iznosi 25 µg/m³).⁴⁶

7.1.4. Deponije komunalnog otpada

Otpad se organizovano sakuplja u gradskoj sredini. 2.900 domaćinstava koristi usluge odnošenja smeća, a gotovo sva pripadaju gradskoj zoni; samo naselja Duga Poljana i Štavalj imaju delimičan pristup organizovanom odnošenju smeća. U okviru preduzeća JKP „Vrela“ posluje Gradska čistoća, koja obavlja delatnosti sakupljanja i odvoza komunalnog otpada na gradsku deponiju, uklanjanja divljih deponija i održavanja higijene grada. U Opštini se ne vrši klasifikacija otpada na mestu nastanka ili mestu odlaganja i nema reciklaže otpada. Seoske

⁴⁴ Čista Srbija: <https://cistasrbija.rs/>

⁴⁵ Javno preduzeće Direkcija za urbanizam, projektovanje i izgradnju Sjenica i Evropski centar za mir i razvoj (ECPD) Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija, Prostorni plan opštine Sjenica, opština Sjenica, 2013. godina

⁴⁶ Ministarstvo zaštite životne sredine Republike Srbije, Agencija za zaštitu životne sredine, Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji 2020. godine, Beograd, 2021. godina

sredine nisu pokrivene organizovanim odnošenjem otpada, te svako seosko naselje ima svoju divlju deponiju, nad kojom se ne vrši kontrola. Procena je da se na ovaj način odlaže do 10% ukupnog otpada. Otpad koji proizvode privredni subjekti i zdravstvene ustanove se organizovano sakuplja i odlaže.⁴⁷ Infektivni medicinski otpad se specijalnim vozilima iz zdravstvene ustanove odvozi u Zdravstveni centar Užice. Količina infektivnog medicinskog otpada u opštini Sjenica iznosi oko 7 t godišnje.⁴⁸

Sjenica nema registrovanu deponiju ali postoje dve neregistrovane deponije koje se prostiru na oko 10 ha. Prva deponija se nalazi na samoj obali reke Uvac. Udaljena je 3 km od centra grada. Na ovoj deponiji otpad je odlagan u periodu 1983 – 2007. godine, a 2007. je deponija zatvorena odlukom republičkog ekološkog inspektora. Deponija je iste godine delimično sanirana nasipanjem sloja zemlje. Druga deponija se nalazi u blizini magistralnog puta Sjenica – Nova Varoš, na području zvanom „Goveđak“. Udaljena je od Sjenice 12 km. Deponovanje otpada na ovoj deponiji se vrši od 2007. godine. Pre 15 godina je pokrenuta inicijativa za izgradnju sanitarne deponija Banjica, kojom je planirano rešavanje problema odlaganja otpada iz Priboja, Prijepolja, Sjenice i Nove Varoši, ali investicija nije realizovana.⁴⁹ Prema poslednjim dostupnim podacima, upravo iz pomenutog Regionalnog plana upravljanja otpadom iz 2011. godine, u opštini Sjenica se godišnje generisalo 6.132 t komunalnog otpada. U strukturi komunalnog otpada najveće učešće imao je ostali biorazgradivi otpad – 28%, zatim fini elementi – 24%, a slede ih baštenski otpad – 12%, papir – 10%, tekstil – 10%, plastični ambalažni otpad – 5%, metal (ambalažni i ostali) – 2%, staklo – 1% i koža – 1%. Prema navodima Regionalnog plana, evidencija industrijskog otpada se ne vrši sistematski i u skladu sa zakonskom regulativom, te postoji malo podataka o industrijskom otpadu. Industrijski otpad se uglavnom privremeno skladišti unutar kompleksa generatora ili odlaže na mesta u krugu postrojenja, dok se ostatak odlaže sa komunalnim otpadom na gradskim deponijama. Opasan otpad se takođe skladišti unutar preduzeća, a u većini slučajeva je njihov kapacitet prekoračen i ne zadovoljavaju se zahtevi nacionalnog zakonodavstva o otpadu. Podaci o količinama opasnog otpada u opštinama predmetnog Plana nisu dostupni. Procenjena dnevna količina neopasnog industrijskog otpada u opštini Sjenica iznosila je 7 m³.⁵⁰

U opasan otpad, između ostalog, klasifikuju se istrošene baterije i akumulatori. Procenjeno je da se u opštini Sjenica godišnje stavi van upotrebe oko 1.000 komada istrošenih akumulatora, od čega veliki deo završi na deponiji, a deo prikupe sakupljači sekundarnih sirovina. Ne vrši se separacija istrošenih baterija iz domaćinstava i one se odlažu na opštinskoj deponiji sa komunalnim otpadom.⁵¹

⁴⁷ Plan razvoja opštine Sjenica 2020 – 2028 „Volim ovde da živim“, Sjenica, 2019. godina

⁴⁸ Republika Srbija, Regionalni plan upravljanja otpadom za opštine Prijepolje, Nova Varoš, Priboj i Sjenica 2011 – 2020, Prijepolje, 2011. godina

⁴⁹ Plan razvoja opštine Sjenica 2020 – 2028 „Volim ovde da živim“, Sjenica, 2019. godina

⁵⁰ Republika Srbija, Regionalni plan upravljanja otpadom za opštine Prijepolje, Nova Varoš, Priboj i Sjenica 2011 – 2020, Prijepolje, 2011. godina

⁵¹ *Ibid.*

Prema poslednjim dostupnim podacima, u Sjenici se godišnje generiše oko 15 t motornog ulja, a u Opštini ne postoji organizovano sakupljanje i skladištenje otpadnih ulja. Godišnje se generiše oko 70 t otpadnih guma, a iz vulkanizerskih radnji se sakupi oko 10 t, odnosno 1.500 komada otpadnih guma. Stare automobilske i kamionske gume predaju se otkupljivačima, dok jedan deo ostaje u privatnim dvorištima za sopstvene potrebe. Procenjena godišnja vrednost generisanog otpada od električne i elektronske opreme iznosi oko 60 t, a ova vrsta otpada uglavnom ostane na smetlištima ili opštinskoj deponiji. Ne vrši se separacija otpadnih fluorescentnih cevi koje sadrže živu od ostalog otpada (osim u sporadičnim slučajevima). Otpad se odlaže na opštinskoj deponiji. Poljoprivredni otpad se, u zavisnosti od vrste, spaljuje ili ostavlja u blizini njiva i vrtova. Nije predviđen poseban prostor za odlaganje otpada koji sadrži azbest, te se on uglavnom deponuje sa komunalnim otpadom na deponiji.⁵²

Sjenica nema sistem za upravljanje ostacima uginulih životinja, a s obzirom na zastupljenost stočarstva i visok broj grla stoke, stvara se značajna količina pomenutih ostataka, od oko 500 t.⁵³

Navedene karakteristike sistema upravljanja otpadom značajno ugrožavaju životnu sredinu Opštine, svojim nepovoljnim uticajem na kvalitet vazduha, zemljišta i voda, te samim tim i na zdravlje stanovnika Sjenice.

7.1.5. Javne zelene površine i parkovi

Kako je navedeno u opštinskoj Odluci o komunalnom redu, javne zelene površine su parkovi, zelene površine na trgovima, zelene površine duž i u okviru puta (razdelne i zaštitne trake i pojasevi), travnjaci, drvoredi i drugi zasadi, zelene površine duž obale reke i drugih vodenih površina, zelene površine pored i oko stambenih i poslovnih zgrada, u okviru i između blokova stambenih i poslovnih zgrada, rekreacione površine i dr.

Ekološki značaj zelenila se ogleda u smanjenju aerozagađenja, poboljšanju mikroklimе, smanjenju komunalne buke, usporavanju brzine i udara vetrova, ublažavanju ekstremnih temperatura, povoljnom dejstvu na sastav zemljišta, smanjenju visokog nivoa podzemnih i kapilarnih voda, zaštitnom dejstvu od prekomerne insolacije, smanjenju klizanja i sprečavanju erozije zemljišta, oplemenjivanju i dekoraciji prostora, umirujućem dejstvu na psihu ljudi i u omogućavanju aktivne i pasivne rekreacije.

U opštini Sjenica JKP „Vrela“ i u okviru njega Gradska čistoća, obavlja delatnosti održavanja i ozelenjavanja zelenih površina. Služba je opremljena savremenom mehanizacijom, a obavlja sledeće aktivnosti: sanitarno-higijenske mere, okopavanje, orezivanje, mašinsko i ručno košenje trave, održavanje travnjaka, staza i cvetnih površina i održavanje gradskog groblja, a uz saglasnost Opštinske uprave Sjenica.⁵⁴

⁵² *Ibid.*

⁵³ Plan razvoja opštine Sjenica 2020 – 2028 „Volim ovde da živim“, Sjenica, 2019. godina

⁵⁴ JKP „Vrela“ Sjenica: <https://www.jkpvrela.rs/>

Probleme u opštini Sjenica predstavljaju: nedovoljno uređenih javnih zelenih površina u selima, kao i raširenost ambrozije i drugih biljaka alergena.

7.1.6. Društveno-ekonomski uticaji

7.1.6.1. Stanje i perspektive zajednice

Kao i mnoge druge opštine Republike Srbije, Sjenica beleži smanjenje broja stanovnika iz godine u godinu, kao i negativan migracioni saldo, odnosno veći je broj stanovnika koji se iseljava iz Opštine od onih koji se u Opštinu doseljava. Međutim, Opštinu karakteriše niža prosečna starost stanovništva u poređenju sa većinom drugih opština Republike, kao i više stope nataliteta.

Privredu opštine Sjenica karakteriše razvijeno stočarstvo, s obzirom na pogodne geografske i klimatske uslove, ali nizak nivo zastupljenosti industrije (prvenstveno je prisutna tekstilna industrija i prerađivački kapaciteti u oblasti poljoprivrede), kao i nerazvijenost kvartarnog sektora delatnosti i delatnosti sa višim stepenom dodate vrednosti. U domenu komunalnih pitanja, ključni problemi sa kojima se Opština suočava su pokrivenost teritorije kanalizacijom, deponovanje čvrstog otpada i nepostojanje sistema za prečišćavanje otpadnih voda. Navedeno ima značajan negativan uticaj na životnu sredinu Opštine, te time i zdravlje njenih stanovnika.

Potencijal privrednog razvoja Opštine leži u daljem razvoju turističkih potencijala i prirodnih lepota kojima Opština, ali i Region kome pripada, obiluju. Ključni turistički potencijalni Opštine su: specijalni prirodni rezervat „Uvac“ sa Sjeničkim jezerom, specijalni rezervat prirode „Peštersko polje“, park prirode „Paljevine“, park prirode Golija, Ski centar „Žari“ i dr. Za Opštinu su takođe od značaja i rudna bogatstva. Sjenički basen mrko-lignitnog uglja je jedan od najznačajnijih potencijala Republike Srbije (bilansne rezerve uglja u ležištu „Štavalj“ iznose 6,5 miliona t, a ukupne rezerve se procenjuju na oko 190 miliona tona). Mesečna proizvodnja uglja u rudniku „Štavalj“ iznosi 4.000-5.000 t. Na teritoriji Opštine postoje i značajna nalazišta treseta. Nove i specifične okolnosti podstiču stanovništvo i organizovanu zajednicu da, drugačijim i promišljenijim pristupom razvoju, unapređuju život građana opštine Sjenica uz sve regionalne uslove i lokalne specifičnosti, po principima održivog razvoja i uz pomoć šire zajednice, čiji je sastavni deo i ovaj projekat.

Planiranje razvoja treba da obezbedi:

- Opština Sjenica je samoodrživa lokalna zajednica koja građanima nudi kvalitetno ekonomsko, socijalno i životno okruženje obezbeđujući stalni razvoj u skladu sa potrebama građana.
- Poštovanje prava svih građana.
- Uspostavljanje sistema merenja kvaliteta vode, vazduha i zemljišta i kontinuirano unapređivanje stanja životne sredine.

Realizacija postavljenih jasnih ciljeva za poboljšanje uslova života se zasniva na većem angažovanju svih raspoloživih resursa.

7.1.6.2. Učešće zajednice u donošenju odluka

Ispravnost donošenja odluka pri planiranju i uređenju lokalne zajednice u velikoj meri zavisi od kvaliteta i pouzdanosti informacija o stanju životne sredine kojima raspolažu donosioci odluka. Zakonom o zaštiti životne sredine, a u vezi sa izradom katastra zagađivača, predviđeno je da operateri postrojenja koja predstavljaju izvor emisija i zagađivanja životne sredine obavljaju monitoring emisija iz svojih postrojenja. Pravilnik o integralnom katastru zagađivača se oslanja na primenu podzakonskih akata u kojima su date obaveze praćenja emisije zagađujućih materija u vazduh i vode, kao i obaveze karakterizacije i klasifikacije otpada. Podaci prikupljeni monitoringom se dostavljaju Agenciji za zaštitu životne sredine na način koji je definisan Pravilnikom.

U opštini Sjenica, kao i u većini opština u Srbiji, u planu je organizovan razvoj informacionog sistema koji bi bio u funkciji unapređenja i zaštite životne sredine.

Opština Sjenica preko zvaničnog sajta Opštine planira ažurno informisanje zajednice o svim značajnim pitanjima, posebno koja se odnose na zaštitu životne sredine. Javnost će na ovaj način biti obavještena o svim aktivnostima koje utiču na životnu sredinu i pozvana da iznese svoje mišljenje. Trenutno ne postoje javni podaci o stavu stanovništva da li je stanje životnog okruženja loše, zadovoljavajuće ili dobro.

Uobičajeni problemi u životnom okruženju su sledeći: nedovoljna pokrivenost teritorije i domaćinstava Opštine kanalizacionom mrežom, nepostojanje sistema za prečišćavanje otpadnih voda, organizovano sakupljanje otpada vrši se samo u gradskom naselju (i samo delimično u još dva naselja Opštine), ne vrši se separacija i reciklaža otpada, nepostojanje sistema merenja kvaliteta različitih aspekata životne sredine.

7.1.6.3. Vizija rešenja postavljenih ciljeva

- Racionalno korišćenje kvalitetne pijaće vode (smanjenje potrošnje pijaće vode u privredi obezbeđenjem tehničke vode).
- Otpadne vode se prečišćavaju i ispuštaju u prirodu tako da ne ugrožavaju živi svet i izvorišta pijaće vode. Sistem prikupljanja i odvođenja atmosferskih voda je odvojen od komunalne kanalizacije, postrojenja za prečišćavanje industrijskih otpadnih voda su obnovljena i unapređena, mali zagađivači popisani, instruisani kako da tretiraju svoje otpadne vode i kontinuirano nadzirani.
- Upravljanje komunalnim otpadom je visoko organizovano i obezbeđuje visok nivo reciklaže. Kontinuirano se unapređuje ekološka svest građana. Smanjuje se količina otpada koji se odvozi na deponiju. Prikupljanje otpada je redovno i visoko organizovano, a tome mnogo

doprinosi savestan odnos građana i poštovanje procedure. Primena hemijskih zaštitnih sredstava u poljoprivredi je strogo kontrolisana i usmeravana od strane stručnjaka.

- Javne zelene površine su obogaćene sadržajima koji omogućavaju njihovo efikasno korišćenje i podstiču stanovništvo na aktivnosti u slobodno vreme. Parkinzi i saobraćajnice su uređeni i prošireni. Građevinske aktivnosti su u skladu sa urbanističkim planovima, koji se blagovremeno donose.
- Aerozagađenje se održava u okviru propisanih vrednosti zahvaljujući supstituciji goriva izrazitih zagađivača. Vrše se redovna merenja kvaliteta vazduha. Intenziviraju se aktivnosti koje povećavaju energetska efikasnost, koje donose konkretne energetske uštede i znatno smanjuju aerozagađenje.
- Problemi u oblasti javnog zdravlja, kao posledica nerešenih problema u sferi zaštite životne sredine, istraženi su i definisani da bi se preventivnim radom otklonili ili umanjili njihovi negativni efekti.

7.2. Uticiji projekta

7.2.1. Ekološki uticaji

Prema Uredbi o kriterijumima za određivanje aktivnosti koje utiču na životnu sredinu prema stepenu negativnog uticaja na životnu sredinu koji nastaje obavljanjem aktivnosti, iznosima naknada („Sl. glasnik RS“, br. 86/2019 i 89/2019), aktivnosti planirane projektom spadaju u:

- a) Građevinski i građevinsko-zanatski radovi na izgradnji objekta Gradske pijace u Sjenici –

II Delatnosti koje imaju srednji uticaj na životnu sredinu (kategorija B)

Sektor F: Građevinarstvo; 42 Izgradnja ostalih građevina; 42.9 Izgradnja ostalih građevina; 42.99 Izgradnja ostalih nepomenutih građevina; 43 Specijalizovani građevinski radovi; 43.1 Rušenje i pripremanje gradilišta; 43.11 Rušenje objekata; 43.12 Pripremanje gradilišta; 43.2 Instalacioni radovi u građevinarstvu; 43.21 Postavljanje električnih instalacija; 43.22 Postavljanje vodovodnih i klimatizacionih sistema; 43.29 Ostali instalacioni radovi u građevinarstvu; 43.3 Završni građevinsko-zanatski radovi; 43.31 Malterisanje; 43.32 Ugradnja stolarije; 43.33 Postavljanje podnih i zidnih obloga; 43.34 Bojenje i zastakljivanje; 43.39 Ostali završni radovi; 43.9 Ostali specifični građevinski radovi; 43.91 Krovni radovi; 43.99 Ostali nepomenuti specifični građevinski radovi.

- b) Rad pijace, posle izvedenih radova –

III Delatnosti koje imaju mali uticaj na životnu sredinu (kategorija C)

Sektor G: Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila; 47 Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima; 47.8 Trgovina na malo na tezgama i

pijacama; 47.81 Trgovina na malo hranom, pićima na pijacama; 47.82 Trgovina na malo tekstilom i obućom na pijacama; 47.89 Trgovina na malo ostalom robom na tezgama i pijacama.

Ekološki uticaji su usko povezani sa osnovnim zahtevima za objekte visokogradnje. U prilogu 1 Uredbe (EU) br. 305/2011 Evropskog parlamenta i Veća o utvrđivanju usklađenih uslova za stavljanje na tržište građevinskih proizvoda i stavljanju van snage Direktive Veća 89/106/EEC definisani su Osnovni zahtevi za građevinske objekte⁵⁵ sa jasno naglašenim zahtevima vezanim za zaštitu sredine.

Detaljnou analizom projekta, kako u fazi pripreme, tako i u fazi realizacije i korišćenja, a uz uslov da se poštuju sva pravila i principi definisani ovim planom, projekat će imati ograničene negativne uticaje koji se obrađuju u Prilogu 1, a naredni opisi i objašnjenja se mogu smatrati za koristi koje će projekat doneti lokalnom okruženju.

⁵⁵ OSNOVNI ZAHTEVI ZA GRAĐEVINSKE OBJEKTE

Građevinski objekti moraju, u celini i u svojim zasebnim delovima, biti pogodni za njihovu upotrebu, posebno vodeći računa o zdravlju i sigurnosti osoba uključenih u životni ciklus objekta. Uz uobičajeno održavanje, građevinski objekti moraju da zadovolje navedene osnovne zahteve za objekte u ekonomski prihvatljivom upotrebom veku.

1. Mehanička otpornost i stabilnost

2. Sigurnost u slučaju požara

3. Higijena, zdravlje i okolina

Građevinski objekat mora da bude projektovan i izgrađen tako da tokom svog životnog ciklusa ne ugrožava higijenu ili zdravlje i sigurnost radnika, stanovnika ili suseda, te da tokom svog životnog ciklusa nema prevelik uticaj na kvalitet okoline ili klimu, tokom gradnje, upotrebe ili uklanjanja, a posebno kao rezultat sledećih pojava:

(a) ispuštanja otrovnog gasa;

(b) emisije opasnih materija, isparljivih organskih supstanci (VOC), gasova staklene bašte ili opasnih čestica, u unutrašnji ili spoljašnji vazduh;

(c) emisije opasnog zračenja;

(d) otpuštanja opasnih materija u podzemne vode, morske vode, površinske vode ili tlo;

(e) otpuštanja opasnih materija u pitku vodu ili materija koje imaju negativan uticaj na pitku vodu;

(f) pogrešnog ispuštanja otpadnih voda, emisije dimovodnih gasova ili pogrešnog odlaganja čvrstog ili tečnog otpada;

(g) prisutnost vlage u delovima građevinskog objekta ili na površinama u objektu.

4. Sigurnost i pristupačnost pri upotrebi

5. Zaštita od buke

Građevinski objekat mora da bude projektovan i izgrađen tako da buka koju osećaju korisnici ili ljudi u blizini, ostane na nivou koji ne ugrožava zdravlje i omogućuje im san, odmor i rad u zadovoljavajućim uslovima.

6. Upravljanje energijom i očuvanje toplote

Građevinski objekti i njihove instalacije grejanja, hlađenja, osvetljenja i ventilacije moraju da budu projektovane i izgrađene tako da je količina energije koju one zahtevaju u upotrebi mala, uzimajući u obzir korisnike i klimatske uslove lokacije. Građevinski objekti moraju da budu i energetske efikasni, tako da troše što je moguće manje energije tokom izgradnje i uklanjanja.

7. Održiva upotreba prirodnih izvora

Građevinski objekti moraju da budu projektovani, izgrađeni i uklonjeni tako da je upotreba prirodnih izvora održiva i da je posebno osigurana:

(a) ponovna upotreba ili mogućnost reciklaže građevine, njenih materijala i delova posle uklanjanja;

(b) trajnost građevine;

(c) upotreba ekoloških sirovina i sekundarnih materijala pri građenju objekta.

Faza izvođenja radova:

7.2.1.1. Primena materijala koji ne ugrožavaju životnu sredinu

Planirana je izgradnja 3 prizemna objekta. Samo je za objekat 1 lokalno, nad delom istočnog krila, projektovano potkrovlje.

Konstruktivni sistem objekta je armiranobetonski prostorni skelet, liven na licu mesta. U određenim poljima postoje zidani zidovi od opekarskih giter blokova. Noseće grede, kao i skrivene grede u tavanici su od betona MB30 i armirane su sa RA 400/500.

Tavanice su lake polumontažne LMT – 40, sa ispunom od opekarskih elemenata. Pritisnuta ploča tavanice je armirana mrežom Q188. Marka betona je MB30, a dodata armatura u fert gredicama je rebrasta RA 400/500. Po obimu objekta je naglašena nadstrešnica, formirana od ab konzolne ploče.

Stepenice su armirano-betonske, livene na licu mesta, precizno u glatkim oplatama sa završnom obradom od keramičkih pločica i ogradom od čeličnih profila.

Planirana krovna konstrukcija je drvena, a krovni pokrivač bojeni pocinkovani falcovani lim, sa odgovarajućim opšivkama, olucima i olučnim vertikalama. Ispod njega su poprečne i podužne letve, odgovarajuća paropropusna krovna folija i OSB vlagootporne ploče, oslonjene na rogove. Na delu iznad stepenišnog prostora, pored pomenutih slojeva, dodati su termoizolacija od mineralne vune, parna brana i gips kartonske ploče na metalnoj podkonstrukciji. Elementi drvene konstrukcije su od rezane četinarske građe II klase, adekvatno zaštićeni od vlage, insekata i gljiva. Pokrivač se oslanja na drvene krovne rogove.

Fasadni zidovi zidani su na licu mesta giter blokom, sa ili bez termoizolacionog sloja (zavisno od položaja u objektu). Termoizolacioni fasadni zidovi se izvode kao višeslojni, izolaciono jezgro je od kompaktnih ploča od kamene mineralne vune, a spoljašnja zaštita je u sistemu lepak-mrežica-lepak i zaribani tankoslojni malter (ETICS). Unutrašnje obrade fasadnih zidova su mašinskim malterom, gletovanjem i akrilnim bojama. Neizolovani fasadni zidovi su obostrano malterisani mašinskim malterom. Završna obrada fasade je zaribani tankoslojni malter, tj. akrilna boja unutar prostora. Vidljivi delovi stubova i podvlaka se izvode u glatkim oplatama i završna obrada je mašinski malter i zaribani tankoslojni fasadni malter, odnosno akrilna boja. Unutrašnji zidovi se izvode od opekarskih blokova, obostrano su malterisani tankoslojnim mašinskim malterom. Pregradni zidovi zidani su giter blokom ili šupljom opekrom.

Podna ploča je armirana mrežastom armaturom B500. Ploča leži na nasutom materijalu.

Fundiranje sva tri objekta je projektovano na temeljima samcima, livenim na licu mesta. Kao podloga temeljnim stopama izveden je sloj zbijenog šljunka. Temelji i temeljne grede liju se na licu mesta betonom marke MB 30, armatura B500.

Svi prodori kroz zidove i tavanice na granicama požarnih sektora obezbeđuju se protivpožarnim izolacijama i zaptivnim masama.

Završni slojevi podova prizemlja objekata su izvedeni na nasutom sloju kamenog agregata na kome je izlivena armiranobetonska ploča ili cementna košuljica. Korišćeni su sledeći materijali: samorazlivajući sloj za ravnanje i epoksitni premaz ili keramičke pločice na lepku, cementna košuljica sa pp vlaknima, vibropresovane bojene behaton ploče, metlani beton. U zatvorenim prostorima kao termoizolacioni sloj korišćen je ekstrudirani polistiren (XPS). Kao hidroizolacija primenjene su elastomer bitumenske trake.

Prozori i vrata se izvode od kvalitetnih aluminijumskih profila sa termo prekidom. Zastakljenje prozora je paket trostrukog termoizolacionog niskoemisionog stakla (srednje i unutrašnje staklo niskoemisiono), međuprostor punjen argonom u objektu 1, odnosno fiksno zastakljenje prozora u objektu 3: dvostruko termoizolaciono staklo – unutrašnje staklo niskoemisiono, međuprostor punjen argonom. Krila zastakljenih vrata imaju horizontalnu prečku koja razdvaja donje polje, zastakljeno sigurnosnim staklom, i gornje, kao i nadsvetlo koje imaju uobičajeno zastakljenje. Međuprostor je punjen argonom. Ispuna za pune delove vrata je od fasadnih sendvič panela. Izolaciono jezgro je od poliuretanske pene, a obostrana obloga od bojениh aluminijumskih limova.

Spoljašnji solbank će se izraditi od bojenog pocinkovanog čeličnog lima u boji krovne limarije.

Krila velikih vrata za glavne prolaze korisnika su u čeličnoj bravarskoj konstrukciji sa ispunama od masivnog drveta. Unutrašnja vrata su od aluminijumskih profila za unutrašnje elemente, sa krilima i ispunama od ploča, odnosno zastakljenjima, prema zahtevima za prostorije na kojima se nalaze.

Kako su delovi objekata za promet sa tezgi natkriveni, pijačne tezge su bez nadstrešnice, oblikovane kao jednostavni armirano-betonski elementi sa bočnim zidovima i pločama. Svaki segment ispod osnovne armirano-betonske konstrukcije ima čeličnu bravarsku konstrukciju (kasete na zaključavanje) za smeštaj robe. Tezge se izrađuju u glatkoj čeličnoj oplati, a završna obrada gornje površine je epoksitnom smolom.

Kanalizacione vertikale završavaju se na krovu ventilacionim glavama od pocinkovanog lima. Priključak i razvod kanalizacije u zemlji predviđen je od kvalitetnih PVC kanalizacionih cevi. Fekalna kanalizacija u objektu projektovana je od troslojnih PP kanalizacionih cevi ojačanih mineralnim vlaknima. Kompletна kišna kanalizacija predviđena je od PVC kanalizacionih cevi. U standardnim uslovima korišćenja materijali su inertni i ne utiču na životnu sredinu. Obaveza da elementi sadrže reciklat se nameće upravo zbog zaštite životne sredine, zbog složenog i po životnu sredinu opasnog postupka proizvodnje PVC-a, kao i nemogućnosti da se elementi od PVC-a prirodno razlože u okruženju posle upotrebe. Uz to, sagorevanjem PVC-a nastaju supstance koje ozbiljno zagađuju vazduh, a posredno i vode.

Glavni horizontalni razvod vodovoda montira se ispod poda prizemlja sa priključkom na vodovodnu vertikalnu i na grupe potrošača. Pre svakog točeca mesta projektovan je odgovarajući propusni ventil, a na ulasku instalacije u sanitarni čvor centralni propusni ventil sa hromiranom kapom i rozetom. Vodovodni priključak je projektovan od tvrdih PE vodovodnih cevi i fazonskih komada, a unutrašnja sanitarna mreža od vodovodnih troslojnih termofuzionih PPR cevi i fittinga. Vidno postavljenu mrežu i cevi montirane u zidu potrebno je izolovati izolacijom od ekspaniranog polietilena.

Vertikale unutrašnje hidrantske mreže, od razvoda ispod poda objekata do PP hidranata projektovane su od čelično pocinkovanih vodovodnih cevi.

Prelaz instalacija osvetljenja od zatvorenog dela pijace do otvorenog dela predviđen je podzemno, tvrdim PVC cevima.

Radijatorska instalacija cevovoda je od Cu cevi, a radijatori su aluminijumski.

Predviđeno je popločavanje površina, između i neposredno uz objekte, kao i površina do glavne saobraćajnice (Ulica Isa-bega Ishakovića) behaton pločama, a ograda, koja definiše granice parcele, biće od čeličnih profila na betonskom parapetu.

Kolovozna konstrukcija podrazumeva: asfalt beton AB11, bitumizirani noseći sloj BNS 22sA i drobljeni kameni agregat.

Projektovani materijali nemaju negativne uticaje na životnu sredinu, te, na primer: bojani pocinkovani čelični lim je zaštićen od korozije i ne utiče na vodu; drvo je obnovljiv izvor i vezuje CO₂, što je naročito važno za zaštitu životne sredine; staklo i metali su materijali pogodni za reciklažu, što ih čini vrlo pogodnim za primenu u kontekstu zaštite životne sredine.

7.2.1.2. Tehnologije i postupci koji ne ugrožavaju životnu sredinu

Tehnologije izvođenja radova na izgradnji objekta Gradske pijace ne ugrožavaju životnu sredinu. Na izradi konstrukcije koriste se gotove armaturne šipke koje se povezuju u sklopove na licu mesta i armirani beton koji se dovozi automikserom, na dan betoniranja. Mokri postupci na licu mesta su vezani za finalnu obradu fasadnih površina i unutrašnjih zidova i plafona, uz primenu fabrički pripremljenih i kontrolisanih materijala sa jasno definisanim obavezama u vezi ispuštanja u kanalizaciju i deponovanja ambalaže. Prisutna je i primena elemenata koji su pripremljeni u pogonima izvođača ili specijalizovanih podizvođača. Rad na licu mesta se svodi na njihovu jednostavnu montažu i postupke kojima se povezuju, pričvršćuju i zaptivaju.

7.2.1.3. Savesno postupanje sa demontiranim elementima i materijalima (održivo korišćenje prirodnih resursa)

U Prilogu 6 ovog Plana su jasno i sveobuhvatno obrađeni svi aspekti postupanja sa otpadom sa gradilišta.

Faza korišćenja objekta:

7.2.1.4. Zdravlje stanovništva (korisnika Gradske pijace)

Novi objekat Gradske pijace obezbediće adekvatne sanitarno-tehničke uslove za prodaju životnih namirnica, sa posebnim naglaskom na prodaju mesnih i mlečnih proizvoda. Takođe, obezbediće se zaštita korisnika Gradske pijace (prodavaca i kupaca) od atmosferskih uticaja, kojima su prema organizaciji postojeće Zelene pijace izloženi, imajući u vidu da se celokupna trgovina trenutno odvija na otvorenom. Pored toga, projekat nove Gradske pijace podrazumeva rešavanje pitanja grejanja i hlađenja objekta (kroz radijatorske instalacije, kotlarnicu i klimatizaciju split sistemom). Dodatno, higijeni projektovanog objekta doprineće i adekvatna rešenja hidrotehničkih instalacija.

Pojava kondenzata na hladnim površinama građevinskih elemenata, a samim tim i pojava buđi, vrlo nepovoljno utiče na korisnike prostora, ali i na higijenske uslove koji su od posebne važnosti za prodaju životnih namirnica. Da bi se to izbeglo od izuzetnog značaja je primena termoizolacionih i ostalih materijala koji će se koristiti tokom izgradnje zatvorenog dela objekta, detaljno opisani u delu dokumenta *7.2.1.1. Primena materijala koji ne ugrožavaju životnu sredinu i koji su otporni u požaru*.

7.2.1.5. Termička zaštita i ušteda energije (ekonomično korišćenje energije i očuvanje toplote)

Prilikom izrade fasadne bravarije poštuju se osnovni zahtevi za objekte i njegove delove, a prema Direktivi EU i domaćim propisima, sa aspekta ekonomičnog korišćenja energije i očuvanja toplote, što se direktno sprovodi za slojeve krova, fasadu i izbor elemenata fasadne bravarije.

Pri izgradnji objekta koriste se savremeni termoizolacioni materijali, sa ciljem smanjenja potrošnje toplotne energije.

U objektu 1 zastakljenje prozora podrazumeva paket trostrukog termoizolacionog niskoemisionog stakla 4+16+4+16+4 mm (srednje i unutrašnje staklo niskoemisiono), međuprostor punjen argonom, 16mm. Krila zastakljenih vrata će na visini od 1,10 m od poda imati horizontalnu prečku koja razdvaja donje polje zastakljeno sigurnosnim staklom (paket 3.3+14+4mm), a gornje staklo i nadsvetlo imaju paket stakla: 4+16+4 – unutrašnje staklo niskoemisiono. Međuprostor je punjen argonom, 14/16 mm. Ovako definisane karakteristike obezbeđuju optimalnu termičku i zvučnu izolaciju – toplotna provodljivost: $U_w < 1,50 \text{ W/m}^2 \text{ K}$. Sve ugrađene pregrade moraju odgovarati propisima i standardima i

posedovati odgovarajuće ateste kojima se dokazuje ispunjavanje propisanih zahteva vezanih za kvalitet primenjenih materijala, mehaničke osobine i trajnost pregrada, kao i specifične osobine ugrađenih pregrada – propustljivost vazduha, sigurnost od prodora vode, zaptivanje i sigurnost na vetar, zvučna i termička izolacija.

Projektovana je termička zaštita fasadnih zidova i potkrovnih tavanica, po propisima, koja obezbeđuje značajno poboljšanje energetske svojstava zgrade. Navedeno doprinosi sprečavanju pojave negativnih efekata opisanih u tački 7.2.1.4.

7.2.1.6. Zaštita od buke

Prilikom izrade fasadne bravarije poštuju se osnovni zahtevi za objekte i njegove delove, a prema Direktivi EU i domaćim propisima, sa aspekta zaštite od buke prema uslovima okoline.

7.2.1.7. Vizuelni komfor

Postojeći pijačni plato je pod objektima montažnog karaktera (tezgama) nepravilno raspoređenim po asfaltnoj površini. Predmetni projekat podrazumeva komunalni objekat Gradske pijace u Sjenici projektovan kao kompleks slobodnostojećih objekata – 1 zatvoreni objekat i 2 otvorena objekta (centralna nadstrešnica i velika nadstrešnica), sa otvorenim prostorima koji ih povezuju. Navedeno će obezbediti ne samo kvalitetniji rad pijace, bolje uslove za rad prodavaca, ugodnije uslove kupovine kupcima i rešavanje suštinskih pitanja (poput obezbeđivanja fito-sanitarnih uslova za prodaju mlečnih i mesnih proizvoda), već će pozitivno uticati i na vizuelni komfor prostora objekta. Pored toga, vizuelnom komforu doprineće i novoprojektovano ozelenjavanje prostora. Naime, postojeće zelenilo je u formi ivično na parceli KP 2278/1, nasumično održavano i relativno zapušteno. Nema primeraka višeg dendromaterijala, uglavnom samonikla vegetacija. Projekat spoljnog uređenja – ozelenjavanje obuhvata radove ozelenjavanja, ispune sadnih površina odgovarajućim supstratom i završne radove u pejzažnoj arhitekturi. Projektom se ostvaruje ukupno 228,64 m² zelenila (u direktnom kontaktu sa tlom, u ozidanim žardinjerama i u betonskim kasetama za sadnju visokog drveća). Planirano zelenilo je svedenih formi i jasnih linija, parternog tipa (niža i srednje visoka dekorativna vegetacija sa visokim i niskim listopadnim drvećem), koje će svojim koloritom i formom akcentovati prostor. Zone parkinga planirane su za sadnju visokog listopadnog drveća uskopiramidalnih formi, koje svojom krošnjom neće zatvoriti prostor i ugroziti susedne objekte. Pešačke površine sa južne i severne strane objekta pijace, projektom spoljnog uređenja rešene su ugradnjom kružnih žardinjera. Žardinjere su otvorenog dna, te je u skladu sa uslovima koje žardinjere pružaju planirana sadnja visokog i niskog listopadnog drveća, uz pokrivanje površina žardinjera perenjacija i pokrivačima tla u kombinaciji sa četinarskim i listopadnim žbunjem. Uskopiramidalno listopadno drveće, u sadnim jamama

sa zapadne i severne strane objekta planirano je za sadnju u betonske kasete, a drveće se štiti horizontalnom i vertikalnom zaštitom stabla-rešetkom i korsetom, obzirom da su te površine predviđene za parking i intenzivniju pešačku komunikaciju sa zadržavanjem.

7.2.1.8. Efikasnija evakuacija

Prilikom izrade fasadne bravarije poštuju se osnovni zahtevi za objekte i njegove delove, a prema Direktivi EU i domaćim propisima, sa aspekta zaštite od požara za primenjene materijale i sklopove, kao i stvaranja propisanih uslova za bezbednu evakuaciju u slučaju opasnosti.

U pogledu mogućnosti evakuacije u slučaju hitnosti objekat spada u klasu BD2. Vrata pijace imaju ugrađena krila za evakuaciju. Evakuaciona vrata se formiraju kao okretna, po sistemu „krilo u krilu“. U cilju potpune efikasnosti sistema za dojavu požara, biće obezbeđeno stalno prisustvo čoveka pored protivpožarne centrale. Dežurno lice će, između ostalog, biti zaduženo za pomoć u evakuaciji. Na visini od 1,5 m od poda kod evakuacionih izlaza i na putevima evakuacije biće postavljen adresabilni ručni javljač požara, koji služi za ručno aktiviranje alarma u slučaju pojave požara, bez vremena provere i na taj način ima ulogu u požarnoj zaštiti za direktno alarmiranje. Biće obezbeđene i ugradne/nadgradne antipanične LED svetiljke za osvetljenje duž pravaca evakuacije. U skladu sa Pravilnikom o tehničkim normativima za stabilne instalacije za dojavu požara („Sl. list SRJ“ br. 87/93), sistem za automatsku detekciju i dojavu požara zahteva detaljno razrađen Plan uzbunjivanja, u kome se tačno utvrđuju postupci uzbunjivanja za vreme i van radnog vremena, usklađen sa opštim planom zaštite od požara. Ovaj Plan, između ostalog, obezbeđuje upozorenje licima u opasnosti, radi pravovremene evakuacije.

7.2.2. Socijalni uticaji

Faza izvođenja radova:

7.2.2.1. Izrada i sprovođenje plana preventivnih mera bezbednosti i zdravlja na radu za fazu izvođenja radova

Sastavni deo dokumentacije za izgradnju objekta je i Plan preventivnih mera BZR u kome su, na propisan način, kompletno definisani postupci i obaveze u vezi sa zaštitom zaposlenih na gradilištu u fazi izvođenja radova.

7.2.2.2. Zaštita okolnih stanovnika u fazi izvođenja radova

Prostor za izgradnju objekta pijace je izdvojena celina unutar naselja. Postavljanjem gradilišne ograde, nakon otvaranja gradilišta, radovi se mogu izvoditi na način koji ne utiče na bezbednost okolnog stanovništva. Zaštita prolaznika i stanovništva u neposrednoj blizini biće obezbeđena samim sprovođenjem mera bezbednosti i zdravlja na radu, koje je izvođač u obavezi da poštuje, a koje su jasno definisane u Planu preventivnih mera BZR i realizovane urednom organizacijom gradilišta.

7.2.2.3. Saradnja sa neposrednim okruženjem u postupcima reciklaže materijala

Cilj organizacije radova na objektu po Standardima EIB podrazumeva i optimalnu saradnju sa društvenom zajednicom, a posebno sa neposrednim okruženjem. U tom smislu su definisani i određeni postupci koji su detaljno opisani i obrazloženi u Prilogu 6 ovog Plana.

Faza korišćenja objekta:

7.2.2.4. Poboljšanje komfora u objektu i opštih uslova za boravak korisnika

U novom objektu biće obezbeđena radijatorska instalacija: grejna instalacija će biti dvocevna, sastavljena od: aluminijumskih radijatora, razvoda cevovoda i instalacija cevovoda od Cu cevi koje spajaju toplotnu kotlarnicu sa radijatorima (kotlarnica na pelet). Temperaturni režim rada grejne instalacije je 80/60°C. Regulaciju temperature u grejanim prostorijama vrše termostatski radijatorski ventili. Za hlađenje objekta predviđen je split sistem za hlađenje prostorija. Split sistem ima jednu spoljnu i jednu unutrašnju jedinicu u kompletu. Ovim sistemom se zadovoljavaju potrebe objekta za hlađenjem. Kroz izgradnju zatvorenog i natkrivenih delova objekta, projekat obezbeđuje zaštitu kupaca i prodavaca od atmosferskih uticaja i vetra, koja na postojećoj lokaciji Zelene pijace u Sjenici nije adekvatno rešena.

Toplotna izolacija fasadnih zidova objekta i potkrovne tavanice kao i kvalitetna fasadna bravarija, dobro izolovana i zaptivena, obezbediće da temperaturni režim u prostorijama objekta bude optimalan u zatvorenim delovima objekta.

7.2.2.5. Poboljšanje uslova rada

Osim toplotnog komfora i zaštite od atmosferskih uticaja, opisanih u prethodnoj tački, a koji se odnose kako na prodavce, tako i na kupce Gradske pijace, bitna komponenta planiranih radova na objektu je i obezbeđenje mogućnosti da prodavci, u fazi korišćenja objekta, svoje poslove obavljaju lakše i efikasnije. Pri tome je ključno planirano obezbeđenje prostorija koje ispunjavaju fito-sanitarne uslove za prodaju mlečnih i mesnih proizvoda, sa rashladnim vitrinama. Biće obezbeđeni mokri čvorovi, adekvatan parking za vozila prodavaca, ali i za prodaju „sa vozila“, prostor za kafe bar i sl.

7.2.3. Organizaciona i tehnička rešenja

7.2.3.1. Plan upravljanja otpadom je detaljno prikazan u Prilogu 6.

7.2.4. Za implementaciju projekta je od presudnog značaja da se uspostavi jasan i odgovoran postupak obaveštavanja u uspostavljenom hijerarhijskom sistemu, što konkretno znači:

7.2.4.1. Izvođač radova – MDULS

- Izvođač radova je u obavezi da pripremi izveštaje saglasnosti sa Planom upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice kao kvartalne Izveštaje o napretku i dostavlja ih MDULS, u štampanom obliku i elektronskoj formi.
- Izvođač radova će dostavljati kvartalne izveštaje u kojima su dokumentovane mere ublažavanja i zaštite životne sredine i društvene zajednice, zajedno sa propisanim aktivnostima monitoringa koje se sprovode u toku izveštajnog perioda. Izvođač radova će voditi računa o životnoj sredini i društvenoj zajednici, u skladu sa Planom ublažavanja i Planom praćenja uticaja na životnu sredinu i društvenu zajednicu, koji su sastavni deo ESMP-a. Izveštaji će obuhvatiti pregled svih preduzetih aktivnosti na lokaciji uz adekvatnu prateću dokumentaciju, rezultate terenskog istraživanja sa adekvatnim pojašnjenjima, kao i preporuke za buduće aktivnosti na terenu i mere zaštite.
- U slučaju određene hitne situacije, Izvođač radova je u obavezi da postupi u skladu sa Planom reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama i izveštavanje treba da se izvrši odmah.

7.2.4.2. Stručni nadzor na projektu – MDULS

- Stručni nadzor na projektu je u obavezi da prati sprovođenje mera za ublažavanje u skladu sa Planom ublažavanja uticaja na životnu sredinu i društvenu zajednicu, kao i redovne aktivnosti monitoringa, navedene u Planu monitoringa, a koje su sprovedene od strane Izvođača radova. Zaključci sprovođenja mera ublažavanja i aktivnosti monitoringa, sa relevantnim pojašnjenjima i adekvatnom pratećom dokumentacijom će biti predstavljeni u okviru Izveštaja o napretku, koji će stručni nadzor na projektu dostavljati MDULS na mesečnom nivou.
- U slučaju određene hitne situacije, stručni nadzor je u obavezi da, pošto primi obaveštenje od izvođača radova, postupi u skladu sa Planom reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama i izveštavanje MDULS treba da se izvrši odmah.

7.2.4.3. MDULS – Evropska investiciona banka

- MDULS će na godišnjem nivou pripremati Izveštaje o životnoj sredini i društvenoj zajednici, uključujući indikatore za ublažavanje i praćenje relevantnih uticaja utvrđenih Planom upravljanja životnom sredinom i društvenom zajednicom, i dostavljati ih na razmatranje Evropskoj investicionoj banci (EIB). EIB će pregledati izveštaje i po potrebi proveravati njihov sadržaj putem periodičnih terenskih poseta i putem revizije relevantne dokumentacije.
- U slučaju određene hitne situacije, Izvođač radova je u obavezi da postupi u skladu sa Planom reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama i izveštavanje treba da se izvrši odmah.

**TABELARNI PRIKAZ PROCENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU I
NA DRUŠTVENU ZAJEDNICU (REZIME)**

PROCENA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Procena uticaja – izgradnja objekta Gradske pijace u Sjenici									
Životna sredina	Vrsta uticaja	pozit. (+) negat. (-)	- jačina mala (M) umer.(U) velika (V)	- lokacija lokalno(L) nema (N)	-vreme izgrad(I) upotr.(U)	-trajanje kratko (K) dugo (D)	- povrat. (P) nepovr.(N)	-verovatn. mala (M) velika (V)	-značaj mali (M) umer.(U) veliki (V)
Fizička / prirodna sredina									
Podzemne vode	Izlivanje goriva i drugog tečnog otpada	-	lokalno U	L	I	K	potencij. N	M	M
Uređenje terena i pejzaž	Poremećaji postojećeg terena i pejzaža	-	lokalno M	L	I	D	potencij. N	M	M
Elementi opasni po stanovništvo									
Kvalitet vazduha	Proizvodnja čestica prašine od demontaže i upotrebe praškastih materijala, od kretanja vozila, posebno u zoni gradilišta	-	lokalno M	L	I	D	P	M	M
Kvalitet vode	Mogući uticaji usled izlivanja motornih goriva i drugog tečnog otpada	-	lokalno M	L	I	D	P	M	M
Zagađenje zemljišta	Mogući uticaji usled izlivanja motornih goriva i drugog tečnog otpada	-	lokalno M	L	I	D	P	M	M
Čvrsti otpad (otpad od demontaža i ambalažni i drugi otpad pri izvođenju radova)	Uticaji zbog neodgovarajućeg upravljanja različitim vrstama otpada	-	lokalno V	na mestu nastanka i na deponiji	I	D	P / N	M	U
Buka i vibracije	Buka od izvođenja građevinskih radova i od vozila za prevoz radnika, građevinskog materijala i otpada	-	lokalno U	L	I	D	P	V	M
Biodiverzitet (flora i fauna)	Ozelenjavanje površina	+	lokalno U	L	U	D	P / N	V	U
Bezbednost i zdravlje na radu	Uticaj na život, bezbednost i zdravlje zaposlenih na gradilištu	-	lokalno U	L	I	moguće D	P / N	M	U
Bezbednost pri korišćenju	Uticaj na život, bezbednost i zdravlje korisnika objekta	+	lokal. U	L	U	moguće D	P / N	V	V

PROCENA UTICAJA NA DRUŠTVENU ZAJEDNICU

Procena uticaja na društvenu zajednicu – izvođenje radova									
Društvena zajednica	Vrsta uticaja	pozit. (+) negat. (-)	- jačina mala (M) umer.(U) velika (V)	- lokacija lokalno(L) nema (N)	-vreme izgrad(I) upotr.(U)	-trajanje kratko (K) dugo (D)	nema utic. (-) povrat. (P) nepovr.(N)	-verovatn. mala (M) izvesna (I) velika (V)	-značaj mali (M) umer.(U) veliki (V)
Pristup uslugama Gradske pijace									
	Unapređen pristup Gradskoj pijaci (planirane saobraćajnice, parking...)	+	lokalno U	L	U	D	-	I	V
	Znatno poboljšani uslovi boravka i upotrebe objekta za prodavce i kupce	+	V	L	U	D	N	V	V
Smetnje u funkcionisanju objekta (tokom izvođenja radova)									
	Smetnje u funkcionisanju, ometanje rada, smanjen učinak	-	lokalno U	L	I	K	P	I	U
Objekti privatne i javne infrastrukture									
	Štete na objektima infrastrukture zbog izvođenja radova	-	lokalno U	L	I	K	P	M	V
Zdravlje i bezbednost lokalne zajednice (tokom izvođenja radova)									
	Rizik od povreda tokom izvođenja radova; smetnje od izvođenja radova (buka, vibracije i prašina)	-	M	L	I	K	P	M	U
	Bezbednosni rizici pri fizičkom pristupu objektu	-	M	L	I	K	P	M	M
Zdravlje lokalne zajednice usled smetnje u snabdevanju sanitarnom i pijaćom vodom (tokom izvođenja radova)									
	Prekid vodosnabdevanja	-	M	L	I	K	P	I	U
Opšti pristup okolnim objektima i uticaj saobraćajnih tokova									
	Rizik tokom faze izvođenja radova	-	M	L	I	D	P	M	U
Građevinski saobraćaj									
	Rizik od pojačanog saobraćaja tokom izvođenja građevinskih radova	-	M	L	I	K	P	V	U

PRILOZI:

Prilog I – Plan ublažavanja uticaja na životnu sredinu i socijalnu zaštitu uključuje uticaje na životnu sredinu i mere koje treba primeniti tokom faze izvođenja radova i eksploatacije. Plan ublažavanja precizira ekološka i socijalna pitanja, lokacije, vremenski okvir, mere ublažavanja i institucionalnu odgovornost za njegovo sprovođenje i nadzor.

P I.1. Plan upravljanja prašinom

P I.2. Plan upravljanja bukom

P I.3. Plan reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama

Prilog II – Plan monitoringa životne sredine i socijalne politike sastoji se od ekoloških i socijalnih pitanja koja treba nadgledati i sredstava za verifikaciju; lokacije i parametara koje treba nadgledati; načina praćenja parametra, važećih standarda i kriterijuma; kada se parametar prati (učestalo ili kontinuirano), institucionalne odgovornosti za praćenje i nadzor.

Prilog III – Zakonodavstvo – Relevantna zakonska regulativa

Prilog IV – Plan angažovanja zainteresovanih strana treba da se pripremi u skladu sa Standardom 10 (EIB-ovi ekološki i socijalni standardi, 2018. godina), a sastoji se od sledećeg (minimum): Identifikacija i analiza zainteresovanih strana (Identifikovane zainteresovane strane, interes i uticaj projekta, detalji za kontakt i načini komunikacije); Otkrivanje informacija - način i pomoć zainteresovanim stranama da razumeju ekološke i socijalne rizike, uticaje i mogućnosti projekta; Mehanizam za žalbe - podnošenje žalbi, administracija za žalbe, izveštavanje o žalbama i povratnim informacijama korisnika i obrazac za žalbe; Izveštavanje i praćenje.

Prilog V – Izveštaj sa javne prezentacije ESMP-a treba da sadrži sledeće: opšte podatke o prezentaciji (datum, mesto, vreme, broj i struktura prisutnih itd), fotodokumentaciju, primljene komentare, analizu komentara i opšte zaključke o uticaju projekta na životnu sredinu i lokalnu zajednicu.

Prilog VI – Plan upravljanja otpadom

Prilog VII – Uslovi nadležnih institucija

Prilog I – Plan ublažavanja uticaja na životnu sredinu i društvenu zajednicu

Uticaji na životnu sredinu i mere koje treba primeniti tokom faze izvođenja radova i eksploatacije. Plan ublažavanja precizira ekološka i socijalna pitanja, lokacije, vremenski okvir, mere ublažavanja i institucionalnu odgovornost za njegovo sprovođenje i nadzor.

Plan ublažavanja uticaja na životnu sredinu

Mogući uticaj na životnu sredinu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja	
Aktivnost: Projektovanje i odobravanje projekta					
Mogući nepovoljni uticaji na životnu sredinu, zdravlje i bezbednost usled lošeg projektovanja i planiranja	Lokalan / kratkoročan / malo verovatan / od velikog značaja	Relevantne dozvole moraju da se pribave pre otpočinjanja bilo kakvih radova na izgradnji objekta (<u>Građevinska dozvola</u> , <u>Plan preventivnih mera bezbednosti i zdravlja na radu i prijava inspekciji</u>).	Opština Sjenica	MDULS	
		Pored dokumenata predviđenih Planom za ublažavanje uticaja, tokom faze projektovanja biće pripremljeni sledeći dodatni dokumenti:			
		<u>Elaborat organizacije gradilišta</u> : obuhvata mere zaštite životne sredine, bezbednosti i zdravlja na radu prema zakonskim uslovima (uključujući mere definisane u ovom Planu), posebno uzimajući u obzir gradilišne saobraćajnice koje bi mogle da umanje štetne posledice po zajednicu.	Izvođač radova	MDULS	
		<p><u>Plan za upravljanje otpadom i otpadnim vodama</u>:</p> <p>Sav građevinski otpadni materijal, uključujući opekarske proizvode, drvo, limove, kablove, džakove za materijal, drvene prozore, stakla, okove i slično, mora se odložiti na odgovarajući način. Plan treba da obuhvati sve aspekte upravljanja otpadom, uključujući i primenu standardne prakse u toj oblasti, kao što su smanjenje otpada, ponovna upotreba i reciklaža. Ovaj plan izrađuje Izvođač radova i odobrava Stručni nadzor najkasnije 8 dana pre početka radova. Prema Planu upravljanja otpadom koji se nalazi u prilogu 6 ovog ESMP-a, izvođač radova ima obavezu da:</p> <p>Razvrstava otpad prema Katalogu iz Pravilnika o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji otpada („Sl. glasnik RS“, br. 56/2010, 93/2019 i 39/2021).</p> <p>Razvrstani otpad, do predaje ovlašćenom operateru, čuva na adekvatan način, prema vrsti i svojstvima, u vrećama, kontejnerima, na paletama i slično, kako bi se sprečilo rasipanje i mešanje sa drugim materijalima.</p> <p>Obeleži upakovani otpad (oznake generatora, mesto nastanka i naziv i klasifikacioni broj otpada u skladu sa Pravilnikom).</p> <p>Formira dokumenta o kretanju otpada u skladu sa članom 45 Zakona o upravljanju otpadom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 14/16 i 95/18-dr. zakon) i Pravilnikom</p>	Izvođač radova	MDULS	

Mogući uticaj na životnu sredinu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja		
		o obrascu Dokumenta o kretanju otpada i uputstvu za njegovo popunjavanje („Sl. glasnik RS“, br. 114/13).				
Neadekvatna primena ESMP usled slabe povezanosti ESMP s drugim dokumentima ugovora	Lokalan / kratkoročan / malo verovatan / od velikog značaja	Ovaj ESMP treba da bude integralni deo ponude i ugovora. Obaveza je Izvođača da uračuna primenu mera ublažavanja uticaja na životnu sredinu u svoje ukupne troškove. Od Izvođača se traži da podnese kratku izjavu koja potvrđuje da su troškovi ESMP uključeni u cenu ponude.	Izvođač radova Stručni nadzor	MDULS		
Aktivnost: Građevinski radovi – opšte odredbe						
Mogući nepovoljni uticaji na životnu sredinu, BZR usled nepostojanja ili nepridržavanja relevantnih procedura	Lokalan / kratkoročan / malo verovatan / od velikog značaja	<p>Investitor će, u skladu sa propisima, da popuni prijavu gradilišta i dostavi je nadležnoj inspekciji rada najkasnije 15 dana pre početka radova. Obezbediće Plan preventivnih mera bezbednosti i zdravlja na radu na gradilištu, u kome su definisane obaveze izvođača u pogledu sprovođenja propisanih mera za bezbedan i zdrav rad, a naročito:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Šemu gradilišta, odnosno situacioni plan. 2. Opis organizacije i tehnologije izvođenja radova. 3. Plan faza i rokova izvođenja pojedinih radova, sa detaljnim instrukcijama za koordinaciju aktivnosti poslodavaca i drugih lica. 4. Specifične mere za bezbedan i zdrav rad u odnosu na industrijske aktivnosti u blizini gradilišta. 5. Specifične mere za bezbedan i zdrav rad za radove navedene u Pregledu radova pri kojima se pojavljuje specifičan rizik od nastanka povreda i oštećenja zdravlja zaposlenih. 6. Popis isprava, evidencija i uputstava za bezbednost i zdravlje na radu, koje moraju da se stalno čuvaju na gradilištu, kako je to detaljno opisano i obrađeno u Planu preventivnih mera BZR, koji je sastavni deo dokumentacije za verifikaciju ovog projekta. <p>Izvođač radova, zajedno za prijavom početka radova, predaje Elaborat o uređenju gradilišta nadležnom inspektoratu za rad.</p>	MDULS	Odeljenje za inspekcijske poslove Opštinske uprave opštine Sjenica (Inspekcija rada Opštine)		
		Izvođač radova i njegovi zaposleni treba da budu osigurani od nesrećnog slučaja.			Izvođač radova	MDULS
		Izvođač treba da ima zaposlene kvalifikovane osobe sa radnim iskustvom (najmanje jednog zaposlenog iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu i najmanje 2 godine radnog iskustva u sprovođenju sličnih zadataka), koje su zadužene za sprovođenje zahteva o usklađenosti po pitanjima zaštite životne sredine i bezbednosti i zdravlja na radu, kako je navedeno u ovom ESMP.			Izvođač radova	MDULS

Mogući uticaj na životnu sredinu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja
		Pored Elaborata o uređenju gradilišta, čiji je sadržaj propisan relevantnim Pravilnikom ⁵⁶ , izvođač radova treba da izradi i operativni dokument: Plan zaštite životne sredine, koji sadrži sledeće planove:	Izvođač radova	Stručni nadzor MDULS
		<u>Plan upravljanja otpadom</u> , kako je detaljno opisano u prilogu 6.	Izvođač radova	Stručni nadzor MDULS
		<u>Plan upravljanja otpadnim vodama</u> za obezbeđenje toaleta i pravilno prikupljanje i odvod kanalizacionih voda kako bi se sprečilo zagađenje vodotoka tokom izvođenja građevinskih radova.	Izvođač radova	Stručni nadzor MDULS
		<u>Plan za hitna reagovanja</u> – Plan Izvođača treba da sadrži procedure za reagovanje u vanrednim situacijama, u slučaju nesreća ili većih incidenata, kako bi se zaštitili ljudi, imovina i prirodna dobra. U Planu će se prikazati detaljni podaci o opremi i procedurama za sprečavanje, kao i za reagovanje u slučaju nastanka akcidentnih situacija.	Izvođač radova	Stručni nadzor MDULS
		<u>Plan za smanjenje buke</u> – Celokupna oprema treba da bude licencirana i odobrena u skladu sa važećom zakonskom regulativom. Ovo važi za svu opremu i vozila gde buka i vibracije mogu da utiču na osetljive osobe. Izvođač je dužan da neutrališe uticaj buke i vibracija na okolinu, u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl. glasnik RS“, br. 96/2021) i Pravilnikom o buci koju emituje oprema koja se upotrebljava na otvorenom prostoru („Sl. glasnik RS“, br. 1/2013).	Izvođač radova	Stručni nadzor MDULS
		<u>Plan raščišćavanja</u> obuhvata raščišćavanje gradilišta i uklanjanje objekata Izvođača posle završetka građevinskih aktivnosti. Ovo uključuje uklanjanje svih otpadnih materija i kontaminiranog zemljišta, ako ga ima, u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i Zakonom o zaštiti životne sredine.	Izvođač radova	Stručni nadzor MDULS
		<u>Plan rešavanja žalbi</u> je detaljno opisan u Prilogu 4 ovog Plana i podrazumeva sledeću proceduru, koja garantuje svim stranama ravnopravan pristup mehanizmu podnošenja i rešavanja žalbi: 1. Prijem prigovora: Zainteresovana strana može da podnese prigovor u pisanoj formi na pripremljenom obrascu (predajom na pisarnici, poštom ili e-poštom) Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave (MDULS) ili Opštini Sjenica. 2. Postupanje sa prigovorima: 2.1. Prigovori se mogu dostaviti i Izvođaču radova. Obrasci za javni prigovor / žalbe će biti dostupni na odgovarajućim lokacijama u blizini gradilišta u	Opština Sjenica, MDULS	MDULS

⁵⁶ Pravilnik o sadržaju elaborata o uređenju gradilišta, „Sl. glasnik RS“, br. 121/2012 i 102/2015

Mogući uticaj na životnu sredinu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja
		<p>štampanom obliku, i na taj način će biti dostupni javnosti. Izvođač će biti u obavezi da sve primljene prigovore dostavi MDULS u roku od 5 dana od dana prijema prigovora.</p> <p>2.2. Opština Sjenica je dužna da dostavi sve primljene prigovore u MDULS u roku od 5 dana od dana prijema prigovora. Sve žalbe će biti evidentirane u Registru žalbi, a MDULS će potvrditi prijem podnosiocu prigovora u roku od 7 kalendarskih dana (u slučaju da prigovor nije podnet anonimno).</p> <p>2.3. Podnosilac prigovora će biti informisan o predloženim korektivnim merama i aktivnostima u roku od 20 radnih dana od dana prijema prigovora.</p> <p>2.4. MDULS će pratiti način na koji se rešavaju žalbe i redovno će ažurirati Registar žalbi.</p> <p>3. Svi postupci po žalbi biće dostupni zainteresovanim stranama na zvaničnim sajtovima MDULS i Opštine Sjenica, kao i u njihovim prostorijama.</p> <p>4. Rok za zavođenje žalbe u zapisnik je 7 dana od dana prijema, a rok za odgovor na žalbu 20 radnih dana od dana prijema žalbe.</p>		
Mogući nepovoljni uticaji na životnu sredinu i zdravlje mogli bi da se jave zbog neodgovarajućeg upravljanja različitim tokovima stvorenog otpada	Lokalan / kratkoročan/ malo verovatan / od velikog značaja	<p>Priprema plana za upravljanje otpadom za očekivane tokove otpada tokom faza demontaže i izvođenja građevinskih radova i njegovo odobravanje u roku od 8 dana pre početka radova. Ovaj plan pregleda i odobrava stručni nadzor.</p> <p>Plan upravljanja otpadom u postupku verifikacije, priložen je kao Prilog 6, sa jasno definisanim obavezama i tokovima.</p> <p>Mere ublažavanja nepovoljnih uticaja obuhvataju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifikaciju neopasnog otpada i razdvajanje na mestu demontaže / izvođenja radova; - Adekvatno reagovanje u skladu sa propisima, za slučaj otkrivanja opasnog otpada; - Izvođač, pre početka radova ima potpisan ugovor sa ovlašćenim operaterom za transport, tretman i odlaganje svih kategorija otpada; - Materijal treba da bude pokriven tokom transporta kako bi se izbeglo rasipanje otpada; - Zabranjeno je spaljivanje građevinskog ambalažnog i svakog drugog zapaljivog otpada na gradilištu. 	Izvođač radova, Ovlašćeni operater za transport, tretman i odlaganje otpada	Stručni nadzor MDULS
Aktivnost: Radovi na izgradnji objekta Gradske pijace u Sjenici				
Pitanja bezbednosti i zdravlja na radu	Lokalan / kratkoročan / verovatan / od velikog značaja	<ul style="list-style-type: none"> - Tokom obavljanja građevinskih radova, gradilište treba da bude potpuno ograđeno čvrstim panelima min. visine 2,00 m, da ima kapije i istaknute oznake sa osnovnim informacijama o projektu, uključujući i žalbene mehanizme; 	Izvođač radova	Stručni nadzor

Mogući uticaj na životnu sredinu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja
<p>Mogući nepovoljni uticaji na zdravlje radnika, korisnika objekta i lokalnog stanovništva zbog</p> <ul style="list-style-type: none"> -lokacije objekta u gradskom području, -mogućih povreda korisnika objekta i lokalnog stanovništva dok traju radovi i neusklađenosti s bezbednosnim propisima lokalne zajednice 		<ul style="list-style-type: none"> - Saobraćaj do i sa gradilišta mora biti regulisan tako da se obezbedi minimalno remećenje lokalne zajednice; - Zaštita pešaka i lokalnog stanovništva i zabrana pristupa gradilištu neovlašćenim osobama biće regulisani u skladu sa Planom preventivnih mera BZR; - Potrebna je primena zakonski propisanih zdravstvenih i bezbednosnih mera u skladu sa Planom preventivnih mera BZR i Elaboratom o uređenju gradilišta: <ul style="list-style-type: none"> a) korišćenje odgovarajuće zaštitne odeće i opreme (maske protiv prašine, iverja, drvenih i vlakana mineralne vune, kao i sigurnosni pojasevi za rad na visini); b) održavanje dobrog nivoa lične higijene; c) obezbeđivanje kompleta prve pomoći i lica obučeni za pružanje prve pomoći na gradilištu tokom izvođenja radova; - Praćenje relevantnih bezbednosnih smernica za skladištenje, prevoz i distribuciju opasnih materija s ciljem smanjivanja mogućnosti za zloupotrebu, izlivanje i slučajno izlaganje ljudi opasnim materijama, u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom Republike Srbije; - Organizovati 24 - časovno čuvanje gradilišta; - Postupak čišćenja gradilišta / objekta potrebno je da se obavlja svakodnevno kako bi se sprečilo širenje prašine po objektu i po okolini; - Ako je izvodljivo, radove na izgradnji objekta ne započinjati u zimskom periodu, zbog oštih klimatskih uslova koji će značajno uticati na radnike i materijale. 		
<p>Uticaj na pejzaž (izgrađeni ambijent) zbog promene izgleda objekta</p>	<p>Lokalan / dugoročan / siguran / od srednjeg značaja</p>	<p>Objekat po oblikovnim karakteristikama i primenjenim materijalima spada u savremene objekte. Projektovani radovi unaprediće izgled postojećeg objekta pijace.</p> <p>Postojeći objekat obuhvata nepravilno raspoređene tezge po asfaltnoj površini, dok će predmetni projekat obezbediti uređen kompleks gradske pijace sa jednim zatvorenim i dva otvorena objekta. Dodatno, projekat podrazumeva ozelenjavanje prostora objekta, što takođe doprinosi vizuelnom komforu korisnika objekta i lokalnog stanovništva.</p>	<p>Projektant, Izvođač radova</p>	<p>Stručni nadzor MDULS</p>
<p>Zagađenje zemljišta otpadnim i drugim materijalima</p>	<p>Lokalan / kratkoročan / malo verovatan / od srednjeg značaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mogući opasni otpad – gorivo iz vozila i motorna ulja, mogu da se pojave na gradilištu samo u akcidentnim situacijama da gorivo iscuri iz neispravnog vozila. Zagađene površine zemljišta i materije od goriva i ulja treba sakupiti odvojeno i predati ovlašćenom operateru za transport, tretman i odlaganje svih kategorija otpada. Zaposleni treba da budu upoznati sa planovima i procedurama za sprečavanje i uklanjanje zagađivača. Na gradilište dopremiti 	<p>Izvođač radova, Ovlašćeni operater za tretman otpada</p>	<p>Stručni nadzor</p>

Mogući uticaj na životnu sredinu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja
		<p>odgovarajuće materije za apsorpciju tečnih zagađivača (piljevina, pesak, i slično).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Otpadni materijali od demontaža i rušenja, zajedno sa sitnim materijalima i prašinom će se redovno i uredno sakupljati i transportovati na odgovarajuće deponije. 		
Zagađenje podzemnih voda zbog curenja goriva i ulja iz vozila	Lokalan / kratkoročan / malo verovatan / od srednjeg značaja	<ul style="list-style-type: none"> - Mogući opasni otpad – gorivo iz vozila i motorna ulja, mogu da se pojave na gradilištu samo u akcidentnim situacijama da gorivo iscuri iz neispravnog vozila. Zagađene materije od goriva i ulja treba sakupiti odvojeno i predati ovlašćenom operateru za transport, tretman i odlaganje svih kategorija otpada. - Zaposleni treba da budu upoznati sa planovima i procedurama za sprečavanje i uklanjanje zagađivača. Na gradilište dopremiti odgovarajuće materije za apsorpciju tečnih zagađivača (piljevina, pesak, i slično). - Snabdevanje vodom je iz gradskog vodovoda, lokalni izvori snabdevanja vodom u blizini gradilišta ne postoje i ne razmatra se opasnost od njihovog eventualnog zagađenja gorivom i motornim uljima. 	Izvođač radova, Ovlašćeni operater za tretman otpada	Stručni nadzor
Ometanje bukom i vibracijama: Građevinski i građevinsko-zanatski radovi Saobraćaj – vozila za dopremanje materijala i odvoz otpada	Lokalan / kratkoročan / siguran / od srednjeg značaja	<ul style="list-style-type: none"> - Bučni radovi će se izvoditi u terminima koji najmanje ometaju stanovnike okolnih zgrada. - Neće se dozvoliti izvođenje građevinskih radova noću, a aktivnosti na gradilištu treba ograničiti na period od 6 do 20 h. Imajući u vidu relevantne mere BZR, ovaj raspored može da se izmeni samo u izuzetnim situacijama i uz odobrenje Investitora i MDULS; - Nivo buke ne sme da prelazi propisima definisane granice za gradski centar, zanatsku, trgovačku, administrativno-upravnu zonu sa stanovima, zonu duž autoputeva, magistralnih i gradskih saobraćajnica, tj. 65 dB tokom dana i 55 dB tokom noći, u skladu sa Uredbom o indikatorima buke, graničnim vrednostima, metodama za ocenjivanje indikatora buke, uznemiravanja i štetnih efekata buke u životnoj sredini („Sl. glasnik RS“, br. 75/2010); - U skladu sa graničnim vrednostima buke, kontrolisano koristiti preterano bučnu opremu i mehanizaciju; - U slučaju žalbe na buku, obezbediće se odgovarajući monitoring buke i merenje po potrebi i zahtevima. 	Izvođač radova	Stručni nadzor Komunalni inspektor i inspektor za zaštitu život-ne sredine Merenje će vršiti komunalna inspekcija ili ovlašćena organizacija.

Mogući uticaj na životnu sredinu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja
Zagađenje vazduha u objektu i u neposrednoj blizini gradilišta (prašina prenosiva vazduhom od demontaže elemenata i korišćenja praškastih materijala)	Lokalan / kratkoročan / siguran / od srednjeg značaja	<ul style="list-style-type: none"> - Upotreba zaštitnih maski za radnike; - Vozila i mehanizacija moraju da se uredno održavaju da bi se obezbedile propisane granične emisije gasova; - Materijali na vozilima moraju da budu pokriveni da bi se sprečilo širenje prašine; - Gradilište, transportne trase i mesta na kojima se rukuje materijalom treba da se prskaju vodom tokom suvih i vetrovitih dana; - Građevinski materijali treba da se skladište na odgovarajućim natkrivenim mestima kako bi se sprečilo stvaranje prašine; - Spaljivanje šuta nije dozvoljeno; - Ograničena je brzina kretanja vozila na gradilištu. 	Izvođač radova	Stručni nadzor Komunalni inspektor i inspektor za zaštitu život-ne sredine
Poremećaj flore i faune na lokaciji izvođenja radova	Lokalan / kratkoročan / malo verovatan / od srednjeg značaja	Planirani radovi na objektu ni na koji način neće negativno uticati na postojeću floru i faunu u neposrednom i širem okruženju.	Izvođač radova	Stručni nadzor Komunalni inspektor i inspektor za zaštitu život-ne sredine
Aktivnost: Upotrebna faza projekta				
Ne očekuju se rizici po životnu sredinu. Pozitivan uticaj : - na životnu sredinu (visok termički komfor, ozelenjavanje, adekvatno rešenje hidroinstalacija); -na društvenu zajednicu (briga o zdravlju stanovništva, adekvatni uslovi poslovanja za prodavce korisnike objekta)	Lokalan / dugoročan / siguran / od velikog značaja za zajednicu	<p>Treba uspostaviti proceduru za vođenje evidencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - za redovno održavanje i ispravno korišćenje novog objekta Gradske pijace; - za redovne provere stanja objekta i za eventualne blagovremene popravke; - za pravilno čuvanje celokupne tehničke dokumentacije. 	JKP „Vrela“ Sjenica	Nadležne službe opštine Sjenica

Plan ublažavanja uticaja na društvenu zajednicu

Mogući uticaj na društvenu zajednicu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja
Smetnje u funkcionisanju objekta i pružanju usluga	Lokalan / kratkoročan / verovatan / od srednjeg značaja	<ul style="list-style-type: none"> - Građevinski radovi će se izvoditi u građevinskoj sezoni. - Tokom izvođenja svih građevinskih radova prostor pijace se neće koristiti. 	Izvođač radova	Stručni nadzor
Uticaj na zdravlje i bezbednost lokalnog stanovništva	Lokalan / kratkoročan / verovatan / od velikog značaja	<ul style="list-style-type: none"> - Urednom organizacijom gradilišta i primenom mera bezbednosti i zdravlja na radu obezbediće se i zaštita prolaznika. - Organizacija gradilišta će obezbediti da se umanje štetni uticaji buke, prašine i vibracija. - Primena bučnih mašina, alata i mehanizacije biće vremenski kontrolisana i usklađena sa vremenom odmora stanovnika okolnih stambenih zgrada. - Izvođač će u Planu upravljanja bukom definisati sve neophodne postupke, a u detaljnom dinamičkom planu navesti vremenski raspored operacija koji će obezbediti potrebnu zaštitu od buke. - Stručni nadzor i nadležna inspekcija će kontinuirano vršiti potrebne kontrole. 	Izvođač radova	Stručni nadzor
Uticaj na zdravlje stanovnika okolnih zgrada zbog smetnji u snabdevanju sanitarnom i pijaćom vodom	Lokalan / kratkoročan / malo verovatan / od velikog značaja	Tokom izvođenja radova nisu očekivana oštećenja postojećih instalacija vodosnabdevanja. I pored toga, zbog naglašene osetljivosti društvene zajednice na probleme koji mogu da nastanu u vezi sa poremećajima u snabdevanju sanitarnom i pijaćom vodom, povećana pažnja biće usmerena na izvođenje radova koji bi mogli stvoriti eventualne probleme u tom smislu.	Izvođač radova	Stručni nadzor
Ometanje upotrebe objekata javne infrastrukture	Lokalan / kratkoročan/ malo verovatan / od velikog značaja	<p>Ometanje javne infrastrukture može da nastane na javnim saobraćajnicama u periodima snabdevanja gradilišta materijalima i elementima za izvođenje planiranih radova. Sprečavaće se:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planiranjem transporta u periodima najmanjeg opterećenja okolnih saobraćajnica; - urednim obeležavanjem ulaza u gradilište propisanom signalizacijom; - korišćenjem mehanizacije koja odgovara okolnim saobraćajnicama. 	Izvođač radova	Stručni nadzor
Ometanje pešačkog i kolskog pristupa susednim objektima	Lokalan / kratkoročan / malo verovatan /	Ometanje pešačkog i kolskog pristupa susednim objektima je sprečeno planiranjem organizacije gradilišta tako da se putevi ulaska u gradilište ne koriste za zadržavanje gradilišne mehanizacije.	Izvođač radova	Stručni nadzor

Mogući uticaj na društvenu zajednicu	Obim uticaja	Predložene mere za ublažavanje uticaja	Odgovornost za sprovođenje	Kontrola sprovođenja
	od velikog značaja			
Štetan uticaj od saobraćaja na gradilištu	Lokalan / kratkoročan / verovatan / od velikog značaja	<ul style="list-style-type: none"> - Ne dozvoliti korišćenje i pokretanje teške mehanizacije i kamiona (utovar, istovar, itd) u okolini gradilišta u vreme odmora stanovnika okolnih zgrada. - Primeniti Elaborat o uređenju gradilišta kojim je regulisana organizacija saobraćaja na gradilištu. 	Izvođač radova	Stručni nadzor
Aktivnost: Upotrebnafaza projekta				
Pozitivan uticaj (poboljšan izgled objekta i bitno poboljšani uslovi korišćenja)	Dugoročan / od velikog značaja	<ul style="list-style-type: none"> - Podsticati očuvanje novog objekta Gradske pijace kroz kontinuirano promovisanje društveno odgovornog ponašanja korisnika. 	JKP „Vrela“ Sjenica Lokalnazajednica	Nadležne službe opštine Sjenica

Sastavni deo priloga I čine:

Plan upravljanja prašinom

Plan upravljanja bukom

Plan reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama

P I. 1. Plan upravljanja prašinom (za smanjenje prašine)

Prašina, kao deo otpada, koja se reguliše ovim planom, a nastaje u procesu izvođenja radova na izgradnji Gradske pijace u Sjenici, obuhvata sitne čestice materijala koji nastaju u procesu demontaže privremenih objekata, ograde oko parcele i ulaznih kapija, izvođenja građevinskih i građevinsko-zanatskih radova, kao i od materijala koji su ostaci pri izvođenju ugovorenih radova. Ovaj Plan, izrađen u fazi izrade projekta za izvođenje, sadrži principe, opise i konkretna rešenja za smanjenje emisije prašine. Izabrani izvođač radova će biti u obavezi da, 8 dana pre početka radova, službi nadzora preda Plan upravljanja prašinom sa detaljnim opisima planiranih postupaka tokom kompletnog izvođenja radova na objektu.

Neadekvatno upravljanje prašinom može da ima značajan negativan uticaj na zdravlje stanovnika i životnu sredinu. Neposredno se javlja uticaj na vazduh, podzemne i površinske vode, zemljište, biljni i životinjski svet.

Stoga je neophodno da se najpre smanji emisija prašine na gradilištu, a zatim da se spreči njeno širenje i da se, na kraju, prikupi i na odgovarajući način ukloni, zajedno sa ostalim čvrstim otpadom u skladu sa propisima.⁵⁷

Mere za redukciju emisija prašine na gradilištu i sa gradilišta, obuhvataju sledeće segmente:

1. Priprema i kontrola:

- 1.1. Određivanje vrste, količine i trajanja građevinskih radova pri kojima će se emitovati prašina na gradilištu;
- 1.2. Uspostavljanje kontakata i saradnje sa nadležnim institucijama za zaštitu sredine;
- 1.3. Sagledavanje primene planirane opreme i uređaja i planiranje odgovarajućih radnih postupaka i metoda sa ciljem da se najveći efekti postignu na izvorima prašine;
- 1.4. Definisavanje ugovornih obaveza izvođača radova u pogledu smanjenja emisije prašine;
- 1.5. Definisavanje kriterijuma za kontrolu sprovođenja mera;
- 1.6. Koncept mera za reagovanje u neplaniranim situacijama.

2. Prašina na gradilištu za planirane radove na objektu Gradske pijace nastaje u sledećim mehaničkim operacijama: rad mašina i uređaja za rezanje, glačanje, bušenje, probijanje, prosejavanje, mešanje i pri radovima na odvajanju, lomljenju, prenošenju, utovaru, istovaru, transportu. Konkretno mere za redukovanje prašine u pobrojanim radnim operacijama su:

2.1. Priprema i skladištenje materijala

- vezivanje prašine održavanjem vlažnosti materijala, na primer finim rasprskavanjem vode po materijalu (ako je dozvoljeno i prihvatljivo za kvalitet materijala);

⁵⁷ Direktiva EU 2008/50 Evropskog parlamenta i saveta o kvalitetu i čistoći vazduha u Evropi i domaća regulativa usklađena sa Direktivom: Zakon o zaštiti vazduha („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 10/13 i 26/21-dr. zakon); Uredba o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl. glasnik RS“, br. 11/10, 75/10, 63/13)

- pokrivanje materijala na vozilima za transport odgovarajućim mrežama i ceradama;
- pokrivanje i kvašenje materijala koji sadrže prah i prašinu radi zaštite od vetra.

2.2. Demontaže i rušenja privremenih objekata na parceli, ograde oko parcele i ulaznih kapija

- demontaže i rušenja vršiti u najvećim mogućim komadima;
- ako je moguće, materijale koji se demontiraju i uklanjaju, prethodno kvasiti vodom;
- materijale koji ne mogu da se kvase, pokriti mrežama i tkaninama odgovarajuće gustine.

2.3. Izvođenje radova

- upotreba mašina i alata koji proizvode manje prašine i / ili su povezani sa uređajima za usisavanje prašine;
- korišćenje postupaka rezanja i prelamanja pri kojima se ne oslobađa prašina;
- mokro rezanje (uređaji za dovod manjih količina vode na mesto rezanja);
- korišćenje industrijskih usisivača u objektu, umesto četki i drugih ručnih alata;
- korišćenje zatvorenih uređaja za mešanje praškastih materija sa vodom.

2.4. Saobraćajne površine na gradilištu

- ograničenje brzine kretanja vozila na 10 km/h;
- redovno uklanjanje rasutog materijala sa internih saobraćajnica;
- uredno čišćenje guma svih vozila na izlazu sa gradilišta na javnu saobraćajnicu.

3. Sprovođenje i kontrola:

3.1. Zaposleni izvođača radova treba da budu upoznati sa nastajanjem, širenjem, uticajima i postupcima za smanjenje količina prašine na gradilištu sa ciljem da svi saznaju šta na njihovom radnom mestu utiče na smanjenje prašine i šta oni sa svoje strane mogu da učine da doprinesu tom smanjenju.

3.2. Stručna služba nadzora i odgovorna lica investitora treba da redovno prate, kontrolišu i sankcionišu da li se ostvaruju obaveze definisane dozvolama za izvođenje radova, uslovima za izvođenje, definisanom tehničkom dokumentacijom i ugovorom o izvođenju radova.

P I. 2. Plan upravljanja bukom (za smanjenje buke)

Buka koja se reguliše ovim planom, a nastaje u procesu izvođenja radova na izgradnji objekta Gradske pijace u Sjenici, obuhvata emitovanje buke od mašina i alata, kao i od transportne mehanizacije koji se upotrebljavaju na gradilištu. Ovaj Plan, izrađen u fazi izrade projekta za izvođenje, sadrži principe, opise i konkretna rešenja za upravljanje bukom. Izabrani izvođač radova će biti u obavezi da, 8 dana pre početka radova, službi nadzora preda Plan upravljanja bukom, sa opisima planiranih postupaka tokom izvođenja radova na objektu, sa stanovišta smanjenja emitovanja, izolovanja i vremenske distribucije buke sa gradilišta u objekat i u okolni prostor u neposrednoj blizini gradilišta.

Obaveze izvođača radova su da planiranim merama obezbedi da se ispune propisani uslovi zaštite od buke prema važećoj zakonskoj regulativi.⁵⁸

- Nivo emitovane buke, ne sme da prelazi propisima definisane granice za gradski centar, zanatsku, trgovačku, administrativno-upravnu zonu sa stanovima, zonu duž autoputeva, magistralnih i gradskih saobraćajnica, tj. 65 dB tokom dana i 55 dB tokom noći. Radovi će se izvoditi danju.

Mašine, prevozna sredstva, uređaji i oprema koji se koriste, moraju da budu usklađeni sa tehničkim propisima koji se odnose na granični nivo buke pod određenim uslovima upotrebe, a relevantni podaci o buci u uslovima upotrebe moraju biti označeni na njima. Izvori buke koji se koriste za obavljanje delatnosti, a koji se privremeno koriste ili se trajno postavljaju u otvorenom prostoru, moraju imati podatke o nivou zvučne snage koju emituju pri propisanim uslovima korišćenja i održavanja.

Plan upravljanja bukom za izvođenje radova na objektu obuhvata:

1. Organizacione mere:

1.1. Koncept prevencije za nadležne i odgovorne kojim se obezbeđuje:

- pozitivan stav eventualno ugroženog susedstva;
- spremnost na blagovremene odgovore na žalbe iz neposredne okoline;
- spremnost da se prihvate predlozi za dodatne mere zaštite, ako je potrebno;
- realizacija usvojenih mera zaštite u razumnom roku;
- izvođač radova ima obavezu da uredno primenjuje ovaj koncept.

⁵⁸ Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl. glasnik RS“, br. 96/21),
Pravilnik o dozvoljenom nivou buke u životnoj sredini („Sl. glasnik RS“, br. 54/92),
Pravilnik o buci koju emituje oprema koja se upotrebljava na otvorenom prostoru („Sl. glasnik RS“, br. 1/13),
Pravilnik o preventivnim merama za bezbedan i zdrav rad pri izlaganju buci („Sl. glasnik RS“, br. 96/11, 78/15 i 93/19),
Uredba o indikatorima buke, graničnim vrednostima, metodama za ocenjivanje indikatora buke, uznemiravanja i štetnih efekata buke u životnoj sredini („Sl. glasnik RS“, br. 75/10)

1.2. Nadzor i kontrola:

- definisanje odredbi u ugovoru sa izvođačem radova, kojima se regulišu obaveze zaštite od buke;
- obaveze stručnog nadzora i nadležnih inspekcija da vrše redovne kontrole i preduzimaju potrebne mere.

2. Mere u planiranju, pripremi i izvođenju radova na objektu:

2.1. Optimalan dinamički plan sa preciznim planiranjem odgovarajuće opreme i uređaja za blagovremeno i efikasno izvršavanje radnih operacija da bi se najveći efekti postigli na izvorima buke i da bi trajanje buke bilo ograničeno.

- Istovremena upotreba bučnih mašina i opreme da bi se maksimalno produžile „tihe“ faze izvođenja radova na gradilištu.
- Maksimalna priprema elemenata u radionicama radi smanjenja obima radova i buke na gradilištu.
- Izbor zaklonjenih mesta na gradilištu za izvođenje radova koji stvaraju buku.

2.2. Transport do gradilišta i na gradilištu:

- Objedinjeno planiranje transporta sa ciljem da se minimalnim brojem transporta obezbedi optimalno korišćenje transportnih kapaciteta.
- Postavljanje provizornih zaštitnih elemenata od buke.

2.3. Sprovođenje i kontrola:

- Razvoj svesti zaposlenih – usmeravanje svih zaposlenih da doprinose smanjenju buke.
 - Zaposleni izvođača radova treba da budu upoznati sa nastajanjem, širenjem, uticajima i postupcima za smanjenje buke na gradilištu, sa ciljem da svi saznaju šta na njihovom radnom mestu utiče na smanjenje buke i šta oni sa svoje strane mogu da učine da doprinesu tom smanjenju.
- Obuka na primerima:
 - mašine i opremu koristiti na dovoljnoj udaljenosti od ugroženih zona, upotrebljavati na ispravan način, ne uključivati duže nego što je potrebno, održavati u ispravnom stanju;
 - ne bacati, već spuštati i podizati predmete (na primer, elemente skele);
- Stručna služba nadzora i odgovorna lica investitora treba da redovno prate, kontrolišu i sankcionišu da li se ostvaruju obaveze definisane dozvolama za izvođenje radova, uslovima za izvođenje, definisanom tehničkom dokumentacijom i ugovorom o izvođenju radova.

P I. 3. Plan reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama

Plan reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama tokom izvođenja radova na izgradnji objekta Gradske pijace u Sjenici obuhvata alarmiranje i ponašanje svih učesnika u vanrednim situacijama koje mogu da nastanu na gradilištu, a u skladu

- 1. Povrede zaposlenih i akutni zdravstveni problemi.**
- 2. Požar u objektu i na gradilištu.**
- 3. Izlivanja opasnih tečnosti (goriva i ulja) iz vozila koja dolaze na gradilište**

Ovaj Plan, izrađen u fazi izrade projekta za izvođenje, sadrži principe, opise i konkretna rešenja za reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama. Izabrani izvođač radova će biti u obavezi da, 8 dana pre početka radova, službi nadzora preda Plan reagovanja u vanrednim / hitnim situacijama sa detaljnim opisima planiranih postupaka tokom izvođenja radova na objektu u skladu sa zakonskom regulativom.⁵⁹

- A.** Na gradilištu mora da bude jasno i na vidljivom mestu istaknuta tabla sa važnim telefonskim brojevima za pozive u vanrednim situacijama:

MUP – **192**; Vatrogasci – **193**; Hitna pomoć – **194**.

U slučaju poziva na neki od ovih telefona, treba jasno da se odgovori na sledeća pitanja:

1. Gde je mesto nesreće? 2. Ko govori (ime)? 3. Šta se desilo? 4. Kada se desilo?
 5. Koliko osoba je ugroženo? 6. Koje su opasnosti? 7. Moj broj za poziv:
- B.** U slučaju opasnosti i vanredne situacije svako treba da razmišlja i da se ponaša na sledeći način:

Pregledati: Šta se desilo? Ko učestvuje? Ko je ugrožen?

Razmisliti: Da li postoji opasnost? U pitanju je eksplozija, dim, vatra, električna struja?

Postupati: 1. Zaštititi se. 2. Unesrećene izvući iz zone opasnosti. 3. Pozvati broj 194 ako su u pitanju povrede i akutni zdravstveni problemi (na primer: prestanak disanja). 4. Pozvati vatrogasnu službu na 193 ako je u pitanju požar. 5. Primeniti mere prve pomoći za ugrožene.

⁵⁹ (1) Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama („Sl. glasnik RS“, br. 87/18);

(2) Zakon o zaštiti od požara („Sl. glasnik RS“, br. 111/09, 20/15, 87/18 i 87/18-dr. zakon);

(3) Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu („Sl. glasnik RS“, br. 101/05, 91/15 i 113/17-dr. zakon);

(4) Pravilnik o načinu pružanja prve pomoći, vrsti sredstava i opreme koji moraju biti obezbeđeni na radnom mestu, načinu i rokovima osposobljavanja zaposlenih za pružanje prve pomoći („Sl. glasnik RS“, br. 109/16);

(5) Pravilnik o sadržaju elaborata o uređenju gradilišta („Sl. glasnik RS“, br. 121/12 i 102/15);

(6) Uredba o bezbednosti i zdravlju na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima („Sl. glasnik RS“, br. 14/09, 95/10 i 98/18).

Izvođač radova – poslodavac je dužan da organizuje i osigura pružanje prve pomoći zaposlenima za slučaj povrede na radu ili iznenadne bolesti do njihovog upućivanja na lečenje, kao i da osigura pozivanje i postupanje javnih službi nadležnih za pružanje medicinske pomoći. Na svakom gradilištu na kome istovremeno radi do 20 zaposlenih, najmanje dvojica od njih moraju da budu osposobljeni i određeni za pružanje prve pomoći. Osim zaposlenih, na gradilištu u objektu koji se koristi i za vreme izvođenja radova, postoji ugroženost i za prolaznike koji se kreću u blizini gradilišta.

C. Postupanje sa osobama kojima je potrebna prva pomoć:

Uputstvo o načinu pružanja prve pomoći

U slučaju nesreće i povrede na radu potrebno je imati jasan plan koraka koje ćete preduzeti:

1) Sačuvajte pribranost.

Ukoliko ste jako uznemireni, potrebno je da zastanete na trenutak. Usporite i umirite disanje i setite se postupaka koje je potrebno primeniti.

2) Procenite da li je mesto nesreće bezbedno i otklonite postojeće opasnosti.

Utvrđite da li postoji opasnost koja može ugroziti vas ili ostale prisutne na mestu nesreće (mehanička opasnost, izlivanje opasne tečnosti ili ispuštanje gasa, opasnost od eksplozije, požara, rušenja, zatrpavanja, od opasnog dejstva električne struje i sl). Ukoliko je potrebno, obavestite specijalizovane službe da otklone izvor opasnosti. Angažujte nekoga od prisutnih da vam u tome pomogne.

3) Procenite da li je nekome ozbiljno ugrožen život.

Za svakog povređenog utvrđite:

(1) Da li je svestan? (2) Da li mu je disajni put prohodan? (3) Da li diše? (4) Da li vidljivo jako krvare? (5) Da li sme da se pomera?

4) Pružite neophodne mere prve pomoći najugroženijima.

Hitno pružanje pomoći potrebno je kod osoba sa srčanim zastojem, osoba bez svesti, osoba kojima je ugroženo disanje i osobama koje jako krvare.

5) Obavestite nadležne hitne službe (službu hitne medicinske pomoći, policiju).

Šta treba da saopštite hitnoj službi:

(1) Ko zove (predstaviti se), odakle zovete i sa kog broja telefona; (2) Gde se nesreća dogodila (dati što precizniju lokaciju); (3) Šta se desilo (da li ima povređenih, da li pretila neka opasnost od izbijanja požara ili dr); (4) Koliko ima povređenih lica i da li je neko u životnoj opasnosti.

6) Ostanite uz povređene i brinite o njima do dolaska hitnih službi.

D. Postupanje u slučaju požara:

a. Alarmiranje nadležnih:

- pozvati broj vatrogasaca 193.

- b. Spasavanje osoba:
 - povređene osobe izneti iz ugrožene zone,
 - zaštititi ugrožene osobe,
 - u slučaju pojave dima u objektu, napustiti puteve evakuacije,
 - pronaći mesto za okupljanje posle evakuacije,
 - ako je potrebno, primeniti mere prve pomoći.
- c. Osigurati objekat:
 - zatvoriti prozore i vrata,
 - isključiti, ako nije automatski, uređaje, mašine, opremu itd,
 - osigurati radna mesta i isključiti mogućnost ponovne opasnosti.
- d. Gasiti požar:
 - upotrebiti postojeće aparate za gašenje požara samo ako ne postoji nikakva opasnost od udisanja dima i gasova i ako je osigurana bezbedna evakuacija.

E. Postupanje u slučaju izlivanja opasnih tečnosti – goriva iz vozila:

Zaposleni treba da budu upoznati sa planovima i procedurama za sprečavanje i uklanjanje tečnih zagađivača. Na gradilište će se blagovremeno dopremiti odgovarajuće materije za apsorpciju tečnih zagađivača (piljevina, pesak i slično).

Akcident može da bude samo manjeg obima, s obzirom na količine goriva u rezervoaru ili ulja u motoru.

- a. Prisutna lica, vozači i zaposleni izvođača radova moraju odmah da spreče slobodno izlivanje tečnosti na otvorene površine, pre svega na zemljište, podmetanjem raspoloživih posuda.
- b. Zaposleni izvođača radova su dužni da odmah upotrebe pripremljene i raspoložive materijale za brzo upijanje izlivenih tečnosti, kako bi se sprečio njihov prodor u dublje slojeve zemljišta.
- c. Zaposleni izvođača radova su dužni da odmah otkopaju provlažene delove izlivenih tečnosti i da ih odlože na vodonepropusnu površinu i zaštite od kvašenja.
- d. Ovlašćeni operater za transport, tretman i odlaganje svih kategorija otpada, sa kojim izvođač radova ima odgovarajući ugovor, će po prijemu obaveštenja o akcidentu doći na gradilište sa potrebnom opremom i prikupiti sve opasne materije i postupiti sa njima u skladu sa propisanim obavezama za tretman opasnog otpada, kako je to prikazano u prilogu 1.

U slučaju bilo kakve nesreće ili ugrožavanja životne sredine odnosno u slučaju incidenata povezanih sa zdravljem i bezbednošću na radu, MDULS mora o tome da bude obavešteno bez odlaganja. Izveštavanje će bez odlaganja obaviti izvođač radova, a zatim će, preko službe nadzora i MDULS, biti obaveštena EIB. Do izveštavanja najviše instance ne sme da prođe više od 24 časa od trenutka događaja. Izvođač ima konačnu odgovornost za izveštavanje i saopštavanje vesti o incidentu nadležnom stručnom nadzoru i relevantnim organima Republike Srbije, a MDULS ima krajnju odgovornost za izveštavanje i pružanje dodatnih informacija EIB o incidentima, prema potrebi i od slučaja do slučaja.

Prilog II - Plan monitoringa životne sredine i društvene zajednice

PLAN PRAĆENJA STANJA ŽIVOTNE SREDINE

PARAMETAR	MESTO	POSTUPAK	VREME / ROK	ODGOVORNO LICE	CILJ	KONTROLA
A. Aktivnost: Projektovanje sa stanovišta zaštite životne sredine						
1. Status potrebnih dozvola i planova:	Na lokaciji objekta	Pregled neophodnih dozvola, planova i ugovora sa Izvođačem	Pre početka građevinskih radova		Provera usklađenosti sa propisima Republike Srbije i EIB.	MDULS
1.1. Elaborat o uređenju gradilišta				Izvođač radova		
1.2. Plan za upravljanje otpadom i otpadnim vodama				Izvođač radova u skladu sa projektom i ugovorom		
1.3. Plan za reagovanje u vanrednim situacijama				Korisnik objekta i izvođač radova		
1.4. Plan za smanjenje buke				Projektant i izvođač radova	Obezbeđenje pune primene ESMP od strane Izvođača i efikasne povezanosti ESMP sa drugim dokumentima ugovora.	MDULS
1.5. Plan za rešavanje žalbi				MDULS		
1.6. Plan preventivnih mera BZR				Projektant		
1.7. Uključivanje odredbi ESMP u ugovore				MDULS		
2. Uspostavljanje i sprovođenje odgovarajućih procedura	Na lokaciji objekta	Provera planova i ugovora sa Izvođačem	Pre početka građevinskih radova	MDULS	Smanjenje rizika od nepovoljnih uticaja na životnu sredinu i na BZR zbog nepostojanja ili nepoštovanja relevantnih procedura.	MDULS (ako ne postoje procedure) Izvođač radova (ako se ne poštuju procedure)

PARAMETAR	MESTO	POSTUPAK	VREME / ROK	ODGOVORNO LICE	CILJ	KONTROLA
B. Aktivnost: Demontaže i građevinski i građevinsko-zanatski radovi (zaštita životne sredine)						
1. Primenjeni propisi za bezbednost zajednice i mere zaštite:	U blizini lokacije objekta	Vizuelne provere i merenja po žalbama lokalnog stanovništva	Na početku radova i svakog radnog dana do završetka radova		Kontrole radi smanjenja zdravstvenih i bezbednosnih rizika za korisnike objekta i stanovnike okolnih zgrada (uredno obezbeđenje i ograđivanje gradilišta).	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica (inspektori zaštite životne sredine, komunalni inspektori, građevinski inspektori, inspektori zaštite na radu) Merenja vrše nadležne inspekcije ili ovlašćene ustanove.
1.1. od prašine				Izvođač radova		
1.2. od buke				Izvođač radova		
1.3. od čvrstog otpada				Izvođač radova		
1.4. od povređivanja				Izvođač radova		
2. Protivpožarna zaštita na gradilištu	Na lokaciji objekta	Provera Elaborata o uređenju gradilišta	Pre početka i tokom izvođenja radova	Izvođač radova	Kontrola sprovođenja mera protivpožarne zaštite, prema planu zaštite od požara u Elaboratu o uređenju gradilišta.	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica (inspektori zaštite od požara)
3. Mere bezbednosti i zdravlja na radu primenjene na radnike na gradilištu, definisane u Planu preventivnih mera BZR, koji je sastavni deo dokumenata za verifikaciju projekta i u Elaboratu o uređenju gradilišta.	Na lokaciji objekta	Vizuelne provere i provere dokumentacije	Svakog radnog dana do završetka radova	Izvođač radova	Kontrole radi smanjenja rizika za bezbednost i zdravlje na radu zaposlenih na gradilištu.	Stručni nadzor Kordinator BZR za izvođenje Inspekcija rada
4. Mere bezbednosti i zdravlja na radu i zaštita stanovnika okolnih zgrada:	Na granicama i mestima pristupa parceli objekta	Vizuelne provere i merenja po žalbama stanovnika	Redovno tokom izvođenja radova		Kontrole radi sprečavanja povreda prolaznika.	Stručni nadzor Kordinator BZR za izvođenje Nadležne službe opštine Sjenica (inspektori zaštite životne sredine, komunalni i građevinski inspektori, inspektori zaštite na radu) Merenja vrše nadležne inspekcije ili ovlašćene ustanove.
4.1. od prašine				Izvođač radova		
4.2. od buke				Izvođač radova		
4.3. od povređivanja				Izvođač radova		

PARAMETAR	MESTO	POSTUPAK	VREME / ROK	ODGOVORNO LICE	CILJ	KONTROLA		
5. Plan upravljanja otpadom za sve proizvedene tokove otpada – Prilog 6 Plana zaštite životne sredine i društvene zajednice	Na lokaciji objekta	Provera dokumentacije:	Pre početka demontaže i tokom izvođenja radova					
		5.1. Plan za upravljanje otpadom		Izvođač radova	Smanjenje proizvodnje otpada.	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica		
		5.2. Dokumenta o kretanju otpada		Izvođač radova	Sprovođenje plana upravljanja otpadom.	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica (inspekcije)		
6. Sprovođenje i kontrola sprovođenja Plana upravljanja otpadom za neopasni otpad (Prilog 6):	Na i u objektu, oko objekta i u privremenom skladištu	Pregled objekta i dokumentacije	Sve vreme izvođenja radova, od generisanja do predaje operateru		Poboljšanje prakse upravljanja otpadom na lokalnom i nacionalnom nivo.	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica (inspekcije)		
6.1. Prikupljanje				Izvođač radova				
6.2. Privremeno skladištenje				Izvođač radova				
6.3. Separacija				Izvođač radova				
6.4. Pakovanje						Izvođač radova	Kontrola generisanja i praćenja otpada.	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica (inspekcije)
6.5. Obeležavanje						Izvođač radova		
6.6. Predaja ovlašćenom operateru						Izvođač radova i ovlašćeni operater		
6.7. Izrada dokumentacije o praćenju otpada						Izvođač radova i ovlašćeni operater		

PARAMETAR	MESTO	POSTUPAK	VREME / ROK	ODGOVORNO LICE	CILJ	KONTROLA
7. Sprovođenje i kontrola sprovođenja Plana upravljanja otpadom za opasni otpad, ukoliko se utvrdi prisustvo (Prilog 6):	Na i u objektu, oko objekta i u privremenoj skladištu	Pregled objekta i dokumentacije	Sve vreme izvođenja radova, od generisanja do predaje operateru		Poboljšanje prakse upravljanja opasnim otpadom na lokalnom i nacionalnom nivou.	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica (inspekcije)
7.1. Prikupljanje				Izvođač radova		
7.2. Privremeno skladištenje				Izvođač radova		
7.3. Predaja ovlašćenom operateru				Ovlašćeni operater po ugovoru sa izvođačem		
7.4. Separacija				Ovlašćeni operater po ugovoru sa izvođačem		
7.5. Pakovanje				Ovlašćeni operater po ugovoru sa izvođačem		
7.6. Obeležavanje				Ovlašćeni operater po ugovoru sa izvođačem		
7.7. Izrada dokumentacije o praćenju otpada				Ovlašćeni operater po ugovoru sa izvođačem		
8. Rasipanje slomljenog stakla u postupcima demontaže:	U objektu i oko objekta	Vizuelne provere	Odmah za staklo, ostalo po završetku radnog dana		Izbegavanje i smanjenje povreda.	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica (inspekcije)
8.1. Prenos krila prozora do kontejnera za staklo				Izvođač radova		
8.2. Postupak lomljenja				Izvođač radova		
8.3. dodatni postupci u kontroli otpada						
9. Širenje čestica prašine u postupcima demontaže:	U objektu i oko objekta	Vizuelne provere i kontrola taloženja	Po danima bez kiše, na završetku radnog dana		Izbegavanje i smanjenje taloženja prašine radi smanjenja rizika po zdravlje svih učesnika.	Stručni nadzor Nadležne službe opštine Sjenica (inspekcije)
9.1. Uklanjanje privremenih objekata				Izvođač radova		
9.2. Uklanjanje ograde oko parcele				Izvođač radova		
9.3. Uklanjanje ulaznih kapija				Izvođač radova		

PARAMETAR	MESTO	POSTUPAK	VREME / ROK	ODGOVORNO LICE	CILJ	KONTROLA
dodatni postupci u kontroli otpada						
10. Buka od radova na objektu i u objektu:	Na i u objektu i oko objekta	Merenje nivoa buke i dodatna merenja po žalbama lokalnog stanovništva Pregled tehničkih specifikacija za vozila i opremu	Redovno tokom izvođenja radova, u skladu sa propisima		Praćenje nivoa buke.	Stručni nadzor
10.1. Buka od standardnih radnih operacija i od ručnih alata				Izvođač radova		
10.2. Buka od udarnih i drugih alata na elektropogon				Izvođač radova	Određivanje mera za zaštitu zaposlenih izvođača radova i okolnog stanovništva.	Nadležne službe opštine Sjenica (inspekcije) Merenja vrše nadležne inspekcije ili ovlašćene ustanove.
10.3. Buka od vozila za transport i ostale mehanizacije				Izvođač radova		
C. Aktivnost: Upotrebna faza objekta (zaštita životne sredine)						
1. Plan za tekuće i investiciono održavanje objekata	Tokom upotrebe objekta	Pregled plana i redovni pregledi objekta	Na početku rada objekta i redovno u utvrđenim vremenskim intervalima		Zaštita izvedenih radova od spoljašnjih uticaja i lošeg rukovanja.	Nadležne službe opštine Sjenica
1.1. Godišnji plan JKP „Vrela“ Sjenica za tekuće održavanje objekta				JKP „Vrela“ Sjenica	Obezbeđenje poželjne trajnosti objekta.	Nadležne službe opštine Sjenica
1.2. Redovne kontrole stanja objekta				JKP „Vrela“ Sjenica		

PLAN PRAĆENJA STANJA DRUŠTVENE ZAJEDNICE

PARAMETAR	MESTO	POSTUPAK	VREME / ROK	ODGOVORNO LICE	CILJ	KONTROLA			
A. Aktivnost: Planiranje sa stanovišta društvene zajednice									
1. Status potrebnih dozvola i planova:	Na lokaciji objekta i u opštini Sjenica	Učešće ovlašćenih predstavnika društvene zajednice i svih zainteresovanih lica u procesu planiranja	Pre početka građevinskih radova: Javni uvid, Javna rasprava, Izveštaji		Javna procedura i dostupnost informacija.	MDULS			
1.1. Izrada i tehnička kontrola projektne dokumentacije				MDULS					
1.2. Elaborat o uređenju gradilišta				Izvođač radova					
1.3. Plan za upravljanje otpadom i otpadnim vodama							Izvođač radova u skladu sa projektom i ugovorom	Provera usklađenosti sa propisima Republike Srbije i EIB.	MDULS
1.4. Plan za reagovanje u vanrednim situacijama				JKP „Vrela“ Sjenica i izvođač radova					
1.5. Plan za smanjenje buke				Pregled neophodnih dozvola, planova i ugovora sa Izvođačem			Projektant i izvođač radova	Obezbeđenje pune primene ESMP od strane Izvođača i efikasne povezanosti ESMP sa drugim dokumentima ugovora.	MDULS
1.6. Plan za rešavanje žalbi							MDULS		
1.7. Plan preventivnih mera BZR							Projektant		
1.8. Uključivanje odredbi ESMP u ugovore							MDULS		
2. Uspostavljanje i sprovođenje odgovarajućih procedura	Na lokaciji objekta	Provera planova i ugovora sa Izvođačem	Pre početka građevinskih radova	MDULS	Smanjenje rizika od nepovoljnih uticaja na društvenu zajednicu i na BZR zbog nepostojanja ili nepoštovanja relevantnih procedura.	MDULS (ako ne postoje procedure) Izvođač radova (ako se ne poštuju procedure)			

PARAMETAR	MESTO	POSTUPAK	VREME / ROK	ODGOVORNO LICE	CILJ	KONTROLA
B. Aktivnost: Demontaže i građevinski i građevinsko-zanatski radovi (društvena zajednica)						
1. Žalbe na nepovoljne uticaje u okruženju objekta:	U blizini lokacije objekta	Registar žalbi (broj žalbe) – regulisano procedurom za prijem i rešavanje žalbi	Tokom izvođenja radova, kontinuirano		Uspostavljanje kvalitetnog odnosa sa društvenom zajednicom kroz efikasan rad po žalbama.	MDULS i Opština Sjenica
1.1. Ugrožavanje pristupa stanara okolnih zgrada svojim ulazima				Izvođač radova		
1.2. Ugrožavanje saobraćaja na okolnim saobraćajnicama				Izvođač radova		
2. Primenjeni propisi za bezbednost zajednice i mere zaštite:	U blizini lokacije objekta	Registar žalbi (broj žalbe) – regulisano procedurom za prijem i rešavanje žalbi	Tokom izvođenja radova, kontinuirano		Uspostavljanje kvalitetnog odnosa sa društvenom zajednicom kroz efikasan rad po žalbama.	Stručni nadzor
2.1. od prašine				Izvođač radova		
2.2. od buke				Izvođač radova		
					Blagovremene korekcije u planovima za ublažavanje nepovoljnih uticaja.	MDULS
					Blagovremene korekcije u planovima za ublažavanje nepovoljnih uticaja.	Stručni nadzor

Prilog III – Zakonodavstvo – Relevantna zakonska regulativa

1. Zakonska regulativa Republike Srbije:
 - 1.1. Zakon o planiranju i izgradnji („Sl. glasnik RS“, br. 72/09, 81/09-ispr., 64/10-odluka US, 24/11, 121/12, 42/13-odluka US, 50/13-odluka US, 98/13-odluka US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/2019-dr. zakon, 9/20 i 52/21);
 - 1.2. Zakon o građevinskim proizvodima („Sl. glasnik RS“, br. 83/18);
 - 1.3. Nacionalna strategija održivog razvoja („Sl. glasnik RS“, br. 72/09, 81/09);
 - 1.4. Zakon o zaštiti prirode („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 91/10-ispr., 14/16, 95/18-dr.zakon i 71/21);
 - 1.5. Zakon o zaštiti životne sredine („Sl. glasnik RS“, br. 135/04, 36/09, 36/09-dr. zakon, 72/09-dr. zakon, 43/11-odluka US, 14/16, 76/18 i 95/18-dr. zakon);
 - 1.6. Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu („Sl. glasnik RS“, br. 135/04, 36/09);
 - 1.7. Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu („Sl. glasnik“, br. 135/04, 88/10), Uredba o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja na životnu sredinu i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu („Sl. glasnik RS“, br.114/08);
 - 1.8. Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Sl. glasnik RS“, br. 135/04, 25/15 i 109/21);
 - 1.9. Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Sl. glasnik RS“, br. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10 i 105/21);
 - 1.10. Zakon o potvrđivanju konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine – Arhuska konvencija (Ekonomska komisija UN za Evropu UNECE, „Sl. glasnik RS – Međunarodni dokumenti“, br. 38/09);
 - 1.11. Zakon o upravljanju otpadom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 14/16 i 95/18-dr. zakon), Pravilnik o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji otpada („Sl. glasnik RS“, br. 56/10, 93/19 i 39/21);
 - 1.12. Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Sl. glasnik RS“, br. 96/21), Pravilnik o metodama merenja buke, sadržini i obimu izveštaja o merenju buke („Sl. glasnik RS“, br. 72/10) i Uredba o indikatorima buke, graničnim vrednostima, metodama za ocenjivanje indikatora buke, uznemiravanja i štetnih efekata buke u životnoj sredini („Sl. glasnik RS“, br. 75/10), Pravilnik o dozvoljenom nivou buke u životnoj sredini („Sl. glasnik RS“, br. 72/10);

- 1.13. Zakon o vodama („Sl. glasnik RS“, br. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 i 95/18-dr. zakon), Pravilnik o opasnim materijama u vodama („Sl. glasnik SRS“, br. 31/82), Uredba o klasifikaciji voda („Sl. glasnik SRS“, br. 5/68), Pravilnik o načinu određivanja i održavanja zona sanitarne zaštite izvorišta vodosnabdevanja („Sl. glasnik SRS“, br. 92/08);
- 1.14. Zakon o šumama („Sl. glasnik RS“, 30/10, 93/12, 89/15 i 95/18-dr. zakon);
- 1.15. Zakon o zaštiti vazduha („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 10/13 i 26/21-dr. zakon);
- 1.16. Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu („Sl. glasnik RS“, br. 101/05, 91/15 i 113/17-dr. zakon)
- 1.17. Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Sl. glasnik RS“, br. 62/06, 65/08-dr. zakon, 41/09, 112/15, 80/17 i 95/18-dr. zakon)
- 1.18. Zakon o elektronskim komunikacijama („Sl. glasnik RS“, br. 44/10, 60/13-odluka US, 62/14 i 95/18-dr. zakon);
- 1.19. Zakon o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS“, br. 129/07 i 83/14-dr. zakon, 101/16-dr. zakon, 47/18 i 111/21-dr. zakon);

2. EIB Standardi o životnoj sredini i socijalnim pitanjima (verzija 10.0 od 08/10/2018)

- 2.1. Procena i upravljanje uticajem i rizicima na životnu sredinu;
- 2.2. Prevencija i kontrola zagađenja;
- 2.3. Standardi za biodiverzitet i ekosisteme;
- 2.4. Klimatski standardi;
- 2.5. Kulturno nasleđe;
- 2.6. Prisilno raseljavanje;
- 2.7. Prava i interesi osetljivih grupa;
- 2.8. Standardi rada;
- 2.9. Bezbednost i zdravlje na radu;
- 2.10. Angažovanje zainteresovanih strana.

3. Direktive Evropske Unije

- 3.1. Direktiva (EU) 2018/844 Evropskog parlamenta i Veća o izmeni Direktive 2010/31/EU o energetske svojstvima zgrada i Direktive 2012/27/EU o energetskej efikasnosti;
- 3.2. Direktiva (EU) 2018/849 Evropskog parlamenta i Veća o izmeni Direktive 2000/53/EC o otpadnim vozilima, 2006/66/EC o baterijama i akumulatorima i o

otpadnim baterijama i akumulatorima i 2012/19/EU o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi;

- 3.3. Direktiva (EU) 2018/850 Evropskog parlamenta i Veća o izmeni Direktive 1999/31/EC o deponijama otpada;
- 3.4. Direktiva (EU) 2018/851 Evropskog parlamenta i Veća o izmeni Direktive 2008/98/EC o otpadu;
- 3.5. Direktiva (EU) 2018/852 Evropskog parlamenta i Veća o izmeni Direktive 94/62/EC o ambalaži i ambalažnom otpadu;
- 3.6. Uredba (EU) br. 305/2011 Evropskog parlamenta i Veća o utvrđivanju usklađenih uslova za stavljanje na tržište građevinskih proizvoda i stavljanju van snage Direktive Veća 89/106/EEC

(Prilog 1: Osnovni zahtevi za građevinske objekte.

– Preneto u naše zakonodavstvo u Pravilniku o sadržini, načinu i postupku izrade i načinu vršenja kontrole tehničke dokumentacije prema klasi i nameni objekata – „Sl. glasnik RS“, br. 73/19).

Prilog IV – Plan angažovanja zainteresovanih strana i žalbeni postupci

1. Uvod

Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP), ima za cilj identifikaciju relevantnih zainteresovanih strana, u okviru aktuelnog projekta, definisanje načina komunikacije, određivanje transfera informacija u vezi sa projektom i iznošenje stava o istom.

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije pokrenulo je zahtev i pribavilo lokacijske uslove za izgradnju komunalnog objekta – Gradske pijace u Sjenici, u Ulici Isa-bega Ishakovića u Sjenici. Finansiranje projekta obezbeđeno je iz kreditnih sredstava EIB, pa je neophodno poštovanje procedura za investicione projekte koje finansira EIB. Partner u sprovođenju projekta je UNDP.

Planirani radovi na izgradnji Gradske pijace u Sjenici, po svom obimu i sadržaju, uklapaju se u intervencije predviđene dokumentom “Partnerstvo za program lokalnog razvoja” koje je potvrđeno ugovorom između Republike Srbije i EIB.

Plan angažovanja zainteresovanih strana je razvijen u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnom praksom, odnosno EIB-ovim ekološkim i socijalnim standardima od oktobra 2018. godine.

Dokumenta u vezi sa projektom mogu se naći na veb stranicama Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave i opštinske uprave Sjenica.

2. Opis projekta i očekivani uticaji

Na postojećoj lokaciji Zelene pijace u Sjenici objekti montažnog karaktera (tezge) nepravilno su raspoređeni po asfaltnoj površini. Postojeća pijaca ne ispunjava sve potrebe prodavaca i kupaca, nisu rešena pitanja adekvatnih prostorija i uslova za prodaju određenih vrsta proizvoda, objekat i korisnici su izloženi atmosferskim uticajima, s obzirom da se trenutna trgovina odvija u potpunosti na otvorenom i sl. Novi uređeni i izgrađeni prostor (3 objekta: 1 na zatvorenom i 2 na otvorenom) treba da obezbedi sve potrebne organizacione, prostorne i sanitarno-tehničke uslove za uredno i kvalitetno funkcionisanje Gradske pijace na duži vremenski period. Projekat će obezbediti funkcionalna unapređenja: fito-sanitarni uslovi za prodaju mlečnih i mesnih proizvoda (rashladne vitrine), zaštitu objekta od atmosferskih uticaja i vetra, mokre čvorove, uvođenje radijatorskih instalacija i sistema klimatizacije prostora, adekvatan parking prostor; ali i doprineti komforu korisnika objekta kroz izgled samog objekta, ozelenjavanje prostora i parcele objekta, predviđen prostor za kafe bar i sl.

Projekat obuhvata izgradnju objekata Gradske pijace: građevinske i građevinsko zanatske radove, hidrotehničke instalacije, elektroenergetske instalacije, telekomunikacione i signalne instalacije (strukturna mreža, WiFi instalacija, sistem za dojavu požara), mašinske instalacije i spoljno uređenje (popločavanje, ograda, unutrašnja saobraćajnica, ozelenjavanje).

Preduzeće se sve neophodne mere da se nelagodni uticaji buke na okolno stanovništvo svedu na minimalnu meru.

Realizacija projekta doprineće unapređenju kvaliteta života i očuvanju zdravlja lokalnog stanovništva (korisnika objekta), kroz poboljšane temperaturne uslove u svim delovima godine, i obezbeđenje adekvatnih (prvenstveno higijenskih) uslova za obavljanje ovog tipa trgovinske delatnosti. Spoljašnje okruženje je unapređeno vizuelno poboljšanim objektom. Završetak projekta učiniće lokaciju atraktivnom i vizuelno i po unapređenju obavljanja trgovinske delatnosti. Detaljniji opis projekta dostupan je na zvaničnom sajtu Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu.

Mapa koja prikazuje postojeći objekat sa užim okruženjem

Mapa koja prikazuje objekat sa širim okruženjem i nazivima ulica

3. Regulatorni zahtevi

3.1. Nacionalni zahtevi za uključenje zainteresovanih strana

Propisi koji se između ostalog bave predmetom angažovanja zainteresovanih strana:

- Ustav Republike Srbije⁶⁰ proglašava vladavinu prava i socijalne pravde, počiva na načelima građanske demokratije, ljudskih i manjinskih prava i sloboda, daje pravo pristupu informacijama i iznošenju stava.
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja⁶¹, daje pravo pristupu, definiše procedure pristupa i ograničenja javnim informacijama.
- Zakon o zaštitniku građana⁶², formira nezavistan državni organ koji štiti ljudska prava, prava manjina i slobode građana.
- Zakon o planiranju i izgradnji⁶³
- Arhuska konvencija: Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne

⁶⁰ „Sl. glasnik RS”, br. 98/06 i 115/21

⁶¹ „Sl. glasnik RS”, br. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10 i 105/21

⁶² „Sl. glasnik RS”, br. 105/21

⁶³ „Sl. glasnik RS”, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021

sredine. Osnovno je pravo svih generacija da žive u okruženju koje je adekvatno za njihovo zdravlje. Konvenciju je ratifikovala Republika Srbija 2009. godine.

- 3.2. Potrebno je da projekat ispuni uslove za angažovanje zainteresovanih strana EIB-a u vezi sa otkrivanjem informacija, konsultacijama i upravljanjem žalbama predstavljenim u EIB-ovim ekološkim i socijalnim standardima, posebno u standardu 10 za angažovanje zainteresovanih strana.

Svrha ovog Plana je, kao što Standard 10 EIB podrazumeva, angažovanje zainteresovanih strana na inkluzivan i iterativni način koji uključuje, u različitom stepenu:

- identifikaciju zainteresovanih strana,
- analizu i planiranje angažovanja zainteresovanih strana,
- eliminaciju prepreka bilo koje vrste koje sprečavaju učestvovanje,
- javno objavljivanje, širenje i pravovremeni pristup informacijama, i dostupnost informacija u vezi sa projektom,
- smislene javne konsultacije i interaktivno učešće zainteresovanih strana, posebno sa onima na lokalnom nivou i
- mehanizam koji obezbeđuje efikasan i uredan žalbeni postupak, pre i tokom implementacije projekta.

Specifični zahtevi za angažovanjem primenjuju se u slučajevima osetljivih (ranjivih) grupa, kako je opisano u Standardu 7 EIB Prava i interesi osetljivih grupa.

4. Prethodne aktivnosti u angažovanju učesnika

U fazi pre početka izvođenja radova najbitnije aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana obuhvatile su pre svega dogovore predstavnika EIB i MDULS. Predstavnici MDULS su u razgovoru sa predstavnicima Opštine Sjenica definisali različite potrebe i uz učešće mišljenja javnog mnjenja utvrdili prioritete. Ključni argument za definisanje prioriteta je svakako projekat od izuzetnog značaja za lokalnu zajednicu. Održani su i detaljni razgovori predstavnika MDULS i opštine Sjenica. Izvršen je pregled stanja objekta, i sagledana raspoloživost dostupne tehničke dokumentacije. Dogovorena je strategija daljih postupaka za realizaciju potvrđenog projekta.

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave se obratilo Ministarstvu zaštite životne sredine za izdavanje Mišljenja o potrebi izrade Studije o proceni uticaja na životnu sredinu za Projekat: Izvođenje radova na izgradnji zelene pijace u Sjenici. Na osnovu Mišljenja, broj 011-00-00521/2020-03 od 04.08.2020. godine, izdatog od strane nadležnog organa Ministarstva zaštite životne sredine, Projekat lokalne infrastrukture, „Partnerstvo za lokalni razvoj“ – Izgradnja zelenih pijaca i rekonstrukcija i uređenje postojećih zelenih pijaca, se ne nalazi na Listi I i Listi II Uredbe o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu („Sl. glasnik RS”, br.

114/08), na osnovu čega je zaključeno da ne postoji zakonska obaveza pokretanja procedure procene uticaja na životnu sredinu.

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, Jedinica za implementaciju projekta "Partnerstvo za lokalni razvoj", obratilo se Zavodu za zaštitu prirode Srbije sa zahtevom od 18.11.2021. godine za izdavanje Mišljenja o statusu Projekta u odnosu na regulativu Natura 2000 ekološke mreže Evropske unije. Na osnovu Mišljenja Zavoda za zaštitu prirode Srbije 03 br. 021-3823/3 od 29.12.2021. godine, uvidom u Centralni registar zaštićenih prirodnih dobara, dokumentaciju Zavoda i dokumentaciju koja je dostavljena Zavodu, a u skladu sa propisima koji regulišu oblast zaštite prirode, utvrđeno je da područje u okviru predmetnog Projekta ne ulazi unutar zaštićenih područja za koje je sproveden ili pokrenut postupak zaštite, niti je u obuhvatu ekološki značajnih područja ekološke mreže Srbije. Prema raspoloživim podacima, na područjima predviđenim za realizaciju Projekta „Partnerstvo za lokalni razvoj“ nije utvrđeno prisustvo Natura 2000 vrsta, odnosno potencijalnih staništa koja bi ušla na preliminarnu listu Natura 2000 područja.

5. Identifikacija i analiza zainteresovanih strana

Sagledavajući zahteve EIB i sadržaj ovog konkretnog plana, utvrđuju se zainteresovane strane kao pojedinci, grupe ili institucije na koje će ovaj projekat imati direktan ili indirektan uticaj. Identifikacija zainteresovanih strana sledi iz identifikacije uticaja, koji mogu biti pozitivni ili negativni. Značaj uticaja motivisaće zainteresovane strane da blagovremeno dođu do pravih informacija, kako bi uključivanjem svog mišljenja uticali na ishod projekta.

U ovom slučaju nije očekivano da se spisak zainteresovanih strana menja tokom implementacije projekta, ali ukoliko dođe do promena, ovaj Plan će biti ažuriran.

Uzimajući u obzir obim, trajanje građevinskih radova, lokaciju objekta i ograničen uticaj, zainteresovane strane koje treba uključiti u projekat su članovi društvene zajednice kojima su dostupne usluge objekta (prodavci i kupci korisnici objekta), posebno stanovnici koji žive u neposrednom okruženju. Pisanim informacijama, svi zainteresovani će se obaveštavati o planiranim građevinskim radovima, dostupnoj tehničkoj dokumentaciji, vremenskim okvirima i mogućim uticajima na okruženje, uključujući i planirane mere ublažavanja uticaja. Sve informacije biće zvanično dostupne na sajtu MDULS i Opštine.

Tabelarni prikaz zainteresovanih strana

Zainteresovane strane	Populacija	Vrsta i metod komunikacije (predloženi mediji)	Vreme
<i>Akteri u projektu</i>			
UNDP	n/a	Službena prepiska koja sadrži bitne informacije o toku realizacije projekta Sastanci Izveštaj o napretku projekta	U toku Od inicijacije i za sve vreme implementacije projekta periodično

Zainteresovane strane	Populacija	Vrsta i metod komunikacije (predloženi mediji)	Vreme
<i>Nacionalni državni ograni</i>			
Vlada Republike Srbije	n/a	Službena prepiska koja sadrži bitne informacije o toku realizacije projekta	U toku Od inicijacije i za sve vreme implementacije projekta periodično
Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave	n/a	Službena prepiska Redovni sastanci Komunikacija sa svim zainteresovanim stranama u vezi tekućih informacija o fazama realizacije projekta, vremenskim rokovima i detaljima od trenutnog interesa. Inicijativa za pokretanje rešavanja svih bitnih pitanja koja se tiču pripreme i realizacije projekta	U toku Od inicijacije i za sve vreme implementacije projekta u kontinuitetu
Ministarstvo zaštite životne sredine	n/a	Službena prepiska i sastanci po potrebi i po dinamici koju diktira tempo realizacije projekta, u fazi od značaja za zainteresovanu stranu. Opština i MDULS će vršiti transfer bitnih informacija, kako bi se blagovremeno rešila sva pitanja od značaja za pripremu i realizaciju projekta.	Od početka do realizacije projekta
Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja	n/a	Službena prepiska i sastanci po potrebi i po dinamici koju diktira tempo realizacije projekta, u fazi od značaja za zainteresovanu stranu. Opština i MDULS će vršiti transfer bitnih informacija, kako bi se blagovremeno rešila sva pitanja od značaja za pripremu i realizaciju projekta.	Od početka do realizacije projekta
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	n/a	Službena prepiska i sastanci po potrebi i po dinamici koju diktira tempo realizacije projekta, u fazi od značaja za zainteresovanu stranu. Opština i MDULS će vršiti transfer bitnih informacija, kako bi se blagovremeno rešila sva pitanja od značaja za pripremu i realizaciju projekta.	Od početka do realizacije projekta
<i>Lokalna samouprava</i>			
Opština Sjenica	n/a	Službena prepiska Sastanci	Pre i tokom implementacije projekta

Zainteresovane strane	Populacija	Vrsta i metod komunikacije (predloženi mediji)	Vreme
Opštinska uprava – Odeljenje za privredu i razvoj	n/a	Projektna dokumentacija Zahtevi za dozvole Zvanična prepiska i sastanci radi poboljšanja projekta i usklađivanja propisa	Pre i tokom implementacije projekta
Opštinska uprava – Odeljenje za budžet i finansije	n/a	Projektna dokumentacija Zahtevi za dozvole Zvanična prepiska i sastanci	Pre i tokom implementacije projekta
Opštinska uprava – Odeljenje za urbanizam, imovinsko pravne poslove i zaštitu životne sredine	n/a	Projektna dokumentacija Zahtevi za dozvole Zvanična prepiska i sastanci	Pre i tokom implementacije projekta
Opštinska uprava – Odeljenje za društvene delatnosti	n/a	Projektna dokumentacija Zahtevi za dozvole Zvanična prepiska i sastanci	Pre i tokom implementacije projekta
Opštinska uprava – Odeljenje za inspeksijske poslove	n/a	Projektna dokumentacija Zahtevi za dozvole Zvanična prepiska i sastanci	Pre i tokom implementacije projekta
Opštinska uprava – Odeljenje za poslove organa opštine, opštu upravu i zajedničke poslove	n/a	Projektna dokumentacija Zahtevi za dozvole Zvanična prepiska i sastanci	Pre i tokom implementacije projekta
<i>Lokalna zajednica – korisnici objekta</i>			
Korisnici usluga objekta Gradske pijace (prodavci i kupci)	n/a	Informacije o projektu i mehanizmu prigovora na veb lokaciji MDULS i Opštine Informacije putem lokalnih medija: novine, radio, TV stanica Žalbeni postupak	Tokom priprema i za vreme izvođenja radova u objektu
Stanovnici okolnih zgrada	n/a	Informacije o projektu i mehanizmu prigovora na veb lokaciji MDULS i Opštine Informacije putem lokalnih medija: novine, radio, TV stanica Žalbeni postupak	Tokom priprema i za vreme izvođenja radova u objektu
<i>Grupe zainteresovanih strana</i>			
Izvođač radova i njegovi podizvođači na izvođenju radova na objektu	Trenutno nepoznato, Procena 35	Službena prepiska Redovni nedeljni sastanci, a po potrebi i češće, Informacije iz ugovora Obuke Oglasna tabla Elektronska adresa MDULS i Opštine Žalbeni postupak	Neposredno pre početka radova, a nakon potpisivanja ugovora i sve vreme tokom izvođenja radova, do primopredaje i isteka garantnog roka
Stručni nadzor nad izvođenjem radova	Procena 9	Redovni nedeljni sastanci, a po potrebi i češće Kompletna ugovorna dokumentacija Oglasna tabla Elektronska adresa MDULS i Opštine Žalbeni postupak	Neposredno pre početka radova, a nakon potpisivanja ugovora i sve vreme tokom izvođenja radova, do primopredaje i isteka garantnog roka

Zainteresovane strane	Populacija	Vrsta i metod komunikacije (predloženi mediji)	Vreme
Konsultant za nadzor sprovođenja ESMP-a	Očekivano 1	Periodični sastanci Ugovorna dokumentacija Oglasna tabla Elektronska adresa MDULS i Opštine Žalbeni postupak	Neposredno pre početka radova, a nakon potpisivanja ugovora i sve vreme tokom izvođenja radova, do primopredaje i isteka garantnog roka
Nevladine organizacije	Nijedan do danas	Informacije o projektu i mehanizmu prigovora na veb lokaciji MDULS Informacije putem lokalnih medija: novine, radio, TV stanica Zvanična prepiska i sastanci Žalbeni postupak	Pre i tokom implementacije projekta
Lokalni mediji	n/a	Saopštenja za medije Konferencije za medije Informacije o projektu i mehanizmu prigovora na veb lokaciji MDULS Informacije putem lokalnih medija: novine, radio, TV stanica Žalbeni postupak	U fazi pripreme i tokom implementacije projekta, kontinualno
Projektant Tehnička kontrola	16	Po potrebi sastanci Elektronska adresa MDULS i Opštine Žalbeni postupak	U fazi izrade tehničke dokumentacije i tokom realizacije projekta

6. Objavljivanje informacija i programi angažovanja zainteresovanih strana

Dostupnost informacija objavljivanjem na javnosti pristupačan način, kao i jasan program angažovanja zainteresovanih strana obezbeđuju njihovo značajno aktiviranje.

Zainteresovane strane će se uključiti kroz pružanje informacija za sve vreme izvođenja projekta putem:

6.1. Objavljivanja Plana i javne rasprave

- Obaveštenje / poziv o javnim konsultacijama se oglašava na zvaničnom sajtu Opštine, oglasnoj tabli u prostorijama Opštine i u lokalnim medijima. Takođe se obaveštenje sa linkom ka zvaničnom sajtu Opštine, na kojem se nalaze informacije o javnim konsultacijama, postavlja na zvanični sajt Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu.
- Uz obaveštenje se na zvaničnom sajtu Opštine izlaže nacrt Plana upravljanja životnom sredinom i društvom. Cela verzija nacrta Plana će biti raspoloživa i u štampanom obliku u prostorijama Opštine.

- Sve zainteresovane strane mogu da podnesu sugestije i primedbe na izloženi nacrt Plana za vreme javnih konsultacija u pisanom obliku putem e-maila i u prostorijama Opštine u roku od 15 kalendarskih dana od dana objavljivanja nacrta Plana.

6.2. Informisanje i podizanje svesti o funkcionisanju žalbenog mehanizma

Tokom javne rasprave o ovom Planu, biće objašnjeni važni elementi žalbenog mehanizma, uključujući uloge i odgovornosti, mesta komunikacija, žalbeni ciklus i drugi pravni lekovi na koje članovi zajednice imaju pravo. Žalbeni formular će biti dostupan na veb-sajtu Opštine, a štampani primerci će biti na raspolaganju u Opštinskoj upravi Sjenica i kod Izvođača radova.

6.3. Informacija o građevinskim radovima

Informacije o građevinskim radovima će biti dostupne na gradilištu. Table s osnovnim podacima o vrsti projekta, rokovima i učesnicima će biti istaknute u skladu sa važećim propisima.

7. Mehanizam žalbe

Prijem i rešavanje prigovora će se obavljati po sledećoj proceduri, koja je u skladu sa smernicama EIB-a:

7.1. Prijem prigovora

Korisnik može podneti prigovor u pisanoj formi na pripremljenom obrascu Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave (MDULS) ili opštini Sjenica:

- Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave
Jedinica za implementaciju projekta “Partnerstvo za lokalni razvoj”
Tel: +381 11 3620 622; +381 63 430 314
E-mail: jedinica.projekti@mduls.gov.rs, ivana.matijevic@mduls.gov.rs
- Opština Sjenica
Tel: +381 20 741 071
E-mail: opstina@sjenica.rs

7.2. Postupanje sa prigovorima

7.2.1. Prigovori se mogu dostaviti i Izvođaču radova. Obrasci za javni prigovor / žalbe će biti dostupni na odgovarajućim lokacijama u blizini gradilišta u štampanom obliku, i na taj način će biti dostupni javnosti. Korisnik objekta i Izvođač će biti obavezni da sve primljene prigovore dostave MDULS u roku od 5 dana od dana prijema prigovora.

7.2.2. Opština Sjenica je dužna da dostavi sve primljene prigovore u MDULS u roku od 5 dana od dana prijema prigovora. Sve žalbe će biti evidentirane u Registru žalbi, a MDULS će potvrditi prijem podnosioca prigovora u roku od 7 kalendarskih dana (u slučaju da prigovor nije podnet anonimno).

7.2.3. Podnositelj prigovora će biti informisan o predloženim korektivnim merama i aktivnostima u roku od 20 radnih dana od dana prijema prigovora.

7.2.4. MDULS će pratiti način na koji se rešavaju žalbe i redovno će ažurirati Registar žalbi.

7.3. Grafički prikaz žalbenog mehanizma

Jasan postupak po žalbi je grafički prikazan u nastavku ovog priloga i biće dostupan zainteresovanim stranama na zvaničnim sajtovima MDULS i opštine Sjenica, kao i u njihovim prostorijama.

7.4. Obrazac za javni prigovor / žalbu

Obrazac za javni prigovor / žalbu je dat je u nastavku ovog priloga i biće dostupan zainteresovanim stranama na zvaničnim sajtovima opštine Sjenica i MDULS i u njihovim prostorijama. MDULS će objaviti i redovno ažurirati svu relevantnu dokumentaciju i informacije o žalbenoj proceduri na svom zvaničnom sajtu, kao i na zvaničnom sajtu opštine Sjenica.

8. Izveštavanje

Izveštaji o angažovanju zainteresovanih strana pripremaju se periodično, javno su dostupni, kako bi se osigurala transparentnost u svakom momentu. Izveštaji za objavljivanje po pravilu ne sadrže lične podatke, već je od značaja samo njihova sadržina. U izveštaju se evidentiraju pokrenuta pitanja, preduzete aktivnosti i iznose zaključci.

Izveštaji se podnose MDULS i EIB. Uzevši u obzir očekivano vreme realizacije konkretnog projekta, EIB se može proslediti finalni izveštaj, izuzev ukoliko tokom realizacije projekta ne dođe do neočekivanih uticaja koji će zahtevati značajne promene u vezi sa sprovođenjem plana angažovanja zainteresovanih strana.

Izveštaji će biti objavljeni na sajtu MDULS i opštine Sjenica.

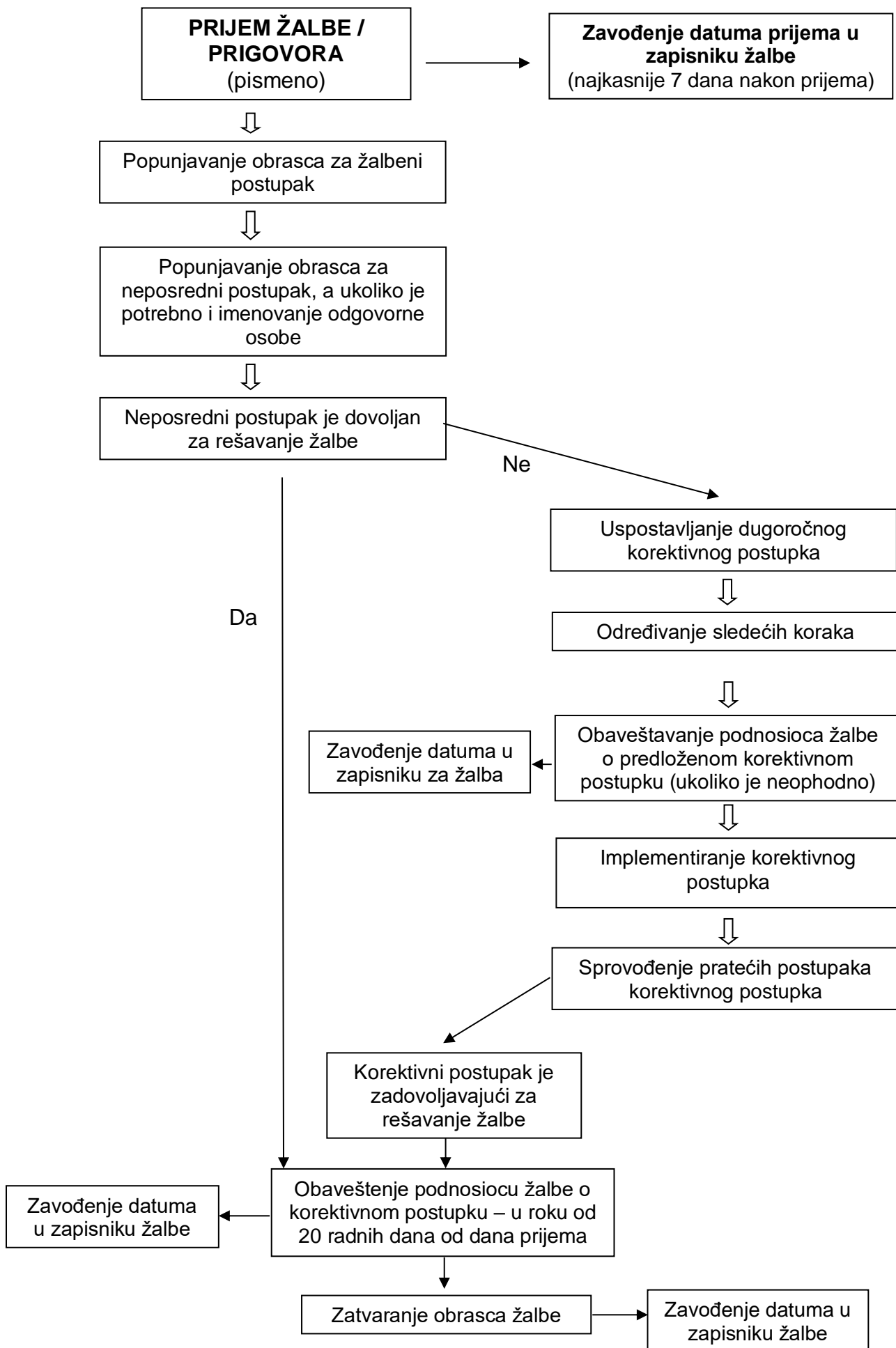
9. Resursi i odgovornosti

Ovaj Plan angažovanja zainteresovanih strana će primeniti Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave – Jedinica za implementaciju projekta "Partnerstvo za lokalni razvoj", a za potrebe opštine Sjenica.

Odgovorna osoba za sprovođenje Plana angažovanja zainteresovanih strana je:

Ivana Matijević.

E-mail: ivana.matijevic@mduls.gov.rs

OBRAZAC ZA JAVNI PRIGOVOR / ŽALBU (obrazac SEP)

Referentni broj:

Ime i prezime:

Datum prijema:

Zahtevi u vezi
ličnih podataka:

Želim da podnesem prigovor anonimno.

Zahtevam da se moji lični podaci objavljuju samo uz moju saglasnost

Podaci za
kontakt:

Adresa:

Telefon:

E-mail:

Jezik za
komunikaciju:

Srpski

Drugi:

Opis incidenta ili
prigovora:

Šta se dešava ? Gde ? Kada ? Kome ? Koje su posledice uočenog problema?

Datum incidenta
ili prigovora:

Desio se jednom:

Dogodio se više puta:

Problem je tekući:

Očekivanja od
rešenja
problema:

Preostali podaci u Prilogu V će se uneti posle definisanja toka i sadržaja javne rasprave od strane JIP-a i opštine Sjenica.

Prilog V – Izveštaj sa javne prezentacije ESMP-a

Treba da sadrži sledeće:

- opšti podaci o prezentaciji (datum, mesto, vreme, broj i struktura prisutnih itd),
- foto dokumentacija,
- primljeni komentari,
- analiza komentara i opši zaključci o uticaju projekta na životnu sredinu i lokalnu zajednicu.

A) Poziv na javnu prezentaciju:

Podaci o Investitoru:	Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave (Jedinica za implementaciju projekta - PIU), za potrebe Opština Sjenica, Ulica Zmaja od Bosne br. 1, Sjenica
Naziv i lokacija objekta:	Gradska pijaca, Ulica Isa-bega Ishakovića, Sjenica kat. parc. 2278/1 i 590/2, KO Sjenica
Vrsta tehničke dokumentacije:	PZI – Projekat za izvođenje

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave

(Jedinica za implementaciju projekta - PIU)

obaveštava zainteresovanu javnost

da javni uvid u

Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice

izrađen u skladu sa osnovnim principima standarda

Evropske investicione banke (EIB)

- Obaveštenje/poziv o javnim konsultacijama se oglašava na zvaničnom sajtu Opštine, oglasnoj tabli u prostorijama Opštine i u lokalnim medijima. Takođe se obaveštenje sa linkom ka zvaničnom sajtu Opštine, na kojem se nalaze informacije o javnim konsultacijama, postavlja na zvanični sajt Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu.
- Uz obaveštenje se na zvaničnom sajtu Opštine izlaže nacrt Plana upravljanja životnom sredinom i društvom i prezentacija koja predstavlja sumiranu verziju Plana. Cela verzija nacrta Plana i prezentacija koja predstavlja sumiranu verziju Plana će biti raspoloživa i u štampanom obliku u prostorijama Opštine.

- Sve zainteresovane strane mogu da podnesu sugestije i primedbe na izloženi nacrt Plana za vreme javnih konsultacija u pisanom obliku putem e-maila i u prostorijama Opštine u roku od 15 kalendarskih dana od dana objavljivanja nacrta Plana.

B) Spisak lica koja su izvršila javni uvid:

<u>Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice</u>		
Gradska pijaca, Ulica Isa-bega Ishakovića, Sjenica		
PZI – Projekat za izvođenje		
IME I PREZIME	FIRMA	POTPIS

C) Formular primedbi i mišljenja na Plan:

<u>Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice</u>		
Gradska pijaca, Ulica Isa-bega Ishakovića, Sjenica		
PZI – Projekat za izvođenje		
OBRAZAC PRIGOVORA / KOMENTARA		
IME I PREZIME:		DATUM:
PRIMEDBE / MIŠLJENJE PODNOSIM ANONIMNO		
PODACI ZA KONTAKT :	ADRESA:	
	TELEFON:	
	e – mail:	
PRIMEDBE / MIŠLJENJE :		

IZVEŠTAJ O JAVNOM UVIDU

u Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice (ESMP) –

Gradska pijaca, Ulica Isa-bega Ishakovića, Sjenica

PZI – Projekat za izvođenje

Obaveštenja, termini, mesta i identifikovane zainteresovane strane za javne konsultacije

U skladu sa zahtevima Evropske investicione banke (EIB), obavljen je javni uvid i održane su javne konsultacije u vezi sa Planom upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice u Sjenici u periodu od do 2022. godine.

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave (Jedinica za implementaciju projekta - PIU), je uputilo poziv za javni uvid i konsultacije zainteresovanoj javnosti, organima i organizacijama preko sledećih medija:

- Zvanični sajt opštine Sjenica, dana.....2022. godine
- Zvanični sajt Ministarstva, dana.....2022. godine
- Oglasna tabla u prostorijama Opštine i
- Lokalni mediji.

Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice je stavljen na uvid u štampanom obliku u prostorijama Opštinske uprave Sjenica, kancelarija broj, u Ulici Zmaja od Bosne br. 1, u periodu oddo.....2022. godine.

Zainteresovana javnost je primedbe i mišljenje na Plan upravljanja zaštitom životne sredine i društvene zajednice, mogla da dostavi poštom na adresu, lično u prostorijama Opštine, kao i elektronski na mail adresu Opštine, do2022. godine u 15 časova.

Javni uvid u dokumentaciju Plana u opštini Sjenica su obavili:

- 1.
- 2.

Primedbe i mišljenje u pisanoj formi i e-mailom su dostavili (kratak sadržaj):

- 1.
- 2.

Stav obrađivača i Investitora u vezi sa primedbama i mišljenjima:

- 1.
- 2.

Prilog VI – Plan upravljanja otpadom

Otpad koji se reguliše ovim planom, a nastaje u procesu izvođenja radova na izgradnji objekta Gradske pijace u Sjenici, obuhvata elemente i materijale koji nastaju posle demontaže, odnosno uklanjanja privremenih objekata na predmetnoj lokaciji, ograde oko parcele i ulaznih kapija, kao i materijale i delove koji su ostaci pri izvođenju ugovorenih radova. Ovaj Plan, izrađen u fazi izrade projekta za izvođenje, sadrži principe, opise i konkretna rešenja za upravljanje otpadom. Izabrani izvođač radova će biti u obavezi da, 8 dana pre početka radova, službi nadzora preda Plan organizacije gradilišta i Plan upravljanja otpadom sa detaljnim opisima planiranih postupaka tokom kompletnog izvođenja radova na objektu. U predmeru i predračunu radova koji je sastavni deo tehničke dokumentacije za izvođenje radova, pa samim tim i sastavni deo ugovora koji će se sklopiti sa odabranim izvođačem radova, jasno su definisane ugovorne obaveze Izvođača radova po pojedinačnim pozicijama grupe radova na demontaži elemenata obuhvaćenih planiranim radovima na objektu. Za razliku od standardnih opisa i obaveza za ovu grupu radova, u ovom predmeru su opisi precizirani u smislu obaveza vezanih za tretman demontiranih materijala i elemenata, kao građevinskog otpada različitih kategorija. Ovakvim pristupom se stvaraju uslovi da Služba nadzora, koja ima osnovni zadatak da u postupku izvođenja radova zastupa javni interes i interes Investitora, uspostavi mehanizam kontrole prikupljanja i praćenja toka otpada sa gradilišta do konačnog tretmana po Zakonu.

Obaveze Izvođača radova su da na gradilištu organizuje i blagovremeno obavi:

1. Razvrstavanje otpada prema Katalogu iz Pravilnika o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji otpada („Sl. glasnik RS“, br. 56/2010, 93/2019 i 39/2021). U predmeru i predračunu građevinskih i građevinsko-zanatskih radova tehničke dokumentacije, predviđene su pozicije za ove radne postupke.
2. Razvrstani otpad će Izvođač radova, do predaje ovlašćenom operateru, čuvati na adekvatan način, prema vrsti i svojstvima, u vrećama, kontejnerima, na paletama i slično, kako bi se sprečilo rasipanje i mešanje sa drugim materijalima.
3. Obeležavanje upakovanog otpada sa oznakama generatora, mesta nastanka i naziv i klasifikacioni broj otpada u skladu sa Pravilnikom.
4. Formiranje dokumenta o kretanju otpada u skladu sa članom 45 Zakona o upravljanju otpadom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09, 88/10, 14/16 i 95/18-dr. zakon) i Pravilnikom o obrascu Dokumenta o kretanju otpada i uputstvu za njegovo popunjavanje („Sl. glasnik RS“, br. 114/13).

Detaljni postupci vezani za pojedine vrste otpada sa gradilišta, a vezano za izvođenje planiranih radova, biće opisani u posebnom delu ovog Plana i oni predstavljaju konkretne obaveze Izvođača radova, koji mora da ih obradi u svom Planu upravljanja otpadom.

Redosled prioriteta u praksi upravljanja otpadom je sledeći:

- ponovna upotreba, odnosno korišćenje proizvoda za istu ili drugu namenu;
- reciklaža odnosno tretman radi dobijanja sirovine za proizvodnju istog ili drugog proizvoda (tretiranje otpada koji nije moguće više koristiti u postojećem obliku i njegovo korišćenje u proizvodnji novog proizvoda);
- iskorišćenje odnosno korišćenje vrednosti otpada (spaljivanje uz korišćenje energije).

Cilj mera koje se planiraju za upravljanje otpadom je da se:

- uspostavi efikasan sistem za upravljanje otpadom;
- utvrde podaci o vrstama, količinama i tokovima otpada;
- smanje količine generisanog otpada i njegovih opasnih karakteristika;
- maksimalno iskoristi otpad čiji nastanak ne može da se spreči;
- u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i na ekonomski isplativ način odloži otpad koji ne može ponovo da se koristi;
- ostvari saradnja sa predstavnicima nadležnih organa.

1. Vrste otpada

Racionalan pristup upravljanju otpadom sa predmetnog gradilišta nameće klasifikaciju prema mogućnosti ponovne upotrebe i to:

- materijali i elementi koji mogu da se koriste ponovo u izvornom obliku (ne smeju da sadrže opasne materije, koje bi ih klasifikovale kao opasan otpad);
- materijal za reciklažu (ne sme da sadrži opasne materije koje bi ga klasifikovale kao opasan otpad);
- standardni građevinski i otpad od rušenja (svi materijali nastali u toku izvođenja radova, a koji ne spadaju u dve prethodne kategorije);
- opasan otpad (sav opasan otpad koji je nastao kao posledica izvođenja radova na gradilištu).

U tabeli 1 je u skladu sa Pravilnikom o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji otpada („Službeni glasnik RS“, br. 56/2010, 93/2019 i 39/2021) prikazana lista otpada koja može da nastane na predmetnom gradilištu.

Na gradilištu se, za izvođenje planiranih radova, ne očekuje demontaža ili nastajanje opasnog otpada. Da bi Plan obuhvatio i sve eventualne slučajeve koji mogu da nastanu zbog nepotpune

dokumentacije postojećeg stanja i nemogućnost da se to stanje utvrdi pre početka izvođenja radova, u završnom poglavlju će biti obrađen i postupak tretmana opasnog otpada koji bi mogao da se pojavi na gradilištu.

TABELA 1: Lista otpada koji može da bude generisan na gradilištu

17	GRAĐEVINSKI OTPAD I OTPAD OD RUŠENJA (UKLJUČUJUĆI I ISKOPANU ZEMLJU SA KONTAMINIRANIH LOKACIJA)
17 01	beton, cigle, crep i keramika
17 01 01	Beton
17 01 02	Cigle
17 02	drvo, staklo i plastika
17 02 01	Drvo
17 02 02	Staklo
17 02 03	Plastika
17 03	bituminozne mešavine, katran i katranski proizvodi
17 03 02	bituminozne mešavine drugačije od onih navedenih u 17 03 01
17 04	metali (uključujući i njihove legure)
17 04 01	bakar, bronza, mesing
17 04 02	Aluminijum
17 04 04	Cink
17 04 05	gvožđe i čelik
17 05	zemlja (uključujući zemlju iskopanu sa kontaminiranih lokacija), kamen i iskop
17 05 04	zemlja i kamen drugačiji od onih navedenih u 17 05 03
17 08	građevinski materijal na bazi gipsa
17 09	ostali otpadi od građenja i rušenja
17 09 04	mešani otpadi od građenja i rušenja drugačiji od onih navedenih u 17 09 01 i 17 09 02 i 17 09 03
15	OTPAD OD AMBALAŽE, APSORBENTI, KRPE ZA BRISANJE, FILTERSKI MATERIJALI I ZAŠTITNE TKANINE, AKO NIJE DRUGAČIJE SPECIFICIRANO
15 01	ambalaža (uključujući posebno sakupljenu ambalažu u komunalnom otpadu)
15 01 01	papirna i kartonska ambalaža
15 01 02	plastična ambalaža
15 01 03	drvena ambalaža
15 01 04	metalna ambalaža
20	KOMUNALNI OTPAD (KUĆNI OTPAD I SLIČNI KOMERCIJALNI I INDUSTRIJSKI OTPAD), UKLJUČUJUĆI ODVOJENO SAKUPLJENE FRAKCIJE
20 03	ostali komunalni otpad
20 03 01	mešani komunalni otpad

Tabela 2: Količine otpada prema klasifikaciji (Popunjiva Izvođač u svom Planu upravljanja otpadom):

(Primer)

broj	jed. mere	količina	vrsta građevinskog otpada
17 01			
17 01 01	m ³	65.00	beton

itd. za sve ostale generisane vrste otpada na gradilištu, po količinama utvrđenim na licu mesta.

Nastali otpad, rezultat zemljanih, građevinskih i građevinsko-zanatskih radova, biće evakuisan prema uslovima nadležnog komunalnog preduzeća, odnosno ovlašćenog operatera koji poseduje dozvolu za upravljanje otpadom, a u skladu sa Odlukom organa lokalne samouprave o utvrđivanju lokacije za odlaganje građevinskog otpada.

U toku rada objekta Gradske pijace nastajće sledeće vrste otpada i otpadnih voda: komunalni otpad, reciklabilni otpad, organski otpad, sanitarno-fekalne otpadne vode, otpadne vode od održavanja pijačnog platoa i uslovno čiste atmosferske vode. Ovim otpadom će se upravljati i postupati u skladu sa zakonskom regulativom, projektnom dokumentacijom i uslovima nadležnih javnih i komunalnih preduzeća, a sa ciljem izbegavanja / umanjenja negativnih uticaja na životnu sredinu.

2. Predložene mere i aktivnosti u upravljanju otpadom

Neadekvatno upravljanje otpadom, a posebno njegovo neadekvatno odlaganje može da ima značajan negativan uticaj na zdravlje stanovnika i životnu sredinu. Neposredno se javlja uticaj na vazduh, podzemne i površinske vode, zemljište, biljni i životinjski svet.

Stoga je neophodno da se sav otpadni materijal koji nastane u procesu izvođenja građevinskih radova (komunalni otpad, građevinski materijali, staklo, metalni otpad, plastika i sl) propisno sakupi, razvrsta i odloži na za to predviđen i propisima regulisan način.

Za vreme građevinskih radova, obavezno je odvojeno sakupljanje i priprema sledećih ostataka za reciklažu / ponovnu upotrebu:

- Drvni otpad;
- Staklo;
- Metalni otpad;
- Ambalaža.

U cilju pravilnog upravljanja nastalim otpadnim materijama, Izvođač radova je u obavezi da se pridržava propisanih mera koje su navedene u ovom poglavlju. Razvrstavanje otpada je postupak određivanja vrste otpada prema poreklu, karakteru i kategoriji otpada. Preporuka je da se razvrstavanje vrši odmah na mestu nastajanja otpada kako bi se pravilno uskladištio na mestu privremenog skladištenja.

Ukoliko odvojeno sakupljanje na mestu nastanka nije izvodljivo, pomešani otpad od demontaže i ostataka od montaže se može predati ovlašćenom operateru za transport, tretman i odlaganje svih kategorija otpada koje nastanu na lokaciji.

Obeležavanje upakovanog otpada koji se koristi kao sekundarna sirovina vrši se stavljanjem natpisa koji sadrži naziv i sedište ili registrovani znak generatora otpada, naziv i indeksni broj otpada u skladu sa propisom kojim se uređuju kategorije, klasifikacija i ispitivanje otpada.

3. Kretanje otpada

Prema Zakonu o upravljanju otpadom („Sl. glasnik RS“, br. 36/2009, 88/2010, 14/2016 i 95/2018-dr. zakon) na osnovu člana 45, kretanje upakovanog i obeleženog otpada prati poseban Dokument o kretanju otpada, osim otpada iz domaćinstva. Generator otpada je dužan da klasifikuje otpad pre otpočinjanja kretanja otpada i popunjava dokument o kretanju otpada. Izvođač radova ima obavezu da čuva kompletirani Dokument o kretanju otpada najmanje dve godine. Obrazac Dokumenta o kretanju otpada je štampan uz Pravilnik o obrascu dokumenta o kretanju otpada i uputstvu za njegovo popunjavanje („Sl. glasnik RS“ br. 114/13).

Otpad se skladišti na mestima koja su tehnički opremljena za privremeno čuvanje otpada na lokaciji generatora (ili vlasnika otpada). Skladištenje otpada vrši se na način koji minimalno utiče na zdravlje ljudi i životnu sredinu. Skladište otpada koji se koristi kao sekundarna sirovina može biti otvorenog ili zatvorenog tipa, ograđeno i pod stalnim nadzorom. Prostor na kom se vrši skladištenje otpada koji se koristi kao sekundarna sirovina mora biti namenjen za obavljanje aktivnosti skladištenja. Za privremeno skladištenje sekundarnih sirovina, generator otpada može koristiti prostor koji mora da poseduje sledeće:

- stabilnu i nepropusnu podlogu sa odgovarajućom zaštitom od atmosferskih uticaja;
- sistem za sprečavanje nastajanja udesa;
- sistem za potpuni kontrolisani prihvrat atmosferske vode sa svih manipulativnih površina;
- sistem za zaštitu od požara, u skladu sa posebnim propisima.

Izvođač radova može deo otpada da odloži na lokalnu deponiju u skladu sa Uredbom o odlaganju otpada na deponije („Sl. glasnik RS“, br. 92/10). Uredbom su između ostalog opisane procedure za prihvrat otpada na deponiji i ispitivanje radi utvrđivanja usaglašenosti sa graničnim vrednostima. U skladu sa Aneksom 4 Uredbe, posebni tokovi inertnog otpada, kao što su npr. beton, opeka, keramika, staklo, od građevinskih radova ili demontaža, mogu da se odlažu na deponiju bez prethodnog ispitivanja, ukoliko je operater upravljanja deponijom odredio lokaciju za odlaganje ove vrste otpada.

4. Upravljanje neopasnim otpadom

Tokom obavljanja radova na predmetnom objektu generisaće se različite vrste neopasnog otpada (beton, drvo, pocinkovani lim, staklo i sl). Najstrože je zabranjeno odlaganje delova neopasnog otpada u kontejnere za komunalni otpad ili njihovo mešanje sa opasnim otpadom.

1. Građevinski otpad

Građevinski otpad i građevinski šut, koji će nastajati tokom postupaka demontaže i rušenja, kao i izvođenja građevinskih i građevinsko-zanatskih radova na objektu Gradske pijace u Sjenici, biće evakuisani sa lokacije prema uslovima nadležnog komunalnog preduzeća, odnosno ovlašćenog operatera koji poseduje dozvolu za upravljanje otpadom, a u skladu sa Odlukom organa lokalne samouprave o utvrđivanju lokacije za odlaganje građevinskog otpada.

2. Reciklabilni otpad

Reciklabilni otpad (PET ambalaža, papir, karton) će se sakupljati i razvrstavati u skladu sa odredbama Pravilnika o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji otpada („Sl. glasnik RS”, br. 56/10, 93/19 i 39/21) i Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu („Sl. glasnik RS”, br. 36/09 i 95/18-dr. zakon) i ustupaće se zainteresovanim licima – operaterima koji poseduju dozvolu za upravljanje navedenom vrstom otpada na dalji tretman, uz evidenciju i dokument o kretanju otpada.

3. Komunalni otpad

Komunalni otpad će se sakupljati i odlagati prema parternom rešenju na lokaciji. Izbor posuda za odlaganje otpada mora biti saglasan uslovima nadležnog komunalnog preduzeća. Na lokaciji gradilišta će biti postavljen standardni kontejner za čvrst komunalni otpad koji nema upotrebnu vrednost, a po svojim karakteristikama ne spada u štetne i opasne materije. Kontejner će biti na mestu gde je inače lociran za potrebe objekta postojeće pijace. Preuzimanje i odlaganje komunalnog otpada od strane komunalnog preduzeća će se vršiti redovno na osnovu uobičajene dinamike za objekat. Obaveza je nadzornog organa da vrši kontrolu zabrane odlaganja odvojeno sakupljenog građevinskog otpada u kontejnere za komunalni otpad.

5. Upravljanje opasnim otpadom

Za slučaj da se na gradilištu ustanovi da je prilikom demontaže elemenata nastao otpad koji može da bude svrstan u opasan otpad, pokrenuće se posebna procedura kojom će se, ili utvrditi da otpad ne spada u kategoriju opasnih, ili da se otpad klasifikuje kao opasan, pa će se tretirati na način kako je to propisano Zakonom i pratećim Pravilnicima.

Dokumentacija o kretanju opasnog otpada

Na osnovu člana 46. Zakona o upravljanju otpadom, kretanje opasnog otpada prati poseban Dokument o kretanju opasnog otpada, koji popunjava Izvođač radova i svako ko preuzima opasan otpad od Izvođača radova. Forma i sadržaj dokumenta su propisani Pravilnikom o obrascu dokumenta o kretanju opasnog otpada, obrascu prethodnog obaveštenja, načinu njegovog dostavljanja i uputstvu za njihovo popunjavanje („Sl. glasnik RS”, br. 17/17). Obrazac Dokumenta o kretanju opasnog otpada sastoji se od šest istovetnih primeraka od kojih prvi primerak predstavlja prethodno obaveštenje.

Obrazac prethodnog obaveštenja se elektronski dostavlja Agenciji za zaštitu životne sredine, unosom u informacijski sistem Nacionalnog registra izvora zagađivanja, a najmanje 48 sati pre započinjanja kretanja otpada. Bez unetog prethodnog obaveštenja, u zakonski propisanom roku, Dokument o kretanju opasnog otpada ne može da se formira.

Upravljanje opasnim otpadom

Za potrebe organizacije upravljanja opasnim otpadom koji bi mogao da se generiše obavljanjem radova na objektu Gradske pijace u Sjenici, u ovoj tački date su smernice za upravljanje otpadom za koji može da se pretpostavi da će se svrstati u kategoriju opasnog otpada.

Ambalaža kontaminirana opasnim supstancama

Prilikom izvođenja radova na izgradnji objekta može se generisati određena količina otpadne ambalaže koja sadrži opasne materije. Pre svega se ovo odnosi na otpadnu ambalažu od lepkova i boja koje će se koristiti za bojenje fasadnih i zidnih površina i bravarije. Nakon iskorišćenja, predmetna ambalaža će se skladištiti u privremeno skladište otpada, do predaje na zbrinjavanje ovlašćenom operateru. Za potrebe skladištenja opasnog otpada potrebno je postaviti priručni magacin na lokaciji izvođenja radova, u ograđenom i kontrolisanom delu gradilišta. Magacin mora da bude zatvoren, natkriven i obezbeđen od pristupa neovlašćenih lica. Ako postoje indicije, potrebno je da se kod akreditovane laboratorije izvrši ispitivanje i pribavi izveštaj o ispitivanju otpada. Ukoliko se ispitivanjem i izveštajem utvrdi da otpad spada u kategoriju opasnih, isti će se predavati ovlašćenom operateru uz prethodnu najavu kretanja otpada nadležnom organu i popunjavanjem Dokumenta o kretanju opasnog otpada.

Građevinski otpad kontaminiran opasnim supstancama

Imajući u vidu obim radova i vrstu materijala, nije očekivano da se generišu opasni građevinski otpadi. Ukoliko se prilikom rada naiđe na materijale za koje se može pretpostaviti da su opasni, neophodno je pribaviti izveštaj akreditovane laboratorije, a sa materijalima će se postupati adekvatno opisanim postupcima kao za ambalažni materijal. Izvođač će čuvati otpad u odgovarajućem magacinu, a zatim će ga predati ovlašćenom operateru za transport, tretman i odlaganje opasnog otpada koji nastane na lokaciji, a sa kojim Izvođač radova ima odgovarajući ugovor.

Dokumentaciju o generisanom i predatom otpadu (dokumenta o kretanju otpada i evidenciju otpada) Izvođač će držati na gradilištu, a posle toga čuvati dve godine.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Број: 011-00-00521/2020-03
Датум: 04.08.2020. године
Београд

МИНИСТАРСТВО ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И
ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Београд
Бирчанинова 6

ПРЕДМЕТ: Захтев за мишљење о потреби израде Студије о процени утицаја на животну средину

У складу са вашим дописом бр. 48-00-13/2/2020-36 од 18.06.2020. године у којем нам се обраћате са захтевом за мишљење о потреби израде Студије о процени утицаја на животну средину за пројекат локалне инфраструктуре, „Партнерство за локални развој“ односно, изградње локалних пијаца – укупно: 13 пројеката од чега 11-зелених пијаца и 2-сточне пијаце (6 нових зелених пијаца и 5 реконструкција и уређење постојећих зелених пијаца), обавештавамо вас о следећем:

На основу Закона о процени утицаја на животну средину, чл. 3, став 1. и став 2. („Службени гласник Републике Србије“, број 135/04, 36/09), предмет процене утицаја су пројекти који се планирају и изводе, промене технологије, реконструкције, проширење капацитета, преставак рада и укидање пројекта који могу имати значајан утицај на животну средину, а немају одобрење за изградњу или се користе без употребне дозволе.

Такође, у складу са критеријумима за одлучивање о потреби израде Студије о процени утицаја на животну средину, а на основу Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, број 114/08) којом су утврђени пројекти за које се обавезно израђује процена утицаја-Листа I и пројекти за које се процењује значајан или могући утицај на животну средину-Листа II, дефинисани су пројекти за које је неопходно отпочети процедуру процене утицаја.

У предметном случају ради се о изградњи локалних пијаца –укупно: 13 пројеката од чега 11-зелених пијаца и 2-сточне пијаце (6 нових зелених пијаца и 5 реконструкција и уређење постојећих зелених пијаца) и исти се не налазе на Листама I и II наведене Уредбе.

У складу са изнетим, не постоји законска обавеза покретња процедуре процене утицаја на животну средину.

Доставити:
- Наслову
- Архиви

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Телефон број: 346-2-8964, факс број: 346-2-8965, е-пошта: zps@zps.gov.rs, zps@zps.rs, zps@zps.gov.rs

УПРАВА ЗА САРЖИНУ И ДЕЛОСНОСТ
РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
ПИСАРНИЦА - 1018

ПРИМЉЕНО: 04.01.2022

СЕДМИЦЕ
11070 Нови Београд,
Зб. Милош Рајковић 11
Својим: 20191001
Т: 346-2-8964
Ф: 346-2-8965
Е-пошта: zps@zps.rs

03 021-3823/3
29.12.2021.

Управа	Средств.	Број	Примљено
110	36	48-00-21/21	04.01.2022

ПАРНА
ЈЕДИНИЦА У НАСТАВ
БЕОГРАД
Београд, Марковића 42
Телефон: 011 250 444
Факс: 011 250 444
Е-пошта: zps@zps.rs

FDCLS 04.01.2022
130-48-00-2-0033-2021

1100002326470

Министарство државне управе
и локалне самоуправе
Јединица за имплементацију пројекта
„Партнерство за локални развој“

11 000 БЕОГРАД
ул. Светозара Марковића бр. 42

ТРАЈНИЦА
ПАРНА ЈЕДИНИЦА
11070 Нови Београд,
Зб. Милош Рајковић 11
Својим: 20191001
Т: 346-2-8964
Ф: 346-2-8965
Е-пошта: zps@zps.rs

Мишљење о усаглашености пројекта „Партнерство за локални развој, II фаза имплементације“ и регулативе која се односи на Natura 2000 еколошку мрежу Европске уније

Заводу за заштиту природе Србије обратила се Јединица за имплементацију пројекта „Партнерство за локални развој“, Министарства државне управе и локалне самоуправе захтевом од 18.11.2021. године за издавање мишљења о статусу пројекта (II фаза имплементације) у односу на регулативу Natura 2000 еколошке мреже Европске уније.

Увидом у достављену документацију (Пројекат „Партнерство за локални развој, II фаза имплементације“, Јединица за имплементацију пројекта „Партнерство за локални развој“, од 3.12. 2021. год. и допуна од 6.12.2021. год.), Завод констатује следеће:

- У оквиру наведеног пројекта „Партнерство за локални развој, II фаза имплементације“ изабрано је 20 јединица локалне самоуправе (ЈЛС);
- По врсти интервенције, предложени пројекти предвиђају: Ревитализацију постојећих објеката, санацију и реконструкцију постојећих објеката и изградњу нових објеката;
- Појединачни пројекти груписани су у следеће типове:
 - Објекти јавне намене (поправка и побољшање објеката јавне намене): Варварин, Жабаљ и Мали Зворник;
 - Пијаци (реконструкција и изградња): Коцељева, Сјеница, Чока, Лебале, Алексинац, Житиште, Сурчин, Баточина и Бујановац;
 - Јавна расвета (обнова или доградња других елемената локалне инфраструктуре, укључујући и видео надзор): Барајево, Богатић, Алексинац, Шил, Лесковац, Краљево, Бајина Башта и Лазаревац.

На основу увида у Централни регистар заштићених природних добара и достављену документацију, а у складу са прописима који регулишу област заштите природе, утврђено је да се предметни објекти јавне намене, пијаце и елементи јавне расвете не налазе на територији заштићених подручја, еколошки значајних подручја еколошке мреже Србије нити на потенцијалним Natura 2000 подручјима.

Достављено:
- Подносиоцу захтева
- Архива х 2

в.д. ДИРЕКТОРА

Марина Шибалић

